

TRONG SỐ NÀY



Chịu trách nhiệm xuất bản
PGS.TS Huỳnh Thành Đạt

Hội đồng biên tập

PGS.TS Vũ Hải Quân
(Chủ tịch)
ThS Nguyễn Văn Hà
(Thường trực)
ThS Dương Thị Kim Anh
TS Nguyễn Anh Tuấn
TS Phạm Tấn Hạ
PGS.TS Lê Vũ Nam
PGS.TS Trần Cao Vinh
PGS.TS Nguyễn Danh Thảo
Ông Trần Tuấn Phương

Tổng biên tập

Nguyễn Văn Hà

Thư ký tòa soạn

Đoàn Thị Minh Châu

Trị sự

Phạm Hữu Nghĩa

Trình bày

Đặng Đức Lợi

TIÊU ĐIỂM - SỰ KIỆN

- 10 hoạt động và sự kiện nổi bật của ĐHQG-HCM trong 6 tháng đầu năm 2020
- ĐHQG-HCM thành lập Viện Nghiên cứu Phát triển Kinh tế tuần hoàn
- Phát triển Khoa Y thành Trường ĐH Khoa học Sức khỏe
- World Bank cấp vốn cho ĐHQG-HCM phát triển

KHOA HỌC- GIÁO DỤC

- Đưa Kinh tế tuần hoàn vào giảng đường
- Học trò là động lực phấn đấu
- Trường chuyên trong thời đại 4.0 cần có sự thay đổi
- Freeman Dyson: Vị giáo sư chưa có bằng tiến sĩ
- Sân chơi Robotic: Khi khoa học trở thành diễn đàn kết nối
- Nguyễn Anh Khôi: "Tài năng thiên bẩm chỉ là một yếu tố phụ"
- Trí tuệ nhân tạo cách mạng hóa y tế
- Virus Corona là chúng ta

VĂN HÓA - VĂN NGHỆ

- Nghĩa của một số "yếu tố lầy"
- Hãy chăm sóc mẹ - Những tự vấn day dứt về tình thân
- Bong Joon-ho: Từ "quái vật" đến "quái kiệt" Oscar
- Khi âm nhạc tự tình cùng bóng tối tâm hồn
- Trang thơ: Bài thơ viết trong lúc ngủ / Cái tai chưa được thổi
- Bên kia sông
- Những ngày trống không

NHIP SỐNG TRẺ

- Tận dụng thời gian nghỉ dịch, nhóm sinh viên trẻ "ôm" giải thưởng Google
- Ứng dụng AI phát hiện vi phạm vượt đèn đỏ
- "Không có áp lực, không có kim cương"
- Phóng viên Trẻ - đưa sức trẻ bay xa
- Góc nhỏ Đông Nam Á giữa lòng Sài Gòn
- Khủng hoảng tuổi XYZ: Tôi là ai, và đây là đâu?
- Những vết thương cũ đã dạy em điều gì?
- Hành trình tốt nghiệp Thạc sĩ của cặp vợ chồng 9x
- Nguyễn Minh Nhật: "Không gì là không thể"
- Truyện ngắn: Bạn thân



ĐHQG-HCM đã ký kết với Công ty Đầu tư Tài chính Nhà nước TP.HCM. Ảnh: Phiên An

10 HOẠT ĐỘNG VÀ SỰ KIỆN NỔI BẬT CỦA ĐHQG-HCM TRONG 6 THÁNG ĐẦU NĂM 2020

Báo cáo Sơ kết hoạt động của ĐHQG-HCM trong 6 tháng đầu năm 2020, tại kỳ họp thứ 10, khóa IV của Hội đồng ĐHQG-HCM vào ngày 4/7, cho biết ĐHQG-HCM đã có 10 hoạt động và sự kiện nổi bật, rất đáng ghi nhận.

Thái Việt

1. Đứng tên trong nhiều bảng xếp hạng thế giới

ĐHQG-HCM lần thứ 3 có tên trong Top 1.000 đại tốt nhất thế giới của QS. Bảng xếp hạng này công bố 1.002 trường đại học thuộc 93 quốc gia và vùng lãnh thổ được xếp hạng. Trong đó tiêu chí Danh tiếng của ĐHQG-HCM tăng 26 bậc so với năm 2019. Đồng thời ĐHQG-HCM lần thứ 3 đứng vào Top 150 đại học trẻ (dưới 50 tuổi) chất lượng nhất thế giới của QS và Top 500 đại học trẻ của THE. ĐHQG-HCM cũng ở Top 500 đại học hàng đầu trong các nền kinh tế mới nổi của THE.

2. Nhiều ngành đào tạo đạt chuẩn quốc tế

Nhóm ngành khoa học máy tính và hệ thống thông tin của ĐHQG-HCM thuộc top 551-600 của thế giới do QS xếp hạng. Ngành công nghệ thực phẩm của Trường ĐH Bách Khoa được công nhận đạt chuẩn về giáo dục với các tiêu chí đặc thù dành riêng cho các ngành liên quan tới công nghệ thực phẩm IFT của Hoa Kỳ.

3. Được Ngân hàng Thế giới phê duyệt khoản vay tín dụng

Dự án Phát triển các ĐHQG Việt Nam - Tiểu dự án ĐHQG-HCM với tổng mức đầu tư 116,1 triệu USD, trong đó nguồn vốn của Ngân

hàng Thế giới là 98 triệu USD và còn lại là nguồn vốn đối ứng của ĐHQG-HCM. Dự án sẽ giúp ĐHQG-HCM nâng cấp cơ sở vật chất đào tạo và làm nên sự vượt trội trong NCKH.

4. Thành lập các đơn vị mới

Viện Nghiên cứu Phát triển Kinh tế tuần hoàn được thành lập nhằm góp phần thúc đẩy chuyển đổi Việt Nam từ nền kinh tế tuyến tính sang kinh tế tuần hoàn (KTTH). Viện sẽ cung cấp các kiến thức, giải pháp khoa học công nghệ đổi mới sáng tạo và chính sách, nghiên cứu ứng dụng mô hình KTTH tại Việt Nam.

ĐHQG-HCM cũng đã thành lập Ban Quản lý dự án quốc tế ĐHQG-HCM. Ban sẽ giúp ĐHQG-HCM quản lý sử dụng vốn ODA, vốn vay ưu đãi của các nhà tài trợ nước ngoài, vốn đối ứng để thực hiện các chương trình và dự án tại ĐHQG-HCM.

5. Đóng góp ý kiến cho Dự thảo Nghị định về ĐHQG

Ủy ban Văn hóa, Giáo dục, Thanh niên, Thiếu niên và Nhi đồng của Quốc hội đã có buổi làm việc với hai ĐHQG về Dự thảo Nghị định ĐHQG.

ĐHQG-HCM và ĐHQG Hà Nội đã kiến nghị một số nội dung cho Dự thảo Nghị định về ĐHQG nhằm giúp hai đơn vị hoàn thành sứ mạng, nhiệm vụ chiến lược của mình.

6. Ký kết nhiều hợp tác

ĐHQG-HCM đã ký kết với Công ty Dầu tư Tài chính Nhà nước TP.HCM (HFIC). Theo đó, hai bên sẽ hỗ trợ trong công tác đào tạo, NCKH, tư vấn, cùng thực hiện các chương trình, đề tài NCKH, trao đổi các kết quả nghiên

cứu, cùng đầu tư Dự án xây dựng Bệnh viện thực hành ĐHQG-HCM với quy mô 500 giường.

ĐHQG-HCM cũng đã ký kết với Vietcombank phát hành thẻ ngân hàng Đồng thương hiệu Vietcombank ĐHQG-HCM.

7. Tư vấn chiến lược phát triển cho các địa phương

ĐHQG-HCM đã đóng góp ý kiến góp phần xây dựng Chiến lược phát triển kinh tế giai đoạn 2020-2025, tầm nhìn 2030 của các địa phương như Bạc Liêu, Quảng Ngãi, Bến Tre.

8. Tổ chức nhiều hội thảo xây dựng chiến lược

ĐHQG-HCM đã tổ chức chuỗi 11 hội thảo phát triển ý tưởng để xây dựng chiến lược ĐHQG-HCM giai đoạn 2021-2025, tầm nhìn 2030.

9. Tích cực tham gia phòng chống đại dịch

ĐHQG-HCM phối hợp với UBND TP.HCM triển khai khu cách ly tại ĐHQG-HCM với 7.000 giường nhằm ngăn ngừa đại dịch COVID-19.

Các trường thành viên và đơn vị trực thuộc đều có phương án phòng ngừa chủ động và hiệu quả cũng như có nhiều đóng góp về về chất và sản phẩm khoa học công nghệ cho các địa phương, góp phần đẩy lùi dịch bệnh COVID-19.

10. Chuẩn bị chu đáo cho Đại hội Đảng bộ

Tất cả Đảng bộ cơ sở trực thuộc Đảng bộ ĐHQG-HCM đều đã tổ chức thành công Đại hội Đảng bộ nhiệm kỳ 2020-2025, tiến tới Đại hội Đảng bộ ĐHQG-HCM lần VI, nhiệm kỳ 2020-2025 sẽ diễn ra vào trung tuần tháng 7 ■



Toàn cảnh kỳ họp Hội đồng ĐHQG-HCM lần thứ 10. Ảnh: Thái Việt

ĐHQG-HCM THÀNH LẬP VIỆN NGHIÊN CỨU PHÁT TRIỂN KINH TẾ TUẦN HOÀN

Bài, ảnh: Thương Lê

Ngày 2/7 ĐHQG-HCM tổ chức Lễ công bố Quyết định thành lập Viện nghiên cứu Phát triển Kinh tế tuần hoàn (ICDE) trực thuộc ĐHQG-HCM. Tham dự buổi lễ có đại diện Ban Kinh tế Trung ương, Bộ Tài nguyên và Môi trường, Bộ Khoa học và Công nghệ, UBND TP.HCM, Tổng Lãnh sự quán Ý, Hà Lan, Hoa Kỳ, Úc, Phần Lan, Văn phòng Kinh tế Văn hóa Đài Bắc, cùng các đối tác, doanh nghiệp của ĐHQG-HCM. PGS.TS Nguyễn Hồng Quân được bổ nhiệm làm Viện trưởng.



Hội đồng Viện Nghiên cứu Phát triển Kinh tế tuần hoàn.

ICDE ra đời nhằm góp phần thúc đẩy nền kinh tế quốc gia chuyển từ mô hình kinh tế tuyến tính sang nền kinh tế tuần hoàn (KTTH) trên cơ sở cung cấp kiến thức và giải pháp về khoa học công nghệ, đổi mới sáng tạo và chính sách để phát triển mô hình này. Đây là viện KTTH đầu tiên của Việt Nam, thể hiện nỗ lực và đóng góp của ĐHQG-HCM vào quá trình đổi mới và phát triển kinh tế bền vững của đất nước.

Tiên phong trong nghiên cứu KTTH

Phát biểu tại buổi lễ, PGS.TS Huỳnh Thành Đạt - Giám đốc ĐHQG-HCM, cho biết: "ICED thực hiện sứ mạng của mình trên nền tảng hệ

sinh thái Doanh nghiệp - Chính phủ - Đại học. Thông qua ICED, ĐHQG-HCM đặt mục tiêu đóng góp, kết nối nền kinh tế tuần hoàn giữa thế giới và Việt Nam".

Ông Dương Anh Đức - Phó Chủ tịch UBND TP.HCM ghi nhận ĐHQG-HCM đã có nhiều sáng kiến trong lịch sử phát triển của mình, tiên phong và đóng góp cho hệ thống giáo dục Việt Nam và TP.HCM. Ông khẳng định: "Thành phố kỳ vọng việc ra đời của Viện sẽ là cơ hội để ĐHQG-HCM tham gia sâu vào quá trình phát triển kinh tế của Việt Nam và TP.HCM"..

ICED xác định tầm nhìn trở thành trung tâm hàng đầu của Việt Nam và khu vực về KTTH.



Đại diện các đơn vị ký kết hợp tác với ICED.

ICED nghiên cứu KTTH phù hợp với điều kiện Việt Nam, đề xuất chính sách trong ứng dụng và phát triển mô hình này cho Chính phủ, các tổ chức và doanh nghiệp.

ICED sẽ là trung tâm chuyển giao công nghệ, tư vấn giải pháp và chính sách về phát triển bền vững cho Chính phủ, doanh nghiệp, địa phương.

Giải pháp cho mô hình phát triển bền vững

PGS.TS Nguyễn Hồng Quân - Viện trưởng ICED, chia sẻ "ICED sẽ tạo cơ hội hợp tác giữa các bên liên quan dựa trên việc sử dụng hợp lý nguồn nguyên vật liệu, năng lượng và góp phần bảo vệ môi trường. Đây chính là cam kết của Việt Nam với cộng đồng quốc tế trong quá trình hội nhập - gồm 17 các mục tiêu phát triển bền vững (SDGs - Sustainable Development Goals) do Liên Hiệp Quốc đề ra".

Theo ông Philipp Rosler - nguyên Phó Thủ tướng Đức và nguyên CEO Diễn đàn Kinh tế Thế giới (WEF), hiện là cố vấn của ICED, mô hình kinh tế tuyến tính chỉ dựa trên nền tảng Lấy (Take), Tạo ra (Make) - Vứt bỏ (Disposal) đã khiến chúng ta đối diện với thách thức về nguồn tài nguyên hữu hạn đang cạn kiệt, môi trường tự nhiên đang bị tàn phá bởi lượng rác thải khổng lồ và phải mất hàng trăm năm mới tiêu hủy hoàn toàn, sức khỏe con người đang bị đe dọa do môi trường sống như nguồn nước, không khí... bị xuống cấp trầm trọng.

"Để góp phần giải quyết vấn đề này, mô hình KTTH ra đời dựa trên nguyên tắc giảm thiểu sử dụng nguồn tài nguyên, tái tạo tài nguyên, tăng vòng đời sử dụng sản phẩm bằng tái sử dụng, tân trang và tái chế. Đây sẽ là giải pháp cho mô hình

ICED là mô hình viện nghiên cứu khoa học được thành lập trực thuộc ĐHQG-HCM với sự hỗ trợ tài chính và vận hành từ cộng đồng doanh nghiệp. ICED được Quỹ VCF thuộc VinaCapital và Tập đoàn Nutifood bảo trợ về kinh phí hoạt động, hỗ trợ vận hành và kết nối với cộng đồng doanh nghiệp. Ban cố vấn ICED gồm PGS.TS Huỳnh Thành Đạt - Giám đốc ĐHQG-HCM, ông Phạm Phú Ngọc Trai - Chủ tịch Công ty TNHH Tư vấn Kinh doanh Hội nhập Toàn cầu và Ông Philipp Rösler - nguyên Phó Thủ tướng Đức.

phát triển bền vững của chúng ta" - ông Philipp Rösler nhấn mạnh.

Cố vấn của ICED cho biết thêm, các nước thuộc khối châu Âu đã đi trước khá lâu về việc phát triển mô hình kinh tế tuần hoàn và đạt được kết quả rất tốt về kinh tế, môi trường, xã hội. Ông cũng cam kết sẽ hỗ trợ ICED phát triển xứng đáng với tầm nhìn và sứ mạng đã đề ra.

Gắn kết và chia sẻ

Tại lễ ra mắt, ICED đã khởi đầu hoạt động của mình bằng việc ký kết hợp tác với Tập đoàn Nutifood, Tập đoàn VinaCapital, Viện Chiến lược - Chính sách Tài nguyên và Môi trường - Bộ Tài nguyên và Môi trường, Viện Nghiên cứu Phát triển TP.HCM - UBND TP.HCM và Liên minh tái chế bao bì Việt Nam.

Nội dung hợp tác tập trung vào các vấn đề như NCKH và đào tạo; tư vấn và triển khai ứng dụng nghiên cứu mang tính chiến lược; định hướng kinh tế nhà nước theo xu thế của nền KTTH trên thế giới; phản biện, tư vấn chính sách về KTTH; khuyến nghị chính sách quản lý và hoạt động quản trị cho các cơ quan quản lý nhà nước và các tổ chức kinh tế xã hội ở Việt Nam; tăng cường khả năng thực hiện và công bố sản phẩm khoa học; tổ chức hội thảo, tọa đàm, chia sẻ thông tin...

Ngay sau buổi lễ, ICED đã tổ chức hội thảo với chủ đề "Kinh tế tuần hoàn: Kinh nghiệm thế giới và khả năng thực hiện ở Việt Nam". Các chuyên gia kinh tế như GS.TS Stefano Pascucci - Đại học Exeter, ông Matti Tervo, Lãnh sự quán Phần Lan, PGS.TS Nguyễn Thế Chinh - Viện Chiến lược - Chính sách Tài nguyên và Môi trường... đã trình bày tham luận trong hội thảo ■



Khởi công Khối nhà Y.A1 Khoa Y ĐHQG-HCM. Ảnh: TL

PHÁT TRIỂN KHOA Y THÀNH TRƯỜNG ĐH KHOA HỌC SỨC KHỎE

Bài, ảnh: Hữu Nghĩa

Ngày 4/7, Hội đồng ĐHQG-HCM đã họp kỳ thứ 10 khóa IV tại Bình Thuận. Hội đồng đã nghe báo cáo Sơ kết tình hình hoạt động ĐHQG-HCM 6 tháng đầu năm và Kế hoạch hoạt động 6 tháng cuối năm 2020, định hướng kế hoạch hoạt động năm 2021.

Hội đồng đã thông qua Đề án Đổi mới cơ chế hoạt động của các Trường ĐH CNTT, Trường ĐH Kinh tế - Luật, Trường ĐH Bách Khoa và Trường ĐH Quốc Tế; công nhận Hội đồng Trường của các trường ĐH thành viên. Đặc biệt, Hội đồng cũng đã nhất trí xin chủ trương phát triển Khoa Y thành Trường ĐH Khoa học Sức khỏe là thành viên của ĐHQG-HCM.

Mở nhiều ngành đào tạo mới

Theo báo cáo của PGS.TS Nguyễn Đình Tứ - Chánh Văn phòng ĐHQG-HCM, trong 6 tháng đầu năm ĐHQG-HCM thực hiện thủ tục mở 12 ngành đào tạo bậc đại học mới gồm: vật lý y khoa, công nghệ vật liệu, kỹ thuật địa chất, toán tin, toán ứng dụng, khoa học dữ liệu (Trường ĐH KHTN); ngành tôn giáo học (Trường ĐH KHXH&NV); ngành sư phạm âm nhạc, giáo dục thể chất (Trường ĐH An Giang);

ngành y học cổ truyền, điều dưỡng (Khoa Y ĐHQG-HCM).

Ở bậc sau đại học, ĐHQG-HCM mở thêm ba ngành đào tạo thạc sĩ là an toàn thông tin (Trường ĐH CNTT), công nghệ thực phẩm (Trường ĐH An Giang), giáo dục học (Trường ĐH KHXH&NV) và hai ngành đào tạo tiến sĩ là khoa học thư viện (Trường ĐH KHXH&NV) và luật dân sự và tố tụng dân sự (Trường ĐH Kinh tế - Luật). Các chương trình liên kết đào tạo sau đại học được tiếp tục phát triển và mở rộng với đối tác nước ngoài như Pháp, Thụy Sĩ, Úc.

Bên cạnh đó, ĐHQG-HCM còn chuẩn bị thẩm định 9 chương trình chất lượng cao của các trường thành viên, gia hạn và mở mới các chương trình liên kết với các trường đại học lớn trên thế giới như ĐH Deakin, ĐH Bang New York cơ sở Binghamton, Trường ĐH West of England, Trường ĐH Nottingham, Trường ĐH Macquarie... Nhiều đề án về đào tạo được triển khai như công tác giáo trình, chương trình tài năng, Đề án Giáo dục 4.0, Đề án Ngoại ngữ Quốc gia 2080, kiểm định chương trình đào tạo...

Tính đến tháng 5/2020, ĐHQG-HCM đã công bố 1.089 bài báo khoa học; trong đó có 839 bài báo trên các tạp chí quốc tế. ĐHQG-HCM cũng đã đăng ký 458 đơn bảo hộ SHTT, trong đó có 180 đơn đã được cấp bằng độc quyền. Hiện

nay, ĐHQG-HCM có 60 bằng độc quyền và là một trong hai đơn vị giáo dục dẫn đầu cả nước về số lượng bằng sáng chế, giải pháp hữu ích.

Khoa Y đủ điều kiện trở thành trường đại học

Sau hơn 10 năm hoạt động, Khoa Y ĐHQG-HCM có 89 giảng viên, 26 chuyên gia đầu ngành kiêm nhiệm và hơn 400 bác sĩ thỉnh giảng thực hành; đào tạo 1.064 sinh viên thuộc 3 ngành là y khoa, dược học, răng hàm mặt. Khoa Y cũng đang thẩm định mở 2 ngành bậc thạc sĩ và 2 ngành bậc đại học

GS.BS Đặng Văn Phước - Trưởng Khoa Y, cho biết: "Khoa Y ĐHQG-HCM đã có tên trong danh mục các trường y thế giới trong chuyên trang WDOMs (World Directory of Medical School) và là thành viên của Liên đoàn sinh viên Y khoa quốc tế - IPSF (International Pharmaceutical Students Federation). Đến nay Khoa Y đã đầy đủ điều kiện để trở thành Trường ĐH thành viên của ĐHQG-HCM".

Dự kiến, đến năm 2025, Khoa Y sẽ nâng quy mô đào tạo trên 2.600 sinh viên và đến năm 2030 sẽ đào tạo 8 ngành bậc đại học, trong đó có ba ngành mới là dinh dưỡng, y học dự phòng, kỹ thuật y sinh; 16 chuyên ngành bậc thạc sĩ gồm nội khoa, ngoại khoa, sản phụ khoa, tai - mũi - họng, ung thư, khoa học y sinh.

4 trường thành viên ĐHQG-HCM bắt đầu tự chủ từ năm 2021

Hội đồng ĐHQG-HCM đã thông qua đề án Đổi mới cơ chế hoạt động của các trường đại học thành viên. Theo đó, từ năm 2021, sẽ có 4 trường tự chủ đảm bảo chi thường xuyên gồm Trường ĐH Bách Khoa, Trường ĐH Quốc Tế, Trường ĐH Kinh tế - Luật, Trường ĐH CNTT.

Các trường tự chủ được tự xác định mức học phí theo theo nguyên tắc tính đúng, tính đủ và

Công nhận hội đồng các trường thành viên

Đến tháng 6/2020 ĐHQG-HCM đã có 4 trường thành viên thành lập Hội đồng trường gồm Trường ĐH Bách Khoa, Trường ĐH Kinh tế - Luật, Trường ĐH CNTT, Trường ĐH Quốc Tế. Theo quy định mới, Chủ tịch hội đồng trường sẽ không giữ chức vụ quản lý trong nhà trường. Theo Nghị định 99, việc công nhận Hội đồng trường thuộc về thẩm quyền của Hội đồng ĐHQG-HCM. Kết quả 100% thành viên Hội đồng ĐHQG-HCM đồng ý thông qua danh sách Hội đồng trường của các trường và sẽ ra quyết nghị công nhận.



Đoàn học sinh tham quan Khoa Y ĐHQG-HCM. Ảnh: TL

có tích lũy. Việc áp dụng mức học phí mới phải có lộ trình và được xem xét trên nhiều mặt nhằm đảm bảo tính cạnh tranh, thu hút người học có chất lượng.

Các trường cũng cam kết về đảm bảo chất lượng đào tạo, tỷ lệ sinh viên tốt nghiệp, số bài báo, đề tài NCKH, thu nhập của giảng viên, viên chức và quỹ hỗ trợ cho người học ■

Mức dự kiến học phí năm học 2020-2021 (ĐVT: triệu đồng)

ĐƠN VỊ	2021	2022	2023	2024	2025	Học bổng cho Sinh viên
Trường ĐH Bách Khoa	25	27,5	30	30	30	10,5-10,8%
Trường ĐH Kinh tế - Luật	20,5	22,6	24,8	27,3	30	8%
Trường ĐH CNTT	25	30	45	49,5	54,5	8%
Trường ĐH Quốc Tế	50	55	60	65	66	8%



Dự án hướng đến phát triển ĐHQG-HCM thành một khu đô thị đại học bền vững, văn minh, hiện đại và thân thiện với môi trường. Ảnh: TL

WORLD BANK CẤP VỐN CHO ĐHQG-HCM PHÁT TRIỂN

Nghĩa Phạm

Ngày 30/6, Ngân hàng Thế giới (WB) đã phát đi thông cáo báo chí phê duyệt khoản tài chính trị giá 294,87 triệu USD để nâng cao chất lượng của ba cơ sở giáo dục đại học Việt Nam gồm ĐHQG Hà Nội, ĐHQG-HCM và ĐH Đà Nẵng. Trong đó, ĐHQG-HCM được duyệt khoản vay là 98 triệu USD (hơn 2.300 tỷ đồng).



Ưu tiên đầu tư vào nhân lực

Theo WB, Dự án Phát triển Đại học Quốc gia Việt Nam được thực hiện tại ba cơ sở giáo dục đại học hàng đầu đất nước sẽ góp phần thách thức chính mà hệ thống giáo dục đại học Việt Nam hiện đang phải đối mặt. Thông qua khoản tài trợ mới, cơ sở vật chất của các đại học vốn quá tải và cũ kỹ sẽ được nâng cấp hiện đại, tích hợp xanh và sẵn sàng cho chuyển đổi kỹ thuật số. Dự án cũng góp phần tăng cường năng lực cạnh tranh, đảm bảo phù hợp với các mục tiêu quốc gia được xác định trong Luật Giáo dục Đại học sửa đổi và Chiến lược Phát triển Giáo dục Đại học trong 10 năm sắp tới.

Khoản tín dụng này được cung cấp bởi Hiệp hội Phát triển Quốc tế (IDA).

ĐHQG-HCM là một trong ba Tiểu dự án (Dự án) của Dự án phát triển Đại học Quốc gia Việt Nam, đang trong quá trình chuẩn bị để tiếp nhận hỗ trợ tài chính của WB. Đến nay, ĐHQG-HCM đã có hơn 80 nhóm nghiên cứu mang tầm quốc tế, tiếp cận trình độ của khu vực và thế giới. Số lượng báo cáo có trong danh mục bài báo tại khoa học (ISI) của ĐHQG-HCM tăng đáng kể với tốc độ trung bình là 40% mỗi năm. Hiện nay ĐHQG-HCM có gần 60.000 sinh viên và khoảng 8.000 học viên cao học và nghiên cứu sinh.

Mục tiêu của Dự án nhằm phát triển cơ sở hạ tầng kỹ thuật trọng điểm và cấp bách, tạo nền tảng để cải thiện chất lượng dạy và học; xây dựng năng lực quản lý để mở rộng quy mô đào tạo, thúc đẩy hợp tác quốc tế và nghiên cứu khoa học. Dự án hướng đến phát triển ĐHQG-HCM thành một khu đô thị đại học bền vững, văn minh, hiện đại và thân thiện với môi trường.

Tổng kinh phí đầu tư Dự án là 118,1 triệu USD, trong đó WB hỗ trợ 98 triệu USD và phần còn lại là vốn đối ứng của ĐHQG-HCM. Thời gian thực hiện Dự án từ năm 2021 đến năm 2025.

Cơ sở vật chất của ĐHQG-HCM sẽ được cải thiện

Dự án tập trung vào việc xây dựng các công trình mới trên khu đất 7ha đã được giải phóng mặt bằng từ năm 2012. Nguồn tài trợ của WB chỉ phục vụ cho các hoạt động thi công trên diện tích đất đã được thu hồi này.

Trọng điểm của Dự án là phát triển cơ sở hạ tầng kỹ thuật, gồm xây dựng Trung tâm nghiên cứu chính sách và Trung tâm nghiên cứu KHXH&NV của ĐHQG-HCM, Khu nhà điều hành Khoa Y, Trường ĐH Kinh tế - Luật, Trường ĐH KHXH&NV, Trung tâm nghiên cứu (RIC); phát triển ba tuyến đường chính trong Khu Đô thị ĐHQG-HCM; nâng cấp phòng thí nghiệm, phòng nghiên cứu cho các Trường ĐH Bách Khoa, Khoa học Tự nhiên, KHXH&NV...

Được biết, Dự án Phát triển các Đại học Quốc gia Việt Nam - Tiểu dự án ĐHQG-HCM vay vốn Ngân hàng Thế giới (WB) đã được Thủ tướng Chính phủ phê duyệt chủ trương đầu tư Dự án tại Quyết định số 740/QĐ-TTg ngày 2/6/2020 ■

ĐƯA KINH TẾ TUẦN HOÀN VÀO GIẢNG ĐƯỜNG

Bài, ảnh: Thái Việt

Đó là đề xuất của PGS.TS Nguyễn Thế Chinh, Viện trưởng Viện Chiến lược Chính sách Tài nguyên và Môi trường tại Hội thảo "Kinh tế tuần hoàn: Kinh nghiệm thế giới và khả năng thực hiện ở Việt Nam" được Viện Nghiên cứu và Phát triển Kinh tế tuần hoàn ĐHQG-HCM tổ chức ngày 2/7, tại khách sạn Rex.

Các chuyên gia trong nước và nước ngoài cũng đã thảo luận về thực trạng, xu hướng và ứng dụng của kinh tế tuần hoàn (KTTH) trên thế giới và ở Việt Nam.

75% sinh viên Phần Lan được học KTTH

Ông Matti Tervo - đại diện Đại sứ quán Phần Lan (ĐSQ) cho biết, chiến lược phát triển KTTH được chính phủ Phần Lan đưa vào trường THPT từ sớm. Hiện nay có 75% sinh viên Phần Lan được học KTTH. Chính phủ Phần Lan cũng cho biên soạn cuốn sách mô tả quy trình xây dựng mô hình KTTH với các bộ

công cụ đánh giá cụ thể, nhằm giúp các quốc gia khác tham khảo. Theo ông, cuốn sách khá đầy đủ thông tin và dễ hiểu nên được phổ biến rộng rãi. Sách này đang có trên mạng, người dùng toàn cầu có thể tải về.

Ông Matti Tervo còn chia sẻ những bài học về quá trình phát triển KTTH tại Phần Lan. Đầu tiên là phải xây dựng chiến lược, kế hoạch hành động và lộ trình cụ thể. Thứ hai là phải vẽ ra bức tranh hiện tại, xác định rõ yêu cầu để phát triển KTTH. Thứ ba là phải có cơ chế giám sát để theo dõi và đối sánh với quốc gia khác. Thứ tư là đầu tư vào nguồn lực, con người để thực thi. Cuối cùng cần có sự tham gia ngay từ đầu của các bên liên quan, từ người dân, doanh nghiệp, viện nghiên cứu, trường đại học đến chính phủ...

Giáo sư Stefano Pascucci, Đại học Exeter (Vương quốc Anh), giới thiệu về KTTH trong nông nghiệp tại châu Âu. Ông cho rằng thực hiện mô hình KTTH trong nông nghiệp chính là sử dụng hợp lý nguồn lực tự nhiên để tái tạo phục hồi đất đai, nguồn nước và sử dụng các thành phần của hệ sinh thái một cách thông minh hiệu quả hơn.

Ông chia sẻ một mô hình thành công về



Đại diện PRO Việt Nam chia sẻ trong hội thảo.



PGS.TS Nguyễn Thế Chính trình bày tại hội thảo.

KTTH trong ngành trồng trọt và chăn nuôi. Người ta đã chế biến những phế phẩm của ngành trồng trọt thành sản phẩm đầu vào cho ngành chăn nuôi, rồi từ chất thải của ngành chăn nuôi làm thành phân bón cho ngành trồng trọt. Tuy nhiên, mô hình này nên áp dụng theo chiều ngang - mỗi cụm chuyên canh chuyên biệt và hỗ trợ nhau chứ không phải theo chiều dọc là trồng trọt và chăn nuôi trong cùng một vùng. Các vùng chuyên trồng trọt hoặc chuyên chăn nuôi có thể kết nối với nhau theo chuỗi lớn để trợ vũng trước cú sốc về môi trường.

Việt Nam đã có những biểu hiện của KTTH

PGS.TS Nguyễn Thế Chính nhấn mạnh rằng KTTH chính là giải pháp cho vấn đề khan hiếm tài nguyên và bảo vệ môi trường trọn vẹn nhất hiện nay. "Trong những năm qua, Viện Chiến lược Chính sách Tài nguyên và Môi trường đã nghiên cứu và đi tìm câu trả lời đó là thay đổi cách nhìn và quan niệm từ tài nguyên đầu vào. Bản chất của KTTH là thay vì kết thúc vòng đời phát thải thì nguyên liệu sẽ quay vòng khép kín" - PGS.TS Chính chia sẻ.

Ông Chính cho biết, ở Đức, khí thải CO2 được thu gom và bán lại cho CocaCola hay ở Nhật, khí thải CO₂ dùng để nuôi cây trồng trong vườn hoa quả. "Cái khó nhất là khí thải mà các nước tiên tiến đã tận dụng được. Vậy những cái đơn giản ở Việt Nam, như rác chằng hạn, chúng ta cũng có thể làm được" - ông bình luận.

Việt Nam cũng cần áp dụng KTTH để để giải quyết bài toán kinh tế khó. Bảo vệ môi trường chỉ cần không cần thải ra, không cần đào bới thiên nhiên và đưa rác thải trở về bằng 0. Ở

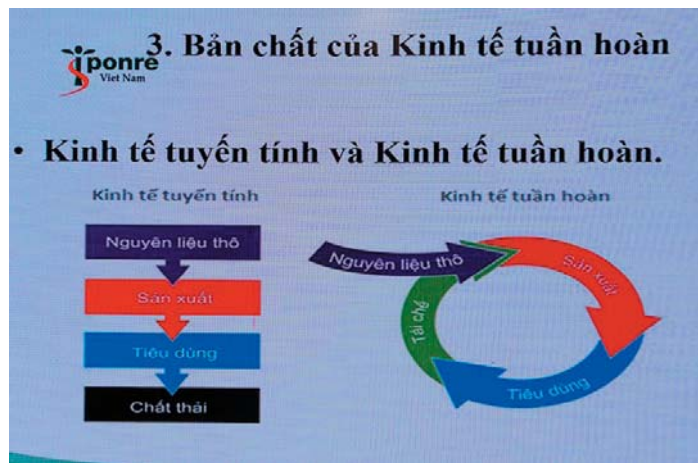
Việt Nam, nếu áp dụng KTTH tại 4 khu công nghiệp Ninh Bình, Cần Thơ và Đà Nẵng thì đã có thể tiết kiệm được 6,5 triệu USD mỗi năm.

Ông Chính cho rằng Việt Nam nên thay đổi các thiết kế để có được KTTH: "Đơn cử mô hình Vườn - Ao - Chuồng, cũng là một dạng KTTH nhưng nếu áp dụng phải tính toán thêm nước thải nuôi cá sẽ đi lên ruộng vườn và lọc ra sao. Vậy thiết kế ban đầu của mô hình KTTH rất quan trọng. Nó giúp kéo dài tuổi thọ sản phẩm hoặc để sản phẩm đó là đầu vào cho một sản phẩm khác".

Tại Việt Nam có biểu hiện của KTTH nhưng việc tái sử dụng chưa triệt để và công nghệ tái chế còn lạc hậu. Nguyên nhân từ thiết kế cũ đã không tận dụng được tài nguyên, chưa có đầy đủ vòng tuần hoàn.

Nói về rác thải, tái chế, Ông Laurent Levan - Tổng Giám đốc Công ty URC Việt Nam, Đại diện PRO - Liên minh tái chế bao bì Việt Nam, cho biết nhựa là nguyên liệu sử dụng nhiều nhất trên thế giới nhưng không được tái chế hoàn toàn. Khoảng 10 triệu tấn nhựa rác thải ra đại dương mỗi năm và chỉ có 9% thu hồi tái chế. Ngay các quốc gia đã phát triển cũng chỉ thu gom được 30%. Nếu tái chế tăng lên sẽ giảm được tác động tới môi trường.

Mỗi năm, Việt Nam có khoảng 1,8 triệu tấn nhựa rác đưa ra môi trường tự nhiên mỗi năm và 5! trong số đó là không thể tự phân hủy. "Từ góc nhìn của doanh nghiệp, chúng tôi muốn hành động cho Việt Nam sạch hơn, thúc đẩy KTTH trong sản xuất bao bì tái chế nhanh và hiệu quả, bền vững hơn. Mục tiêu của chúng tôi là đến năm 2030, sản phẩm của PRO Việt Nam sẽ được thu gom và tái chế hoàn toàn" - ông Lavan phát biểu ■





PGS.TS Đào Nguyên Khôi. Ảnh: Hoài Thương

Năm 2019 là một năm đại thành công với PGS.TS Đào Nguyên Khôi - Khoa Môi Trường, Trường ĐH Khoa học Tự nhiên ĐHQG-HCM, khi thầy liên tiếp gặt hái được nhiều giải thưởng, danh hiệu cao quý như đạt học hàm phó giáo sư, Công dân trẻ tiêu biểu TP.HCM... Dù vậy, ở vai trò là nhà giáo hay nhà nghiên cứu, thầy vẫn luôn nỗ lực tiến lên vì thầy tin rằng thành công là cả một quá trình chứ không phải tại một thời điểm.

Tiếp tục chinh phục khoa học

Sau khi gặt hái được những danh hiệu cá nhân, PGS.TS Đào Nguyên Khôi đang từng bước xây dựng một tập thể nghiên cứu vững mạnh. Nó được kỳ vọng là một trong những nhóm nghiên cứu hàng đầu trong lĩnh vực môi trường. Dự án này bên cạnh sự hợp tác giữa các nhóm nghiên cứu nổi tiếng cũng cần nguồn nhân lực trẻ và chất lượng. Thầy áp ủ nguyện vọng đào tạo nhân lực từ chính những lứa học trò của mình.

Thầy Khôi không ngần ngại chia sẻ với học trò những dự định trong công việc. Nếu các bạn sinh viên hứng thú với đề tài đó, thầy sẵn sàng định hướng, hỗ trợ các bạn theo con đường nghiên cứu. Với thầy, đam mê nghiên cứu chính là yếu tố quyết định thành công ngày hôm nay.

Thầy chia sẻ rằng chỉ khi làm đồ án tốt nghiệp thầy mới hứng thú với công việc nghiên cứu, chứ trước đó hoàn toàn không nghĩ mình sẽ theo con đường này. Đó không phải là thời điểm quá trễ để bắt đầu mọi thứ, quan trọng là tâm huyết mình bỏ ra, khát khao chinh phục của mình như thế nào. Thầy luôn khuyên bảo các cộng sự trẻ của mình kiên trì sẽ thành công. Tuy nhiên, mỗi người có những động lực riêng của

HỌC TRÒ LÀ ĐỘNG LỰC PHẤN ĐẤU

Hoài Thương

bản thân để duy trì sự đam mê đó. Thầy bộc bạch: "Động lực của tôi chính là học trò của mình. Các bạn sinh viên luôn giàu năng lượng và khát vọng, chính vì thế nếu như tôi tụt 'mood' thì các bạn ấy sẽ là người kéo tôi lên."

Định nghĩa thành công của mỗi người khác nhau, riêng thầy Đào Nguyên Khôi tâm niệm "thành công là một quá trình". Thầy nhận được nhiều lời chúc mừng năm 2019 là năm đại thành công của mình, nhưng thầy cho rằng thành công đó là cả một quá trình nỗ lực của nhiều năm trước tích góp lại. Học hàm phó giáo sư là mục tiêu phấn đấu của thầy trước đây, còn những giải thưởng khác như Quả cầu vàng, Công dân trẻ tiêu biểu... là sự ghi nhận từng bước cho chặng đường nghiên cứu của thầy.

Một sinh viên nếu muốn theo đuổi con đường nghiên cứu khoa học ít nhất phải đến năm 28 tuổi mới có thể hoàn thành xong việc học. Điều đó khiến các nhà nghiên cứu trẻ không ít lần lung lay tư tưởng. Thầy Khôi chia sẻ bản thân mình cũng từng trải qua thời gian đó nên thầy hiểu cảm giác chơi vơi của các bạn sinh viên. Thầy tâm sự: "Định hướng rõ ràng nhất có thể cho học trò, giúp học trò biết được nghiên cứu đó có ý nghĩa thực tiễn như thế nào chính là cách giúp các bạn vượt qua gian đoạn khó khăn này. Cũng như cách mà thầy cô đã dìu dắt tôi ngày xưa".

Gắn bó với thầy từ tư cách học trò và đến bây giờ là đồng nghiệp, bạn Phạm Thị Thảo Nhi bồi hồi: "Mình được thầy hướng dẫn từ lúc làm luận văn đại học, rồi đến luận văn thạc sĩ và bây giờ là luận án tiến sĩ. Có thể nói thầy là người ảnh hưởng lớn trong công việc của mình".

Thầy Khôi cho biết việc nghiên cứu và giảng dạy cùng lúc giúp cho thầy linh hoạt và chủ động hơn. Các vấn đề đặt ra trong quá trình nghiên cứu luôn là điểm thu hút trong bài giảng của thầy. Bên cạnh đó, trong quá trình giảng dạy thầy luôn muốn mở rộng kiến thức cho các bạn sinh viên, điều này đồng thời giúp thầy tích lũy,

cập nhật những tiến bộ của khoa học và áp dụng vào thực tiễn.

VỀ NƠI THÂN THUỘC CÔNG HIẾN

Tốt nghiệp tiến sĩ ở Nhật, nhưng thầy Đào Nguyên Khôi vẫn chọn trở về Việt Nam làm việc. Mặc dù cơ hội nghề nghiệp ở nước ngoài cao nhưng thầy cho rằng không có sự mới mẻ cho các nhà khoa học trẻ "dụng võ". Hơn nữa, thầy tâm sự chưa từng muốn ra nước ngoài làm việc, luôn tự nhủ đi là để trở về.

"Trường ĐH Khoa học Tự nhiên như ngôi nhà thứ hai của tôi vậy, dù đi du học nhưng tôi vẫn luôn hướng về nơi thân thuộc này, muốn đóng góp cho ngôi trường nuôi dưỡng đam mê của mình. Ở ngôi trường này, tôi đã may mắn nhận được sự hướng dẫn tận tình của các thầy cô, thế nên khi quay trở lại làm việc, tôi muốn tiếp tục định hướng cho các thế hệ học trò tiếp theo sẽ theo đuổi đam mê nghiên cứu như mình" - thầy Khôi cho biết.

Đặt mình vào vị trí của sinh viên, thầy Khôi gạt bỏ cách dạy nhàm chán. Thầy ngầm nghĩ: "Hồi xưa đi học nếu cảm thấy cách dạy đó không hiệu quả thì bây giờ tôi sẽ không áp dụng với học trò của mình. Tôi học hỏi từ những người thầy đi trước và cả những đồng nghiệp xung quanh để có phương pháp dạy tốt nhất". Sinh viên, đặc biệt là các bạn đi theo con đường nghiên cứu sẽ rất dễ bỏ cuộc nếu như không biết mình làm việc đó để làm gì, có lợi ích gì. Hiểu được suy nghĩ đó, thầy Khôi luôn định hướng, hỗ trợ các bạn sinh viên chủ động tìm câu trả lời bằng cách đưa ra những bài toán thực tế, bối cảnh, địa danh số liệu cụ thể và công tác quản lý của địa phương.

Khi nói về các học trò của mình, thầy tự hào: "Điều tôi ấn tượng nhất với các bạn sinh viên đó là khả năng phản biện. Khi làm việc chung, các bạn có chủ kiến, có quan niệm riêng của mình. Mỗi người một vẻ, đều có cá tính". Ở giảng đường, sinh viên là học trò, nhưng trong công việc nghiên cứu, thầy xem họ như những người cộng sự và luôn tôn trọng ý kiến của từng cá nhân.

Chị Phạm Thị Lợi - nghiên cứu sinh Trường ĐH Khoa học Tự nhiên chia sẻ: "Trong các cuộc trao đổi thầy luôn giữ bình tĩnh rất tốt, sẽ giải thích rõ ràng để sinh viên tại mình có thể nhận ra vấn đề. Mình rất tôn trọng tính cách này của thầy".

Bên cạnh đó, thầy Khôi giới thiệu cho các bạn những tài liệu, cách tìm bài báo khoa học sao cho hiệu quả và mỗi tuần thầy đều có cuộc trao

đổi để theo dõi quá trình của các bạn. Trương Thảo Sâm - Nghiên cứu sinh Trường ĐH Khoa học Tự nhiên cảm kích người thầy của mình: "Tôi cảm thấy may mắn khi được học thầy. Thầy vừa là người có kiến thức sâu rộng, vừa chỉ dạy tận tình cho sinh viên. Làm việc với thầy tôi cảm thấy rất thoải mái".

PGS.TS Đào Nguyên Khôi cho rằng mặc dù tính chất công việc đòi hỏi sự nghiêm túc nhưng vẫn phải có tình cảm, vui vẻ thì mọi người mới gắn kết lâu dài với nhau được. Trong quá trình làm việc chung không tránh khỏi những bất đồng quan điểm, thầy chọn cách nói chuyện cặn kẽ cho các bạn hiểu. Những người trẻ luôn khát khao thể hiện mình, nhưng đôi lúc sự nỗ lực chưa gặt hái được thành quả như mong muốn. Khi đó thầy luôn động viên, an ủi học trò của mình đừng nản lòng bỏ cuộc. Sự ghi nhận mà thầy tâm niệm đó là quá trình phấn đấu của mỗi người chứ không phải tại một thời điểm.

Qua cách làm việc và giảng dạy, thầy Khôi xây dựng được hình ảnh riêng biệt trong lòng các thế hệ học trò. Thỉnh thoảng, thầy Khôi nhận được một vài email vụng về, hài hước của các bạn sinh viên. Thầy không quá khắt khe vấn đề đó mà cho rằng đó là sự chân thành, thật thà của các bạn. "Ngày biết tin thầy nhận được chức danh phó giáo sư mình rất mừng và hãnh diện vì được là học trò của thầy, còn đi khoe khắp nơi nữa" - Bạn Thảo Nhi phấn khởi kể lại.

Thầy Đào Nguyên Khôi chưa từng nghĩ sẽ làm việc gì khác nếu không làm công việc giảng dạy và nghiên cứu. Quyết định theo đuổi con đường này là một trong những bước ngoặt quan trọng của thầy. Môi trường năng động, thúc giục thầy tiến lên và hơn nữa là được cống hiến cho ngôi nhà thứ hai của mình ■



PGS.TS Đào Nguyên Khôi hướng dẫn sinh viên xử lý số liệu.
Ảnh: Hoài Thương



TS Trần Nam Dũng - Phó Hiệu trưởng Trường Phổ thông Năng khiếu phát biểu tại buổi tọa đàm. Ảnh: Trinh Lê

TRƯỜNG CHUYÊN TRONG THỜI ĐẠI 4.0 CẦN CÓ SỰ THAY ĐỔI

Trinh Lê

Đây là vấn đề được đặt ra trong buổi Tọa đàm "Trường chuyên trong thời đại 4.0" do Trung tâm Tư vấn hướng nghiệp và phát triển nguồn nhân lực - Trường ĐH KHXH&NV ĐHQG-HCM tổ chức vào chiều 18/7.

Thay đổi để phù hợp với thời đại

Tại buổi tọa đàm TS Trần Nam Dũng - Phó Hiệu trưởng Trường Phổ thông Năng khiếu ĐHQG-HCM nhấn mạnh trường chuyên cần có sự thay đổi để đáp ứng nhu cầu của xã hội trong thời đại mới.

"Tôi mong muốn có một thư viện hiện đại trong nhà trường. Hiện nay, các cựu học sinh đang sinh sống ở nước ngoài giúp tôi có được những thông tin về thư viện hiện đại. Bên cạnh đó, tôi còn tạo điều kiện cho một cô thư viện có trình độ tốt đi học, tiếp nhận kiến thức về thư viện hiện đại sau đó cùng với tôi tiến hành dự án. Tôi tin rằng thư viện hiện đại sẽ đi vào hoạt động có hiệu quả chứ không để 'làm cảnh'".

TS Dũng cho biết thêm, bên cạnh kiến thức trên sách vở nhà trường cần chú trọng kỹ năng, phẩm chất, thái độ. Đó cũng là triết lý giáo dục của nhiều trường. Không nên bào mòn học sinh thông qua các kỳ thi. Kiến thức kỹ năng, phẩm chất, thái độ mới chính là tiền đề của thành công. Theo khảo sát, nhiều học sinh trường chuyên chọn con đường toán và khoa học kỹ thuật, kinh tế trong khi đó nghệ thuật, pháp luật, an ninh quốc phòng chiếm tỷ lệ rất ít. Theo TS Dũng, nguyên nhân là do quy trình tuyển đầu vào và cách giảng dạy tạo nên sự chênh lệch lớn đó. Để khắc phục hạn chế này, nhà trường cần có chính sách tuyển tài năng về mọi mặt chứ không nhất thiết phải là toán, lý, hóa...

"Chúng ta không nên đóng 'đồng phục' cho trường chuyên. Mỗi trường sẽ có con đường riêng của mình. Ở Trường Phổ thông Năng khiếu điều mà chúng tôi trân trọng nhất là tự do học thuật. Do đó, hãy cho các trường chuyên sự tự do của họ. Nếu có tự do sẽ có phát triển và phát triển đó sẽ là vượt bậc" - TS Dũng bày tỏ.

Bàn về vấn đề liệu trường chuyên có nên tồn tại hay không? TS Trần Nam Dũng nhận định: "Nếu lấy quan điểm TS Nguyễn Đức Thành, nguyên Viện trưởng Nghiên cứu Kinh tế và Chính sách (Trường ĐH Kinh tế, ĐHQG Hà Nội) chúng ta phủ định các công lao đóng góp của trường chuyên thì chúng sai. Nhưng chúng ta nghĩ mình tốt rồi cứ thế mà làm, tiếp tục làm thì chúng ta cũng sai luôn. Tôi nghĩ rằng câu chuyện có nên duy trì mô hình trường chuyên hay không đã cảnh tỉnh chúng ta và hướng chúng ta đến một mẫu trường chuyên có hướng đi rộng hơn không chỉ bồi dưỡng học sinh giỏi theo hướng rất hẹp".

Trả lời cho câu hỏi: "Trường chuyên đào tạo các học sinh như thế nào?", cô Đoàn Hải Lý - Tổ trưởng tổ Văn Trường THPT Chuyên Trần Đại Nghĩa chia sẻ, trường THPT Chuyên Trần Đại Nghĩa bên cạnh chú ý đến mũi nhọn là chọn các đội tuyển để dự thi giải quốc gia và quốc tế còn tổ chức các hoạt động đổi mới công tác giảng dạy, đào tạo các em học sinh nhiều kỹ năng mới trong thời đại mới. Học sinh trường chuyên những năm gần đây được tiếp cận về tri thức liên quan đến tình hình mới để nhanh chóng hội nhập và thay đổi bản thân. Hiện nay, trường

THPT Chuyên Trần Đại Nghĩa là một trong những trường có số CLB lớn của thành phố. Những CLB luôn có sự hướng dẫn của giáo viên. Tham gia các hoạt động của CLB sẽ giúp cho học sinh có kiến thức chuyên sâu, bổ sung các kỹ năng, đặc biệt là phát huy tiềm năng của mình. Ngoài ra, học sinh còn được tham gia các hoạt động khác về chuyên môn, các hoạt động ngoại khóa, trải nghiệm, ngoại ngữ tự chọn, giao lưu trường bạn ở một số các đơn vị, ở nước ngoài... Đó là những điều kiện giúp các học sinh phát triển toàn diện về mọi mặt.

"Để đánh giá một vấn đề phải trải qua quá trình thống kê nghiên cứu cụ thể và chính xác. Chúng ta nên trân trọng những gì trường chuyên đã làm được. Trong một thời đại mới không chỉ trường chuyên mà tất cả các trường khác bắt buộc phải thay đổi để có thể hội nhập và sự thay đổi đó là tất nhiên. Chỗ nào chưa có sẽ thêm, chỗ nào đã làm rồi thì sẽ làm tốt hơn và sẽ cố gắng làm tốt nhất có thể. Trong các môn chuyên, giáo viên chúng tôi đều chủ động để có thể đổi mới các phương pháp giảng dạy tích cực để phát huy được năng lực của các em. Bản thân tôi và các thầy cô giáo ở trường chuyên chắc chắn sẽ có những thay đổi phù hợp với thời đại" - Cô Lý nhấn mạnh.

Không đề cao năng lực dựa vào giải thưởng

Thất bại trong kỳ thi học sinh giỏi cấp thành phố nhưng điều đó lại mở ra cơ hội cho bạn anh Cao Hoàng Đức - Cựu học sinh Trường THPT Chuyên Lê Hồng Phong được du học tại Vương quốc Anh.

"Việc thi học sinh giỏi khá quan trọng đối với tôi, tôi đã cố gắng rất nhiều nhưng đợt dự thi đội tuyển cấp thành phố thì tôi không được may mắn để vượt qua kỳ thi đó. Tôi cảm thấy rất buồn và chán nản vì bạn bè, thầy cô, gia đình, nhà trường kỳ vọng rất nhiều vào mình. Và có lẽ, tôi đã đặt ra kỳ vọng khá lớn nên bản thân cũng bị áp lực. Nhưng sau những lời khuyên của các thầy cô, tôi nhận ra học toán không chỉ để thi học sinh giỏi. Đam mê không có nghĩa là phải lao vào các cuộc thi, đam mê là con đường dài phía trước. Tôi chọn cách tham gia vào các hội thảo về vấn đề du học Trường THPT chuyên Lê Hồng Phong và có cơ hội du học ở Vương quốc Anh" - Đức chia sẻ.

Trải nghiệm du học ở Vương quốc Anh, Đức

“ Chúng ta không nên đóng 'đồng phục' cho trường chuyên. Mỗi trường sẽ có con đường riêng của mình. Ở Trường Phổ thông Năng khiếu điều mà chúng tôi trân trọng nhất là tự do học thuật. Do đó, hãy cho các trường chuyên sự tự do của họ. Nếu có tự do sẽ có phát triển và phát triển đó sẽ là vượt bậc ”

TS Trần Nam Dũng



Cô Đoàn Hải Lý - Tổ trưởng tổ Văn Trường THPT Chuyên Trần Đại Nghĩa chia sẻ tại buổi tọa đàm. Ảnh: Trinh Lê

cho biết, ở Vương quốc Anh vấn đề thi học sinh giỏi khá đơn giản, học sinh nào muốn thử thách bản thân thì đăng ký thi, ngay cả kỳ thi học sinh giỏi quốc gia.

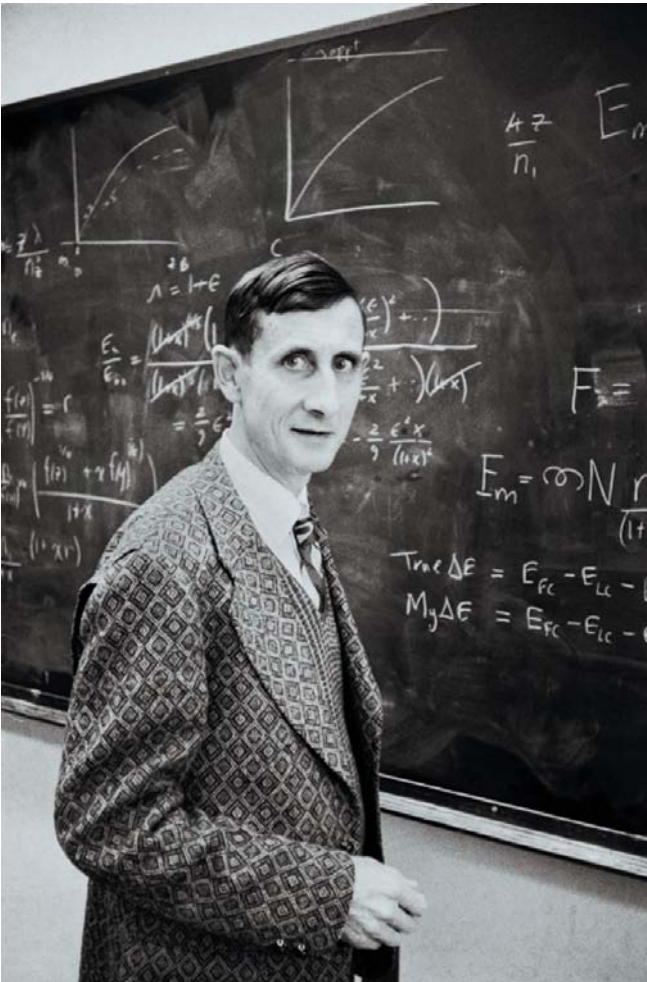
"Tôi cảm thấy khá thích thú và quyết định đăng ký thi thử, may mắn đạt giải. Thế nhưng, cho đến khi tôi đi phỏng vấn các trường bên Anh thì họ không hề đề cao giải thưởng bạn có được. Thay vào đó, điều họ quan tâm là bản thân bạn học được gì từ cuộc thi đó và tại sao bạn lại muốn đăng ký thử thách bản thân mình các cuộc thi như vậy. Đó là điều tôi cảm thấy khác biệt giữa Anh so với Việt Nam" - Đức cho biết thêm.

Chia sẻ tại buổi tọa đàm, chị Nguyễn Hồng Ân - Cựu học sinh Trường Phổ Thông Năng Khiếu ĐHQG-HCM cho biết bản thân vào trường gặp áp lực rất lớn, phải đối diện với rất nhiều khó khăn. Ân cảm thấy bị ngợp khi gặp rất nhiều thần tượng của mình là anh chị đạt giải quốc gia, giải quốc tế. Do đó, Ân luôn cố gắng hết sức để mình "boi" được trong môi trường chuyên đầy thử thách.

"Đối với Trường Phổ thông Năng khiếu mình phải boi bằng tất cả sức lực, tâm hồn, trí tuệ để có thể tồn tại. Trường Phổ thông Năng

Khiếu là một môi trường đầy năng lượng và bào năng lượng 'khủng khiếp'. Do đó, tôi sẽ phải tự học nhờ vậy mà khả năng tự học của tôi rất cao và tình cờ tôi phát hiện ra khả năng tiềm ẩn của bản thân. Môi trường khá năng động khiến cho tôi luôn phải năng nổ tham gia nhiều hoạt động. Tôi nhận thấy, những lứa học trò được tuyển vào trường thường có năng lượng rất cao và được đánh giá là có năng khiếu. Để quản lý học trò đó thầy cô phải cực kỳ năng lượng và có nhiều cách thức để có thể quản lý các bạn học trò vừa giỏi lại vừa nghịch ngợm. Trong suốt 3 năm gắn bó với ngôi trường tôi luôn được tiếp nguồn năng lượng dồi dào từ thầy cô, bạn bè, điều đó khiến tôi cảm thấy rất hạnh phúc" - Ân chia sẻ

Mô hình trường chuyên tồn tại từ rất lâu ở Việt Nam và nhiều quốc gia trên thế giới cho nên nó mang lại giá trị nhất định. Bên cạnh những đóng góp mà trường chuyên mang lại thì bản thân nó vẫn còn điểm hạn chế cần khắc phục và phát triển. Trong thời kỳ đổi mới, trường chuyên cần làm mới mình để khẳng định được vai trò của mình và đứng vững trong nền giáo dục nước nhà ■



Freeman Dyson tại Viện Cao học IAS vào năm 1972. Ảnh: William E. Sauro/ The New York Times

Thần đồng toán học

Freeman John Dyson sinh ngày 15/12/1923 tại Crowthorne, Anh. Bố của ông là nhà soạn nhạc nổi tiếng George Dyson và mẹ là một nhà công tác xã hội. Ông là một thần đồng toán học, khi lên 5 tuổi ông đã có thể tính ra số lượng nguyên tử có trong mặt trời. Ông học tại Trường Trung học Winchester, nơi bố ông đang giảng dạy âm nhạc. Sau đó, ông trở thành nhà phân tích mục tiêu cho Không lực Hoàng gia Anh trong thời kỳ Đệ nhị Thế chiến.

Ít lâu sau khi lấy bằng cử nhân Toán học tại Đại học Cambridge vào năm 1945, Dyson chuyển sang Mỹ sinh sống. Ông ứng tuyển vào Đại học Cornell (New York) và giữ ghế giáo sư từ năm 1951 đến 1953 dù ông không hề có bằng tiến sĩ. George Dyson thẳng thắn phản đối "hệ thống

Freeman Dyson: VỊ GIÁO SƯ CHƯA CÓ BẰNG TIẾN SĨ

Lê Chung

Nhà vật lý lý thuyết vĩ đại của thế kỷ XX Freeman Dyson - người đã thống nhất thế giới của nguyên tử và electron - vừa ra đi vào cuối tháng 2/2020 tại Princeton, New Jersey, Hoa Kỳ. Sau những cống hiến quan trọng cho khoa học thế giới, ông khép lại cuộc đời mình ở tuổi 96.

học hàm tiến sĩ" ("Ph.D. system"), gọi đó là "một thứ ghê tởm" vì làm nản lòng nhiều nhà khoa học triển vọng, đặc biệt là các nhà khoa học nữ.

Nhà vật lý Hans Bethe, người hướng dẫn cho Dyson tại Cornell, đã viết thư gửi đến Robert Oppenheimer tại Viện Cao học (IAS - Institute for Advanced Study) ở Princeton và ông được mời đến làm nghiên cứu sinh. Tại đây, Dyson đã viết bài nghiên cứu bước ngoặt về điện động lực học lượng tử, đưa sự nghiệp của ông lên đà phát triển mới.

Dyson nghiên cứu về rất nhiều mảng vật lý lý thuyết khác nhau. Wolfgang Pauli đoạt giải Nobel cho nguyên lý loại trừ, phát biểu rằng không tồn tại hai electron trong một nguyên tử có cùng các trạng thái lượng tử, nhưng Dyson và nhà toán học Andrew Lenard mới là những người chứng minh chắc chắn điều đó.

Giáo sư Dyson đã viết nhiều quyển sách mà ở đó các khái niệm khoa học và đạo đức phức tạp trở nên dễ hiểu hơn đối với những độc giả không

phải là chuyên gia. Trong số những quyển bán chạy nhất của ông, *Origins of Life* (tạm dịch: *Nguồn gốc sự sống*) và *Weapons and Hope* (tạm dịch: *Vũ khí và hy vọng*) là hai tác phẩm giành được giải thưởng Hội Phê bình sách Quốc gia về thể loại phi giả tưởng vào năm 1984.

Từ nghiên cứu nguyên tử đến xạ trị ung thư

Mặc dù được gọi là "người kế thừa" của Albert Einstein, Dyson chưa từng đưa ra một lý thuyết tổng quát nào. Với tính cách khiêm tốn và không muốn gây chú ý với người khác, ông hài lòng với việc hợp tác với đồng nghiệp nghiên cứu ý tưởng của họ.

"Tôi không phải là người đặt ra những câu hỏi lớn. Tôi đi tìm kiếm những câu đố, những bài toán thú vị mà tôi có thể giải được. Tôi không quan tâm liệu chúng có tầm cỡ hay không, cho nên tôi không ám ảnh với việc giải đáp những bí ẩn vĩ đại. Đó không phải là phong cách của tôi" - Freeman Dyson trả lời tạp chí *Quanta*.

Declan Fahy - Phó Giáo sư Truyền thông tại Đại học Thành phố Dublin (Ireland), người nghiên cứu các nhà khoa học dưới góc độ những trí thức của công chúng, nhận xét về Dyson: "Ông ấy không đề ra những ý tưởng nguyên bản mới, nhưng thay vào đó ông đã làm gọn gàng những chi tiết của các lý thuyết đầu tiên trong cuộc cách mạng lượng tử ở thập niên 1920. Vào những năm 1940 và 1950, ông cùng vài người khác đã chứng minh thực nghiệm rằng các lý thuyết là chính xác, điều này dẫn đến sự ra đời lý thuyết về điện động lực học lượng tử, miêu tả cách vận hành của những nguyên tử. Đây là một bước đi quan trọng trong khoa học, chúng giúp đại chúng hình dung khác với những gì lý thuyết trước đây đã mô tả".

Dyson trở nên nổi tiếng từ việc diễn giải những ý tưởng của Richard Feynman, nhà vật lý tại Harvard Julian Schwinger và nhà khoa học

người Nhật Sin-Itiro Tomonaga cho những tính toán để tiếp cận hơn trong bài nghiên cứu năm 1949 *Các thuyết phóng xạ của Tomonaga, Schwinger và Feynman*. Mặc cho vai trò cốt yếu của Dyson trong việc tổng hợp các ý tưởng của họ, ông đã bị xem nhẹ khi ba nhà khoa học trên đoạt giải Nobel vào năm 1965 vì những nghiên cứu về vật lý hạt cơ bản. Tuy không có cơ duyên với giải Nobel, đến năm 2000, ông đoạt giải Templeton với biểu dương "đóng góp hữu ích nhất cho khoa học". Nhà vật lý tại Đại học California Virginia Trimble nhận định: "Tiền bộ trong những hiểu biết sớm nhất về cách các nguyên tử vận hành của Dyson là một bước tiến lớn từ những ý tưởng trước đó về cả tính tương đối và cơ học lượng tử. Có thể nói rằng, không có những hiểu biết của ông, ta đã không thể có những máy tính hiện đại, điện thoại hay máy ảnh kỹ thuật số".

Và chúng ta cũng đã có thể không có những liệu pháp phóng xạ để điều trị ung thư vào ngày nay. Cuối những năm 1950, dựa trên một ý tưởng của nhà vật lý lý thuyết Edward Teller, Dyson dẫn dắt một nhóm thiết kế và đăng ký bằng sáng chế TRIGA. Ông dùng một lò phản ứng hạt nhân nhỏ, cùng ít năng lượng còn được sử dụng trong các bệnh viện nghiên cứu để sản xuất các đồng vị phóng xạ phục vụ việc chữa trị nhiều dạng ung thư.

Giáo sư Charles Simonyi - Trường Khoa học Tự nhiên thuộc Viện Cao học IAS, đánh giá về Dyson: "Những đóng góp của ông quá rộng lớn đến mức không ai có thể tóm tắt chúng một cách hợp lý và đầy đủ. Điện động lực học lượng tử, cơ học thống kê lượng tử, xấp xỉ Diophantine, ma trận ngẫu nhiên chỉ là một vài lĩnh vực mà ông đóng góp ở mức cao nhất. Thật sự, ông đã để lại dấu ấn cá nhân gần như mọi nơi". Và giáo sư Leon Levy cho rằng: "Bí quyết của ông ấy đơn thuần chỉ là nói 'có' với mọi thứ trong cuộc sống, cho đến cả những ngày cuối đời" ■

Người góp phần giải trừ vũ khí hạt nhân

Ảnh hưởng của Freeman Dyson trải dài trên các lĩnh vực vật lý, giải trừ hạt nhân, chính trị, văn hóa và thậm chí là khoa học viễn tưởng. Khi còn là sinh viên, ông đã cung cấp cơ sở toán học cho Điện động lực học lượng tử, hay QED, để giải thích sự tương tác của các hạt cơ bản. Năm 1963, với tư cách là Chủ tịch Liên đoàn các Nhà khoa học Mỹ, ông đã giúp xây dựng Hiệp ước Cấm thử nghiệm Từng phần (Partial Test Ban Treaty), nhằm giữ các vụ nổ hạt nhân khỏi không khí và đại dương. Năm 1967, ông và các thành viên của JASON, một tập đoàn độc lập gồm các nhà khoa học tư vấn cho chính phủ Hoa Kỳ, đã lập luận thuyết phục việc không được sử dụng vũ khí hạt nhân chiến thuật trong Chiến tranh Việt Nam.



Các bạn nhỏ hào hứng khoe thành phẩm của mình hoàn thành tại lớp học. Ảnh: Hoàng An

Sân chơi Robotic: KHI KHOA HỌC TRỞ THÀNH DIỄN ĐÀN KẾT NỐI

Hoàng An

Đều đặn vào mỗi chủ nhật, lớp học lắp ráp robot và lập trình do Tiến sĩ Lê Hoài Phương - giảng viên ngành Bảo dưỡng Công nghiệp, Trường ĐH Bách Khoa ĐHQG-HCM, đứng lớp lại đầy ắp tiếng cười và những câu hỏi thắc mắc của các bạn nhỏ về thế giới khoa học kỹ thuật.

Không cầu kỳ, phức tạp, cũng chẳng chạy theo xu hướng thị trường với những chiêu trò marketing, quảng cáo... sân chơi khoa học Rihime.lab vẫn thu hút nhiều học viên nhí đến học tập, mày mò và sáng tạo nhiều mô hình robot, trò chơi mới đa dạng trên máy tính.

Kết nối để chạm đến khoa học

Nhận bằng Tiến sĩ chuyên ngành Robotic tại Trường ĐH Ritsumeikan Nhật Bản cùng niềm yêu thích con trẻ, cô Phương nhận thấy ở Việt Nam trẻ em ít được tiếp xúc với công nghệ, chương trình học nặng lý thuyết, nhẹ kỹ năng. Thị trường Việt Nam chưa sản xuất được nhiều

mô hình đồ chơi công nghệ, lắp ráp chất lượng cho con trẻ khám phá, tìm hiểu khi còn nhỏ.

Hơn nữa, cô cho rằng nếu trẻ con tìm được niềm đam mê từ sớm, chúng sẽ có định hướng tốt để xây dựng ước mơ cho công việc tương lai nói chung và con đường chạm đến khoa học kỹ thuật nói riêng. Điều này đã thôi thúc cô về quê nhà mở ra sân chơi lành mạnh, kỷ luật và sáng tạo về công nghệ cho trẻ em từ 6 tuổi. Đến nay lớp đã hoạt động được 6 năm.

Lớp học có từ 7 đến 8 học viên đủ mọi lứa tuổi cùng những sở thích riêng biệt. Với mục tiêu tạo sự kết nối ở các lĩnh vực khoa học giữa các bạn nhỏ, cô Phương chọn cho mình cách dạy "một kèm một". Mỗi bé sẽ được hướng dẫn các



Cô Lê Hoài Phương đang quan sát game các bạn nhỏ vừa tạo trên máy tính. Ảnh: Hoàng An

kỹ năng, kiến thức khác nhau tùy lựa chọn, như có bé thích lắp ráp robot theo sách, có bé lại muốn vùng vẫy sáng tạo, em khác chỉ thích lập trình, tạo game bằng Scratch trên máy tính, em thì hứng thú với thiết kế mẫu in 3D và tạo ra những món đồ chơi thật bằng máy in 3D...

Chia sẻ về phương pháp dạy, cô nói: "Nhờ cách hướng dẫn này, mỗi bạn đều cảm thấy vui khi được đến lớp, và hoàn thành tốt sản phẩm của mình. Tôi nghĩ nhiệm vụ lớn lao nhất của mình chính là kết nối chúng, là cho trẻ được thoải mái tiếp xúc để thật sự tìm được thứ mình muốn làm. Vì mỗi đứa trẻ đều là một thiên tài cần được đánh thức".

Không dừng lại ở mục đích kết nối các học viên nhí với nhau, cô Lê Hoài Phương còn tạo ra sân chơi cho các bạn sinh viên Trường ĐH Bách Khoa được thực tập. Đó là các hoạt động trải nghiệm thực tế qua công việc part time làm trợ giảng đứng lớp, hỗ trợ cô như quản lý lớp học, hướng dẫn, giải đáp vướng mắc cho các bé trong từng công đoạn thực hiện sản phẩm. Bạn Hà Chí Minh - sinh viên năm 2, Khoa Bảo dưỡng Công nghiệp, Trường ĐH Bách Khoa, đã gắn bó với các bé gần một năm rưỡi, chia sẻ: "Thời

gian ở lớp cho Minh rất nhiều kinh nghiệm trong khoản lắng nghe, hướng dẫn trẻ em. Ngoài ra, Minh còn có cơ hội được hiểu sâu hơn về chuyên ngành, kiến thức học trên sách vở. Nói là đi dạy thế thôi, chứ mình học được từ các bé nhiều lắm". Đây cũng là môi trường tốt cho các em và Chí Minh được tiếp cận gần hơn với công nghệ thực tế chứ không đơn thuần trong phòng thí nghiệm, kỹ thuật, Minh cho biết thêm.

Học mà chơi, chơi mà học

Một buổi đến lớp, với khoảng thời gian vồn vện một tiếng rưỡi, các em sẽ được cô Phương và trợ giảng hướng dẫn để tự thực hiện các thao tác từ lắp ráp ốc vít, thanh đỡ, đến việc lập trình kéo thả trên máy tính, hoàn thành bảng mạch cho các dạng robot từ cơ bản đến phức tạp với nhiều chức năng khác nhau. Riêng các em nhỏ thích mảng phần mềm, lập trình game sẽ được học cách tạo ra trò chơi và ứng dụng vào thực tế. Về lĩnh vực này, cô Phương cho rằng việc trẻ tiếp cận game online không phải là xấu, hại hay không là ở cách đứa trẻ nhận thức được việc mình đang làm. Chính vì thế, cô luôn cố gắng hướng các học viên nhí của mình có suy nghĩ trở

thành người chinh phục nó chứ không phải bị lệ thuộc vào những trò chơi do người khác tạo ra.

Tại lớp học, mỗi em nhỏ đều có cho mình một thế giới riêng để thỏa sức sáng tạo, làm những gì mình nghĩ và sửa ngay ở phần mình sai. Cô Lê Hoài Phương tâm sự: "Ngoài mong muốn giúp các bé sớm được tiếp cận với khoa học công nghệ, tôi hy vọng các em khi đến đây sẽ được học tập lẫn nhau, có những chỗ tôi chỉ các bé không hiểu, nhưng khi bạn chỉ lại hiểu ngay. Với tôi, việc trau dồi kỹ năng luôn là điều đầu tiên một đứa trẻ nên có, như ở lớp sẽ dạy các bé kỹ năng làm việc nhóm, tư duy một vấn đề, tìm lỗi sai...".

Nhiều phụ huynh đã cho con em theo lớp học một thời gian dài từ hai đến ba năm và xem đây là một khóa học kỹ năng không thể thiếu bên cạnh chương trình học ở trường của bé. Bởi lẽ cả một tuần dài, đây là thời gian con được thoải mái học mà chơi, chơi mà học. Bày tỏ cảm nhận về sân chơi khoa học này, chị Phạm Dương Lâm (40 tuổi, Q.9, TP.HCM) phụ huynh của em Minh Khôi (11 tuổi), cho biết mình rất thích cách dạy của cô, cô vừa cho tụi nhỏ kiến thức vừa có cách động viên để các bé không sợ khi gặp vấn đề khó mà bỏ cuộc, phải tiếp tục kiên trì. "Tuần

nào nhà có việc bận hay cô cho nghỉ không đến lớp được thì thằng bé buồn lắm, cứ mong mãi thôi" - chị nói.

Cầm trên tay mô hình robot xe đua mới hoàn thiện, em Trần Đức Minh (học sinh lớp 6 Trường Giồng Ông Tố) hào hứng khoe em phải mất hai buổi mới làm xong phần điều khiển và lập trình cho xe chạy tiến lùi, quẹo phải, trái theo ý muốn. "Có những phần con lắp vào các bộ phận không khớp với nhau, lúc đấy con chỉ muốn vứt hết không làm nữa thôi. Nhưng cô Phương đã đến chỉ cho con biết mình đã mắc lỗi ở đâu và tự tìm cách sửa để xong những bước cuối cùng".

Phòng học được trang bị đầy đủ các bộ lắp ráp kỹ thuật, máy tính và cả máy in 3D cho các học viên và các bạn sinh viên có nhu cầu nghiên cứu, tìm hiểu. Trong tương lai, cô cho biết mô hình dạy này không chỉ dừng lại quy mô ở lớp học nhỏ trên thành phố, cô còn muốn kết nối tới vùng sâu vùng xa, tạo cơ hội cho mọi trẻ em đều được tiếp cận với công nghệ và kỹ thuật tân tiến. "Điều này sẽ giúp các em từ khi còn nhỏ ý thức được rằng thế giới khoa học luôn có chỗ cho những người chăm chỉ và đam mê" - cô Phương tâm niệm ■



Học viên nhí đang lắp ráp, lập trình game trong lớp học Rihime.lab. Ảnh: Hoàng An

Nguyễn Anh Khôi: "TÀI NĂNG THIÊN BẨM CHỈ LÀ MỘT YẾU TỐ PHỤ"

Ảnh Trinh



Dù khá bận rộn với việc học, Khôi vẫn dành thời gian để tự luyện tập cờ vua ở nhà. Ảnh: Ảnh Trinh

Từ lúc 6 tuổi, cậu bé Nguyễn Anh Khôi đã bộc lộ tài năng thiên bẩm về cờ vua và liên tục chinh phục nhiều giải thưởng danh giá, trở thành niềm tự hào của nền cờ vua nước nhà.

Không còn là một cậu bé với gương mặt bầu bĩnh và đôi kính cận, Anh Khôi hôm nay là chàng trai 18 tuổi, trưởng thành và chắc chắn hơn. Khôi đang học lớp 12 Trường Phổ thông Năng khiếu ĐHQG-HCM và nuôi dưỡng ước mơ trở thành bác sĩ trong tương lai.

Nỗ lực không ngừng để thành công

Năm 6 tuổi Khôi đã mê chơi game online. Ba mẹ sợ Khôi sa đà, nghiện game nên đã hướng Khôi đến với bộ môn cờ vua nhằm giúp Khôi quên đi những trò chơi trên máy tính.

Ba Khôi là người thầy đầu tiên dạy Khôi biết cách chơi cờ vua. Dù không chuyên nhưng ba luôn cố gắng tự học rồi truyền đạt cho Khôi. Cảm thấy Khôi thích thú với cờ vua, ba quyết định cho Khôi tham gia Câu lạc bộ cờ vua Tân Bình. Ở đây, Khôi được giao lưu với nhiều bạn cùng trang lứa và năng khiếu chơi cờ của Khôi bộc lộ rất nhanh. Sau hơn ba tháng, Khôi xuất

sắc đạt thành tích cao nhất để lọt vào đội tuyển năng khiếu trẻ trọng điểm TP.HCM.

Chiếc Huy chương vàng Giải cờ vua toàn quốc lứa tuổi U7 tháng 7/2010 được xem là bước ngoặt quan trọng trong hành trình chinh phục cờ vua của Khôi, tạo động lực để Khôi nỗ lực đạt được những thành tích vẻ vang sau này.

Khôi nhớ lại: "Hồi đó ba xác định dạy tôi đánh cờ cho vui thôi, nhưng khi học ở Câu lạc bộ cờ vua Tân Bình, thầy Lê Bá Thành khuyến khích tôi đi đánh giải thành phố và tôi đạt được hạng ba cá nhân. Sau lần ấy, các thầy tiếp tục động viên tôi thi giải toàn quốc. Tôi hơi ngại đi xa, nhưng rồi tôi cũng quyết định đi thi. May mắn là tôi vô địch toàn quốc năm 7 tuổi. Lúc đó tôi mới có cảm giác chiến thắng. Từ chiến thắng đầu tiên ấy, tôi bắt đầu vươn ra các cuộc thi quốc tế và dần gặt hái được nhiều thành công. Năm đó, nếu không có huy chương chắc không có Đại kiện tướng Nguyễn Anh Khôi ngày hôm nay".

Chơi cờ giúp Khôi hoàn thiện bản thân rất nhiều. Theo Khôi, lợi ích lớn nhất của việc chơi cờ là giúp kiểm soát cảm xúc, tinh thần bản thân tốt hơn.

"Khi chiến thắng phải biết kiềm chế, tỉnh táo, không quá vui mừng, luôn nhắc nhở bản thân không được chủ quan, ngủ quên trên chiến thắng. Khi thất bại cũng đừng quá buồn và tự động viên bản thân cố gắng vượt qua" - Khôi giải thích.

Để đạt thành quả tốt cho các cuộc thi, Khôi luôn xem trước những thế ra quân, chọn đọc những tài liệu về các chiến thuật đánh cờ hay. Đồng thời, trong những lần đánh cờ với các đàn anh dày dặn kinh nghiệm Khôi đã học hỏi được nhiều thế cờ, tự rút ra những điểm cần lưu ý cho bản thân.

"Tài năng thiên bẩm chỉ là một yếu tố phụ. Để đi đến thành công, bản thân phải cố gắng luyện tập mới phát huy hết tài năng của mình. Có tài năng mà luyện tập không đúng cách hoặc ít luyện tập thì khó có thể vươn xa được" - Khôi nhận định.

Khôi cho rằng, trong thi đấu phải biết cách bỏ qua và làm lại. Từ ván cờ thua, cần xem, phân tích lại để rút ra bài học cho mình: "Tôi chưa gặp thất bại nào quá lớn, chỉ có chưa đạt được thành tích như mình mong đợi. Đó là những giải người lớn, rất chuyên nghiệp với hệ số elo rất cao. Tôi cũng mong muốn mình chiến thắng nhưng chưa đạt được thì về nhà tìm hiểu, nghiên cứu các ván cờ để lần sau đánh tốt hơn".

Có lẽ nhờ thế mà năm 17 tuổi, Anh Khôi đã chiến thắng đàn anh số 1 Việt Nam Lê Quang Liêm ở ván đấu thứ 8 Giải cờ vua quốc tế Sharjah Masters 2019 tại UAE. Tuy nhiên, Khôi khiêm tốn chia sẻ: "Điều tôi vui nhất là hoàn thành được mục tiêu mình đề ra là đạt chuẩn Đại kiện tướng. Thắng anh Liêm một ván thì chưa thể chứng tỏ được điều gì cả, nó phụ thuộc nhiều yếu tố, đánh nhiều ván mới kết luận được".

Theo Khôi, cờ vua không có nguyên tắc nào cụ thể, một vận động viên cờ muốn đánh tốt phải hội tụ nhiều yếu tố: Tính toán tốt, tưởng tượng tốt, trù liệu nhiều nước đi nhất có thể và những hệ quả của nó; đồng thời phải có tâm lý vững chắc, bình tĩnh trong mọi tình huống. Đánh cờ dù thua hay thắng cũng phải giữ được bình tĩnh và phải cần có sức khỏe, "độ lỳ" vì tranh giải không phải đánh một ván mà phải đánh nhiều ván.



Thành tích ở bộ môn cờ vua của Khôi sau nhiều năm phấn đấu. Ảnh: **Ánh Trinh**

Ước mơ trở thành bác sĩ

Khó khăn lẫn niềm vui trong cuộc sống Khôi đều chia sẻ với ba mẹ. Các thành viên trong gia đình Khôi cư xử với nhau như những người bạn rất thân. Khôi tâm sự: "Khi tôi gặp phải vấn đề nan giải, ba mẹ sẽ lắng nghe tôi, giải thích cụ thể để tôi hiểu, rồi bàn luận đưa ra giải pháp tốt nhất".

Chị Nguyễn Thị Thanh Thảo, mẹ của Anh Khôi, vẫn luôn dõi mắt trông theo từng bước đi của con trai qua năm tháng. Chị kể, ngay lúc nhỏ, Khôi đã ý thức tự giác sắp xếp công việc của mình, từ học tập, kiểm tra, thi đấu... đều khá ổn thỏa. "Tôi cảm thấy rất vinh dự và hạnh phúc khi chứng kiến con mình ngày một cứng cáp, trưởng thành và đạt nhiều thành tích trong cờ vua cũng như trong học tập. Tuy nhiên, tôi cũng thường dặn Khôi không được ngủ quên trên chiến thắng, tất cả những gì con làm được mới chỉ là bước đầu, nó giúp con tự tin hơn, mạnh mẽ hơn trong những chặng đường sắp tới. Còn rất nhiều việc đang chờ con ở phía trước" - mẹ của Anh Khôi xúc động nói.

Đam mê cờ vua và gạt hái được nhiều thành công ở lĩnh vực này nhưng Khôi lại chọn con đường trở thành bác sĩ. Khôi giải thích: "Môn khoa học tự nhiên nào tôi cũng thích hết, nhưng môn sinh học tôi thích nhất. Tôi nghĩ mình trở thành bác sĩ sẽ giúp ích nhiều cho gia đình và xã hội".

Mới đây, Anh Khôi nộp đơn xét tuyển vào Đại học VinUni với nguyện vọng học ngành bác sĩ y khoa và nhận được học bổng toàn phần trị giá 210.000 USD. Học bổng này có ý nghĩa hết sức đặc biệt đối với Khôi, giúp Khôi tiến gần hơn với ước mơ của mình.

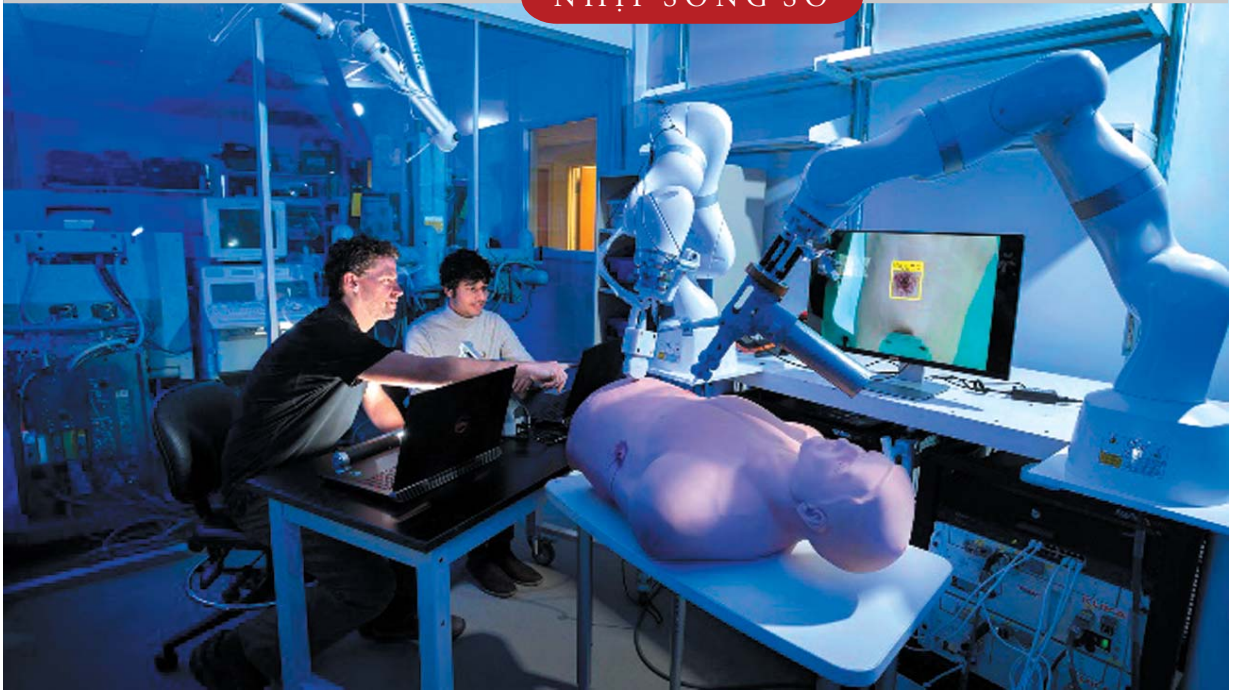
"Tôi chọn Đại học VinUni vì đây là trường đại học tinh hoa phi lợi nhuận. Hơn nữa, trường này có hợp tác chiến lược với hai trường đại học nổi tiếng của Hoa Kỳ là Đại học Cornell và Đại học Pennsylvania. Tôi thích luồng gió mới và muốn thử một lần trong đời" - Khôi cho biết ■

Anh Khôi rất quyết tâm khi thi đấu

"Anh Khôi khiến tôi ấn tượng bởi lối chơi rất táo bạo, tác phong chơi cờ đầy tự tin, bản lĩnh và cực kỳ nghiêm túc của cậu bé 6 tuổi vì đó là một trong những tiêu chí để tôi tuyển chọn vận động viên nhi đồng. Bên cạnh đó, trong thi đấu Khôi có tinh thần quyết tâm rất cao, luôn luôn nỗ lực để hoàn thành tốt nhất nhiệm vụ của mình.

Tôi rất tự hào và hạnh phúc khi mỗi ngày nhìn thấy cậu học trò nhỏ Nguyễn Anh Khôi thành công rực rỡ trong lĩnh vực cờ vua và trong cuộc sống. Nguyễn Anh Khôi là vận động viên tài năng đặc biệt của cờ vua TP.HCM và Việt Nam. Khôi bước vào cờ vua như cá gặp nước nên đạt được rất nhiều thành tích vang dội trong nước và quốc tế mà ở độ tuổi bạn ấy không phải ai cũng làm được".

Lê Bá Thành - Huấn luyện viên đội tuyển cờ vua TP.HCM.



Robot có thể thực hiện thao tác y khoa phức tạp và tinh vi. Ảnh: John T. Consolli

TRÍ TUỆ NHÂN TẠO CÁCH MẠNG HÓA Y TẾ

Tác động của trí tuệ nhân tạo (AI) đến lĩnh vực y tế đang thực sự làm thay đổi cuộc sống. Nó mang đến những cách tân trong hoạt động lâm sàng, chế tạo thuốc, phẫu thuật và quản lý dữ liệu. Theo dự đoán, giá trị thị trường của AI trong ngành y tế sẽ đạt mức 6,6 tỷ USD vào năm 2021.

Công nghệ AI đang nhanh chóng tìm ra con đường đến với các bệnh viện. Hiện nay, các ứng dụng AI đang tập trung ba mảng đầu tư chính: số hóa, tương tác và chẩn đoán. Qua một số ví dụ về AI trong y tế, rõ ràng đã có những đột phá đầy hứng khởi trong việc mang AI vào các dịch vụ y khoa.

Bác sĩ robot

Chúng không phải là những cỗ máy giống hình người trong phim khoa học giả tưởng mà là những máy móc phức tạp và thông minh được

Terence Mills
(Hoài Chung dịch từ Forbes)

thiết kế để thực hiện các tác vụ cụ thể. Năm 2017, một robot tại Trung Quốc đã vượt qua bài kiểm tra sát hạch y khoa chỉ bằng bộ não AI của nó. Trong cùng năm đó, robot phẫu thuật bán tự động đầu tiên đã được dùng để nối lại mạch máu với đường kính chỉ 0,03mm.

Ngày nay, những bệnh viện hàng đầu đã sở hữu rất nhiều máy móc thông minh. Các robot phẫu thuật hoạt động với độ chuẩn xác đến mức có thể cạnh tranh với bác sĩ phẫu thuật có tay nghề tốt nhất. Một nha sĩ robot Trung Quốc được trang bị kỹ năng AI đã tự động thực hiện các tác vụ nha khoa phức tạp và tinh vi.

Còn những cuộc phẫu thuật được trợ giúp bởi robot thì sao? Người ta dùng các robot thông minh như đơn vị vận chuyển và trợ lý hồi sức, cố vấn. Robot y tá định vị đường đi trong bệnh viện để phân phát các dụng cụ y khoa. Phần lớn những robot này không hoàn toàn tự động. Tuy nhiên, những cỗ máy này có tiềm năng rất lớn

trong việc thay đổi cách thức thực hiện các thao tác y khoa.

Chẩn đoán lâm sàng

Các thuật toán AI chẩn đoán bệnh nhanh hơn và chính xác hơn con người, trong đó thành công hơn cả là phát hiện bệnh dựa trên các kết quả từ ảnh chụp. Vào cuối năm ngoái, DeepMind của Google đã chạy một mạng lưới thần kinh phát hiện chính xác hơn 50 loại bệnh về mắt, chỉ đơn giản bằng cách phân tích bản quét 3D. Điều này cho thấy công nghệ AI hiệu quả đến mức nào trong việc xác định những dị thường.

Liệu pháp trị ung thư hiệu quả phụ thuộc rất nhiều vào việc phát hiện và điều trị sớm. Một số loại ung thư - như ung thư hắc tố da - được cho là khó phát hiện vào giai đoạn đầu. Các thuật toán AI có thể giải quyết thách thức này bằng cách quét, phân tích hình ảnh sinh thiết và MRI nhanh hơn gấp 1.000 lần so với con người, độ chính xác lên đến 87%. Các lỗi chẩn đoán hay định trệ gần như trở thành dĩ vãng.

Phương thuốc chính xác

Chúng ta đang đề cập việc phân phối đúng liệu pháp dựa trên tính cách và hành vi của bệnh nhân. Việc cung cấp liệu pháp phù hợp quan trọng ngang ngửa với việc chẩn đoán đúng, tức là bài thuốc và thói quen giúp hồi phục tốt hơn.

Phương thuốc chính xác phụ thuộc vào việc diễn giải rất nhiều dữ liệu. Dữ liệu của bệnh nhân được dùng để xác định phương thuốc hiệu quả nhất. Dữ liệu này gồm lịch sử trị liệu, các hạn chế, đặc điểm di truyền và lối sống.

Tổ chức dữ liệu là điểm vượt trội của máy móc và thuật toán AI. Các hệ thống quản lý dữ liệu vận hành trên nền tảng AI lưu trữ liền mạch và tổ chức lượng lớn dữ liệu để đưa đến kết luận và dự đoán có nghĩa. Bệnh viện và các cơ sở chăm sóc y tế khác thu thập rất nhiều thông tin từ bệnh nhân của họ. Những dữ liệu này rất cuộc chỉ nằm trên ổ cứng trong kho lưu trữ. Các hệ thống kê đơn AI có thể duyệt qua những tệp lưu trữ để giúp bác sĩ đề ra phương thuốc chính xác cho từng bệnh nhân.

Các hệ thống kê toa AI hiện có thể đối phó với các trường hợp dùng thuốc không theo hướng dẫn của bác sĩ. Chúng sẽ xem xét lịch sử y khoa của bệnh nhân và xác định mức độ tuân thủ của bệnh nhân đối với phương thuốc đã được kê.

Tìm ra thuốc mới

Việc chế tạo thuốc có thể mất nhiều năm và hàng ngàn lần thất bại. Nó làm tiêu tốn hàng tỷ USD trong quá trình nghiên cứu. Chỉ có 5 trên 5.000, tức 1/1.000 loại thuốc thử nghiệm trước lâm sàng được thử trên người, và chỉ 1 trong số



AI chẩn đoán bệnh nhanh và chính xác hơn con người.
Ảnh: Getty Images

Phương thuốc chính xác dựa trên dữ liệu từ bệnh nhân.
Ảnh: Adobe Stock



Công cụ AI giúp tìm ra thuốc mới trong thời gian ngắn. Ảnh: Flickr

5 loại thuốc đó đến được nhà thuốc. Nhiều hãng dược phẩm lớn như Sanofi và Pfizer đang phối hợp với các công ty công nghệ như IBM và Google. Đây là những chuyên gia công nghệ đầu tư vào công nghệ AI. Ý tưởng của họ là dùng AI để xây dựng một chương trình tìm thuốc mới. Các kết quả đã mang lại nhiều triển vọng.

Thay vì dùng phương thức tiếp cận thử-và-lỗi truyền thống, việc tìm ra thuốc mới giờ đây vận hành trên dữ liệu. Giả lập thông minh của những bài thuốc tốt hơn là khả thi, thông qua phân tích các thuốc đã có, bệnh nhân và tác nhân gây bệnh. Các nhà nghiên cứu thậm chí đã điều chỉnh thuốc cũ để trị bệnh mới. Quá trình này giờ chỉ tốn vài ngày thay vì vài tháng hay vài năm, nhờ vào các nền tảng nghiên cứu AI.

Trợ lý y tế dễ dàng hoạt động trên nền tảng điện tử.
Ảnh: Getty Images



Trợ lý y tế cá nhân

Nhờ vào IoMT (Internet of Medical Things) và AI nâng cao, rất nhiều sản phẩm định hướng theo người tiêu dùng đã được áp dụng. Trong vài năm qua, chúng ta chứng kiến các ứng dụng di động, thiết bị không dây và các màn hình rời đang liên tục thu thập dữ liệu và kiểm tra các nội quan.

Các thiết bị này sử dụng dữ liệu để đưa ra khuyến nghị. Đây là một nỗ lực để điều trị những bất thường. Phần lớn các thiết bị này lưu trữ dữ liệu cục bộ hoặc trực tuyến. Dữ liệu có thể được truy xuất và sử dụng bởi chuyên viên y khoa như một báo cáo bệnh lý.

AI sẽ không thay thế các bác sĩ bằng những cỗ máy mà dùng những cỗ máy cùng làm việc với họ. Mục tiêu là đạt dịch vụ y tế rẻ hơn và hiệu quả hơn. Là công nghệ tương đối mới trong lĩnh vực y tế, AI hứa hẹn một chặng đường phát triển rất dài ở phía trước. Chúng ta có nhiều kỳ vọng về những bước tiến và ứng dụng mới của AI, không chỉ trong lĩnh vực y tế ■

LTS: Đại dịch COVID-19 để lại nhiều ấn tượng và di hại đáng cay cho nhân loại. Cũng từ đó, không ít suy ngẫm triết học thú vị và nghiêm túc đã nảy sinh...

VIRUS CORONA LÀ CHÚNG TA



Giáo sư Michael Marder. Nguồn: michaelmarder.org

Michael Marder - Phiên An dịch
(Từ *The New York Times*)

của chủ nghĩa dân tộc - vốn thúc đẩy xu hướng trên - đã được nuôi dưỡng bởi nỗi khiếp sợ đối với dân di cư và sự lây lan hành vi ngoại biệt trong cộng đồng, cùng lúc đó các quốc gia này lại áp ủ lý tưởng bất khả thi về sự thuần khiết của một chính thể khép kín trong những tường thành.

Việc đóng cửa biên giới, hạn chế du lịch và áp dụng các phương thức cách ly để ứng phó virus, ngoài mặt là những giải pháp y tế nhưng thực chất lại chứa đựng nhiều ý nghĩa biểu trưng theo cùng logic của việc thiết lập các bức tường vật lý vì lý do chính trị giữa các quốc gia nêu trên. Cả hai hành vi này đều nhằm trấn an công dân mình và mang lại cảm giác an toàn giả tạo cho họ. Cùng lúc đó, lãnh đạo các nước lại bỏ qua vấn đề chính yếu khi ứng phó dịch bệnh - tình trạng thảm hại của việc quản trị và đưa ra các quyết định mang tính xuyên quốc gia - những điều vốn mang ý nghĩa tối hậu khi giải quyết các vấn đề toàn cầu như biến đổi khí hậu, khủng hoảng di cư, đại dịch và tội phạm kinh tế như trốn thuế.

Học thuyết sinh tồn luôn song hành chủ nghĩa dân tộc độc hại (virulent nationalism). Cốt lõi của nó là sự ảo tưởng về con người cá nhân tự lực, hoàn toàn biệt lập và vị kỷ, như Robinson Crusoe - một kẻ đủ thông minh và mạnh mẽ để tự cứu lấy mình và, có lẽ cả gia đình anh ta. Theo lối mòn của quan điểm thần học về sự cứu rỗi chỉ dành cho số ít người được chọn, thái độ này đã tách biệt con người khỏi các viễn cảnh môi trường, cộng đồng, kinh tế và các viễn cảnh khác trong cuộc sống của họ.

Khi hoảng loạn xảy ra ở một số khu vực, việc tự biệt lập cá nhân cũng như một động thái

Chúng ta đang sống trong một thế giới kết nối, nơi các ranh giới dần trở nên mờ nhạt, giống những màng tế bào hữu sinh hơn là các tường thành cố hữu.

Chủng virus Corona mới (COVID-19) bùng phát và tàn phá toàn cầu, khiến các quốc gia phải báo động, thậm chí gây nên sự hỗn loạn ở nhiều nơi. Chúng làm chao đảo thị trường tài chính và đau xót hơn, nhiều người đã bị thiệt mạng. Cho đến nay chúng ta có quá ít thời gian để tra vấn về đại dịch, một vài người dừng lại để tự hỏi cuộc khủng hoảng này có thể cho ta biết điều gì về chính mình - về cơ thể của ta, về những cộng đồng, hệ thống chính trị mà đang sống và bản chất của sự gia tăng kết nối của chúng ta qua các biên giới. Tôi tin rằng, virus Corona ẩn chứa điều gì đó rất quan trọng để nói với chúng ta.

Trước khi dịch bệnh bùng phát, việc dựng nên các bức tường và phong tỏa biên giới quốc gia đã trở thành một xu hướng toàn cầu - giữa Hoa Kỳ và Mexico, Israel và Palestine, Hungary, Serbia và Croatia cùng các nơi khác. Sự hồi sinh

chính trị bảo thủ: thực phẩm và vật tư y tế được tích trữ cùng lúc đó một số ít những kẻ giàu nhất lại chuẩn bị cho mình các boong-ke xa xỉ để chờ ngày tận thế đến. Nhưng những gì virus Corona gây ra đã chứng minh điều ngược lại với các ảo tưởng sinh tồn trên, biên giới giữa các quốc gia hay cá nhân không tồn tại xơ cứng như chúng từng được định nghĩa. Sự nỗ lực cắt đứt những liên hệ từ bên ngoài dù của cá nhân hay các lãnh đạo quốc gia đều cho thấy hành động này tiến gần cái chết hơn.

Virus, hơn cả sự chực chờ đe dọa bùng phát trên các chân trời toàn cầu tưởng chừng bình lặng, chúng còn là sự hình tượng hóa về thế giới chính trị và xã hội đương đại. (Ta có thể nói, sic, virus không phải là virus mà là một đặc tính). Và trong trường hợp này, nó trở thành biểu tượng vi tế hơn những bức tường nhỏ lên nơi biên giới - đó là một vương miện.

COVID-19 thuộc nhóm virus RNA có thể lây truyền giữa người và động vật. Như đặc tính này chỉ ra, nó không tuân theo các hệ thống phân loại tự nhiên và ranh giới giữa các loài. Các gai hình chùy trên bề mặt cầu của virus khiến nó được đặt tên là Corona, vốn bắt nguồn từ chữ Latin có nghĩa là "crow" (vương miện), còn trong ngữ vựng Hy Lạp, korM n , mang nghĩa là "vành hoa" hay "vòng hoa". Đây là một biểu trưng tuyệt hảo về uy quyền tối thượng được trao cho một thực thể siêu nhỏ thách thức tất cả sự phân định giữa các hữu sinh khác nhau cũng như ranh giới của sự sống và cái chết. Vượt qua các biên giới cũ, chủng virus này đã trở thành một hình tượng về quyền uy tối thượng trong thời đại của sự phân tán quyền lực. Để hiểu được hoạt động của nó, ta cần hiểu qua cách thức mà quyền lực được vận hành ngày nay.

Một phương diện trong hoạt động của virus là xâm nhập và sao chép tế bào chủ như các chương trình máy tính. Một phương diện khác của chúng là tự nhân rộng tối đa chính mình. Trong viễn tượng của hoạt động truyền thông xã hội, cả hai phương diện này đều đáng ao ước: Khi một tấm ảnh, đoạn video, chuyện cười hay câu chuyện mang tính trái lòng, được nhanh chóng phổ biến giữa những người dùng Internet hay điện thoại di động, người ta gọi điều này là "viral" - "lan truyền/lây nhiễm" ("viral" là tính từ của virus). Một nội dung mang tính "viral" cao vẫn chưa đủ, bởi nó cần tạo ra những tác

động như chính "văn bản xã hội" mà nó đã xâm nhập. Mục tiêu tối hậu là khẳng định sự ảnh hưởng của ai đó thông qua hình ảnh hay câu chuyện đã được lan truyền trước đó và chiếm dụng quyền lực từ sự ảnh hưởng này. Việc trở thành "viral" cho thấy mức độ phức tạp trong mối quan hệ tương liên giữa ta và virus: một mặt, ta sợ hãi khi có thể thành mục tiêu và vật chủ của chúng, mặt khác ta lại khao khát khi chúng trở thành công cụ để ta tiếp cận được lượng công chúng đông đảo.

Việc "lan truyền/lây nhiễm" trên Internet và đại dịch virus Corona không phải là một sự liên tưởng đầy khiên cưỡng. Quy mô toàn cầu của các dịch bệnh gần đây là hệ quả của sự gia tăng di chuyển không ngừng cùng những kết nối đầy tính cơ học của phần lớn dân số thế giới khi dự phần trong các hoạt động du lịch đại trà, trao đổi giáo dục và lao động, những mối quan hệ đường dài cũng như các sự kiện văn hóa, thể thao quốc tế... Chính trên các du thuyền như Diamond Princess, trên máy bay, tàu hỏa và khách sạn, virus đã vượt ra khỏi ổ dịch mà chúng bùng phát đầu tiên, nói cách khác, sự lây lan của virus là khi chúng ta đã tự gửi chính mình đi, chứ không đơn thuần là hình ảnh hay tin nhắn của ta được gửi đến một nơi khác.

Dù mong muốn hay không, tất cả chúng ta đều có thể trở thành vật chủ cho các yếu tố xa lạ với mình trong mọi phương diện của tồn tại. Hơn thế, những vật chủ này luôn phải đối mặt với các nguy cơ đến từ những gì mà chính chúng chiếm giữ. Nguy cơ này ta không cách nào tiêu trừ được. Thay vì gọi lên những ám ảnh về bóng ma của các quốc gia - nhà nước biệt lập cùng những cá nhân vị kỷ, chúng ta cần học cách sống trong một thế giới không chỉ được kết nối bởi ý nghĩa thuần khiết và lý tưởng của nó thông qua các công nghệ truyền thông, mà là một thế giới thực hữu trong sự tương giao đa diện giữa ta và tha nhân. Tự trung, ta phải sống ở một thực tại mà bất cứ khoảnh khắc nào cũng đều có thể trở thành "viral" ■

.....

(*) Michael Marder là giáo sư triết học thuộc Đại học xứ Basque (UPV-EHU). Công trình nghiên cứu của ông thuộc nhiều lĩnh vực như triết học môi trường và sinh thái học, lý thuyết chính trị và hiện tượng học. Cuốn sách gần đây nhất của ông là *Political Categories: Thinking Beyond Concepts* (2019).

Nghĩa của một số “yếu tố láy” (tiếp theo)

An Chi

12. Cọ trong cãi cọ. *Cãi* thì khỏi nói. Còn *cọ* ở đây cũng chính là *cọ* trong *cọ xát* mà nguyên từ (etymon) là *cự* [拒], có nghĩa gốc là “chống lại”, rồi một vài nghĩa phái sinh “nhẹ” hơn như “từ chối”, “phản đối”... Về quan hệ ʘ ↔ O giữa *cự* và *cọ*, tuy ít nhưng ta vẫn có: – *hư* [嘘, 獻] là “thở; thở hắt ra” ↔ *ho* trong *ho hen* (*khái* [咳] chỉ có nghĩa là “ho” chứ không liên quan gì đến *ho* về từ nguyên); *lự* trong *tư lự* ↔ *lo* trong *lo lắng*; *ngữ* là nói ↔ *ngỏ* trong *ngỏ lời*.

13. Cỏi trong kém cỏi. *Cỏi* là một hình vị gốc Hán, bắt nguồn ở một từ ghi bằng chữ [寡], mà âm Hán Việt hiện hành là *quả*, có nghĩa là “ít ỏi, không đáng kể”. Về mối quan hệ giữa WA (trong *quả*, *loa*, *toa*...) với OI, ta còn có: *ngõa* [瓦], là ngôi ↔ *ngói* trong *gạch ngói*; *quá* [過] ↔ *khỏi* trong *khỏi bệnh*; *thoa* [梭] ↔ *thoi* trong *con thoi*; *thóa* [橢] vật có hình tròn (hình trụ) mà hơi dài ↔ *thoi* trong *thoi sắt*.

14. Dạn trong dày dặn. *Dạn* là một yếu tố gốc Hán, bắt nguồn ở một từ ghi bằng chữ [殫], âm Hán Việt hiện hành là *dạn*, mà *Hán Việt tân từ điển* của Nguyễn Quốc Hùng giảng là “dày dặn”. Về tương quan D ↔ Đ giữa *dạn*

và *dạn*, ta còn có: *dần* (nay viết *giần*) trong *co dần* ↔ *đàn* [彈] trong *đàn hồi*; *dát* (= nhút nhát) ↔ *đát* [怛], sợ sệt; *dát* (nay viết *giát*) trong *dát giường* ↔ *đát* [筧], chiếu xấu; *dối* trong *hòn dối* ↔ *đội* [戇], hòn oán; *dốt* trong *dốt nát* ↔ *đột* [鉗], ngu đần.

15. Dáng trong dơ dáng. *Dáng* là một danh từ độc lập hẳn hoi, thường đi chung với *hình* thành *hình dáng* còn *dơ dáng* chẳng qua là vế đầu của thành ngữ *dơ dáng đại hình* như có thể thấy trong câu 1.357 của *Truyện Kiều* (Lại càng *dơ dáng đại hình*). Đào Duy Anh giảng *dơ dáng* “tức là mặt mày thì trơ trên, xấu hổ” (*Từ điển Truyện Kiều*, NXB Khoa học Xã hội, Hà Nội, 1974). Danh từ *dáng* được Đào Duy Anh giảng là “mặt mày”, rất xác đáng, chứ “láy” thế nào được?

16. Dờ trong dật dờ. *Từ điển tiếng Việt 2008* (TĐTV 2008) của Trung tâm Từ điển học (Vietlex) giảng *dật dờ* là “[cuộc sống] không ổn định, không chắc chắn, hoàn toàn tùy thuộc theo sự đưa đẩy của hoàn cảnh”. Đây thực chất là điệp thức của hai yếu tố Hán Việt *dật du* [逸遊], mà nghĩa gốc là “rong chơi nhàn hạ”, trong đó *du* có điệp thức là *dờ*. Hiện tượng này cũng giống như trường hợp *vu* [誣] trong *vu cáo*, *vu oan*, *vu thác*...

trở thành *vờ* trong *giả vờ*, *vờ vọt*...

17. Đầm và đĩa trong đầm đĩa. Cả *đầm* lẫn *đĩa* đều là những danh từ độc lập, không có từ nào là âm tiết láy của từ nào cả. *Đầm* là một từ Việt gốc Hán, bắt nguồn ở một từ ghi bằng chữ [潭], mà âm Hán Việt hiện hành là *đàm*, có nghĩa là... “đầm”. Tương quan AM ↔ ÂM giữa *đàm* và *đầm* còn có thể thấy với: *hãm* [陷], *hầm* bẫy thú ↔ *hầm* trong *hầm hố*; *lạm* [濫] trong *lạm dụng* ↔ *lậm*, chỉ hiện tượng quá mức trong cách hành xử (phương ngữ Nam bộ); *tám* [糝] là hạt com, hạt gạo ↔ *tám* trong *com tám*. *Đĩa* là âm Hán Việt xưa của chữ [池] mà âm Hán Việt hiện hành là *trì*, có nghĩa là “ao”. Chữ *trì* [池] hài thanh bằng chữ *dã* [也], cũng hài thanh cho chữ *địa* [地]. Vậy “*trì* ↔ *đĩa*” là chuyện hoàn toàn bình thường.

18. Đọa trong dày đọa. *Đọa* không phải là một âm tiết láy. Đây là một yếu tố Hán Việt mà chữ Hán là [墮], có nghĩa là “rơi xuống, thoái hóa; làm cho xuống cấp, làm cho mất phẩm chất”. *Dictionnaire classique de la langue chinoise* của F.S.Couvreur dịch là “faire tomber” (làm cho rơi, ngã), “renverser” (lật ngược; lật đổ), “ruiner” (làm cho hư hại;

làm cho suy sụp, sa sút; tàn phá), “détruire” (phá hủy).

19. Điều và đứng trong điều đứng. *Điều đứng* là điệp thức của *điều đương* [佻當], có nghĩa là “bất thường, thất thường”. *Hán Việt tân từ điển* của Nguyễn Quốc Hùng ghi *điều đương* và giảng là “Bất thường. Danh từ nhà buôn, chỉ sự khan hiếm hàng hóa trên thị trường”. Nhưng *Từ hải* (bộ cũ) ghi cho chữ [當] là “đương khứ thanh” [當去聲]. “Đương khứ thanh” thì phải là *đương*. Rồi quyển từ điển này giảng [佻當] là “Án thương giới vị thị diện hóa vật khuyết pháp thời, diệp vân điệu 當. 當 tha lãng thiết” [按商界謂市面貨物缺乏時, 亦云佻當.當他浪切], nghĩa là “Xét thương giới [chi] lúc hàng hóa khan hiếm trên thị trường, cũng gọi là điệu 當. Chữ 當 đọc là *thàng* [tha lãng thiết]”. Về nghĩa thì *Từ hải* và từ điển Nguyễn Quốc Hùng chỉ là một; chỉ có cách đọc là khác nhưng tiếng Việt lại chọn *đương* > *đứng* chứ không chọn *thàng*.

20. Éo trong uôn éo. *Éo* là một hình vị gốc Hán, bắt nguồn ở một từ ghi bằng chữ [夭] mà âm Hán Việt hiện hành là *yếu*, ở đây có nghĩa là “co lại, không duỗi ra được”. Ngoài *éo* ra, *yếu* [夭] còn có một điệp thức nữa là *éo* trong *éo là*. *Éo/éo* ↔ *yếu*

thì cũng giống như: *yêu* [腰] là lưng ↔ *eo* trong *eo éch*, và cả *eo biển*; *yêu* [妖] trong *yêu đạo* [妖道], phép thuật của ma quái; *yêu nghiệt* [妖孽], tai vạ quái gỡ ↔ *eo* trong *đã nghèo còn mắc cái eo*; *yếu* [要] trong *yếu ách*, *yếu địa*, *yếu lộ*...; ↔ *éo* trong *éo le*.

21. Gắm trong gói gắm. *Gói gắm* là điệp thức của từ tổ ký giám [寄監] trong tiếng Hán. *Ký giám* là “tạm giam vào ngục”, nghĩa đen là “gói vào ngục”. *Ký* ↔ *gói/gửi* là hiện tượng đã được nhiều người thừa nhận. Về quan hệ AM ↔ ẨM giữa *giám* với *gắm* thì ta còn có: *đam* [眈], nhìn chăm chăm ↔ *đăm* trong *nhìn đăm đăm*; *lạm* [濫], quá độ ↔ *lắm*, chỉ mức độ cao; *tàm* [蠶] trong *tàm tang* ↔ *tằm* trong *tơ tằm*; *thám* [探] ↔ *thăm*. Còn về GI ↔ G thì: *giá* ↔ *gả* trong *gả con gái*; *giải* [解], chia lia ↔ *gãy* trong *bẻ gãy*; *giáp* [夾], cặp, kẹp lại, và *giáp* [筴] là đũa ↔ *gắp* trong *gắp thức ăn* (Lưu Quân Kiệt đã chứng minh rằng hai chữ [夾] và [筴] là đồng nguyên tự trong *Đồng nguyên tự điển bổ*, Thương vụ ấn thư quán, Bắc Kinh, 1999)

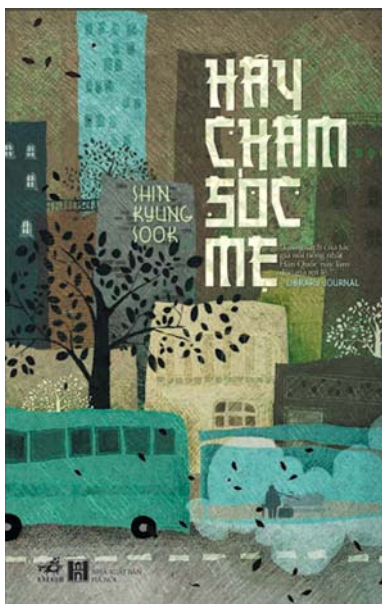
22. Ghém trong gói ghém. *Ghém* hiển nhiên là một từ độc lập mà cái thí dụ quen thuộc có thể được tìm thấy trong danh ngữ *cà ghém*, một

món ăn dân dã khá phổ biến ở miền Bắc.

23. Gò trong gầy gò. *Gò* là một yếu tố gốc Hán, bắt nguồn ở một từ ghi bằng chữ [臞, 癯] mà âm Hán Việt là *cù*, có nghĩa là “gầy”. *Cù* là *gầy* ↔ *gò* trong *gầy gò* cũng giống hệt như *cù* [劬] trong *cần cù* ↔ *gò* trong *gò gẫm*. Đây là hai trường hợp *đồng dạng từ nguyên học* mà thỉnh thoảng chúng tôi có nói đến.

24. Gùng trong gạn gùng. *Gùng* là một hình vị gốc Hán, bắt nguồn ở một từ ghi bằng chữ [窮] mà âm Hán Việt hiện hành là *cùng*, có nghĩa là “truy cứu triệt để”. Về tương quan C/K ↔ G thì chúng tôi từng nêu nhiều lần rồi: *can* [肝] trong *tâm can* ↔ *gan* trong *tim gan*; *cân* [筋] trong *cân não* ↔ *gân* trong *gân guốc*; *cận* [近] trong *lân cận* ↔ *gần* trong *xa gần*...

25. Hông trong hát hông. *Hông* là một hình vị gốc Hán, bắt nguồn ở một từ ghi bằng chữ [噴] mà âm Hán Việt hiện hành là *hông*, có nghĩa là “hát”. Về tương quan ÔNG ↔ ONG, ta còn có: *ông* [螻], mà *Hán điển* (zdic.net) giảng là “ký sinh tại ngư mã bì thượng đích tiểu phong” [寄生在牛馬皮上的小蜂], nghĩa là “[loài] ong nhỏ sống nhờ trên da của trâu/bò ngựa” ↔ *ong* trong *ong bướm*. ■



Hãy chăm sóc mẹ - Những tự vấn day dứt về tình thân

Phan Nhật Anh

Hình như người mẹ nào cũng một mình và lạc mất giữa gia đình của mình. Đó là những suy nghĩ sau khi tôi gấp lại cuốn sách *Hãy chăm sóc mẹ* của Shin Kyung-sook.

Truyện bắt đầu bằng câu viết: "Mẹ bị lạc đã một tuần". Bà Park So-nyo đã bị lạc mất tại ga Seoul sau chuyến thăm các các tại thành phố này cùng chồng. Ông không còn nhớ vợ mình đã lạc từ khi nào, chỉ biết khi tàu rời bến bà đã không còn cạnh bên. Ông luôn mặc định rằng vợ mình sẽ lùi bước phía sau để với theo ông bằng câu nói quen thuộc: "Ông đi chậm một chút". Câu nói ấy đã theo ông suốt 50 năm như một thói quen, rằng bất cứ khi nào ngoảnh lại, người vợ của ông vẫn luôn ở đó. Có khi là trong gian bếp lúi húi dọn bữa cho cả gia đình, hay lúc tựa vào mép cửa để chờ ông quay về dù đêm đã quá vắng. Bà luôn ở

đó để nghe ông nói trong suốt 50 năm ấy: "Tôi đã về rồi đây". Chồng bà đã về sau những chuyến đi lang bạt khắp nơi và cả những lần ông mang theo người đàn bà khác. Nhưng lần này bà đã không kịp nói: "Ông đi chậm một chút".

Bà Park - một người vợ và người mẹ luôn bị bỏ lại phía sau gia đình mình. Bà bị bỏ lại với những niềm riêng của người mẹ khi giấc mơ trở thành công tố viên của cậu con trai trưởng Hyung-chol bất thành. Với Hyung-chol, đây chỉ là khát vọng dang dở của thời niên thiếu, nhưng với mẹ anh, đó là niềm hy vọng để bà buôn chái, gửi gắm ước mong đổi thay cuộc đời nơi con trai bà. Những niềm riêng ấy, bà chưa bao giờ biến nó thành áp lực với con, chỉ biết lặng lẽ tin tưởng, cố vũ từ phía sau. Cậu con trai Hyung-chol của bà sẽ không bao giờ biết được những đau thương mà bà kìm nén khi hy vọng đặt lên anh đã không thành. Nhưng anh vẫn luôn là đứa con mà bà yêu thương nhất.

Bà còn lạc mất sau những lúc tự vấn của cô con gái thứ Chi-hon: "Mẹ có yêu công việc bếp núc không?". Cho đến khi kết hôn, làm những công việc của một người vợ, Chi-hon mới nhận ra, liệu mẹ có yêu những điều mà mẹ thường khi làm? Mẹ có yêu không khi "làm đủ nghề, từ nuôi tằm, ủ mạch nha cho đến giúp làm đậu phụ. Nhưng cách tốt nhất để có tiền là không tiêu tiền, vì thế mẹ rất tiết kiệm". Mẹ có yêu không khi bán những thứ đồ cũ trong nhà để kiếm thêm chút tiền sinh hoạt, mẹ phải "đội giá lên rồi mặc cả như một người bán hàng thực sự" mặc cho sự chế nhạo từ người mua hàng. Bà bị bỏ lại phía sau khi trong tiềm thức của Chi-hon, mẹ luôn là người "bước đi giữa biển người với phong thái có thể đe dọa cả những tòa nhà lừng lững đang nhìn thẳng xuống từ trên cao". Sau những tháng năm bị bỏ lại ấy để đến khi gia đình tìm kiếm bà, trong mô tả của những người ở ga Seoul, người mẹ có thể chóng đờ cả thế giới chỉ còn là "một bà già cứ lững thững bước đi, thỉnh thoảng lại ngồi bệt xuống đường hay đứng thần thờ trước cầu thang cuốn".

Yu - cô con gái út - là một nhà văn. Nhưng cô chưa bao giờ có đủ thì giờ để ngồi lại với mẹ của mình. Mỗi lần muốn được đọc sách do con mình viết, bà phải chạy đến nhờ một cô giáo ở

Ngôi nhà Hy vọng của trẻ mồ côi đọc cho nghe. "Con viết gì mẹ con đều biết hết. Cô gái đọc sách cho mẹ con kể rằng, mỗi khi được nghe đọc sách, khuôn mặt mẹ con lại rạng rỡ hẳn lên, còn cười nữa". Bà lạc mắt sau những trang viết trần trở về cuộc đời của chính con gái mình. Bà đã lạc mắt quá lâu để có thể nói với đứa con út thân yêu, một hạnh phúc thật giản dị của người mẹ, là được nghe chính con đọc về tác phẩm mới nhất của nó. Thứ hạnh phúc ấy giản dị đến mức tất cả đều trở nên dễ lãng quên.

"Chị. Chị có nghĩ chúng ta sẽ lại được ở bên mẹ dù chỉ một ngày thôi không? Chị có nghĩ em sẽ lại có thời gian để hiểu mẹ nữa không, để lắng nghe những câu chuyện của mẹ, để an ủi ước mơ xưa mẹ đã chôn vùi ở đâu đó trong dòng thời gian? Không cần một ngày, chỉ cần cho em vài giờ đồng hồ thôi cũng được, em sẽ nói với mẹ rằng em yêu tất cả những gì mẹ đã làm, em yêu người mẹ đã hoàn thành được tất cả những công việc đó, em yêu cuộc sống của mẹ, một cuộc sống mà không còn ai nhớ nữa. Rằng em tôn thờ mẹ...". Khi nói ra những điều này, Yun nhận ra rằng người mẹ của mình đã bị bỏ lại quá lâu trong sự cô đơn của chính bà. Những lời sám hối của con cái, phải chăng, lúc nào cũng muộn màng?

Cuộc tìm kiếm bà Park dần trở nên vô vọng. Người mẹ ấy không có một tấm ảnh nào chụp riêng để giúp cho cuộc nhận dạng trong vài dòng thông báo tìm người lạc với số tiền hậu tạ 5 triệu won. Cuối cùng, chỉ còn lại những tấm ảnh chụp chung gia đình với bóng dáng của một người mẹ luôn nhụt nhòa phía sau đám con của mình. Tất cả đều không hiểu được, sao bà có thể lạc mất khi chỉ cần hỏi đường những người xung quanh. Nhưng những điều này chỉ có thể xảy ra với người bình thường. Còn bà Park, một người mẹ không biết chữ, mang theo bệnh ung thư vú khiến tâm trí lơ đãng đã quên luôn chính mình, bà có thể làm được gì đây?

Trong những mô tả về bà, người ta chỉ biết rằng từng thoáng gặp qua một bà già lạc bước "bị thương ở mu bàn chân, đi đôi dép lê màu xanh, một bên dép cửa vào bàn chân chỗ gần ngón cái sâu đến nỗi miếng thịt long ra tạo thành vết rách sâu hoắm, ruồi muỗi vây quanh vết thương đang rỉ mủ...". Người mẹ ấy đã lạc mất khỏi mái ấm bà yêu thương, từ lâu, thật lâu rồi. "Mẹ còn nhớ lần đầu tiên khi đi đôi dép vào chân con, mẹ đã rất phấn khích. Khi con bước về phía mẹ, mẹ đã

cười sung sướng mãi không thôi, dù có ai chất đầy ngọc ngà châu báu trước mặt thì mẹ cũng không thể cười giòn được như lúc ấy". Bà đã lạc mất trong chính sự tận tụy của mình.

Có lẽ không riêng bà Park, những người mẹ luôn bị bỏ lại phía sau khi con cái trưởng thành. Đó là lúc con tốt nghiệp bắt đầu tìm việc khắp nơi. Con bận với những cuộc hẹn xin phỏng vấn, bận với những tháng ngày thủ việc, bận với những đồng lương con được trả không đủ mưu sinh giữa thị thành. Con bận với những cảm xúc bị thương lúc vừa bước khỏi mối tình thời sinh viên. Bận với những cuộc kiếm tìm một nửa cuộc đời, những buổi hò hẹn sang trọng, những cuộc gọi xuyên đêm khi người yêu không bên cạnh. Bận với bạn bè lâu ngày không gặp, trong những buổi nhậu cuối tuần, bận với việc lên lương, mời đồng nghiệp ra quán để khao tiệc. Con bận lập gia đình, lo nghĩ chuyện trường lớp cho con cái. Bận đến không thở được khi đứa con nhỏ phải nhập viện. Để rồi mắc kẹt cùng những cuộc cãi vã, giận hờn với người bạn đời của mình... Mẹ đã mãi lạc mất trong những lần con bận đó. Thế giới của sự trưởng thành, phải chăng, đã không còn đủ chỗ để dành cho mẹ?

Tôi chậm chậm, chậm chậm hiểu ra, cái gọi là một hồi mẹ cha con cái, chẳng qua có nghĩa, duyên phận giữa bạn và họ chính là đời này kiếp này bạn không ngừng đưa mắt nhìn bóng dáng họ càng lúc càng xa. Bạn đứng bên này đường, nhìn họ dần biến mất nơi ngã rẽ đằng xa, hơn nữa, họ dùng bóng lưng nói với bạn: "Không cần đuổi theo đâu con". Yêu thương mà cha mẹ dành cho luôn rộng lớn hơn những gì con cái có thể mang lại.

Hãy chăm sóc mẹ của Shin Kyung-sook đã trở thành một hiện tượng văn chương Hàn Quốc vào năm 2009, được dịch và xuất bản sang 19 nước khác ngay sau khi phát hành. Tác phẩm gồm 5 chương như một bản nhạc buồn với âm hưởng chủ đạo của cung rê thứ. Câu chuyện trải dài những dẫn vật, ám ảnh trong không gian u tối ở hiện tại khi cả gia đình tìm kiếm người mẹ đi lạc được đan xen những ký ức của từng đứa con về bà. Người mẹ trong câu chuyện bị mắc kẹt với những di sản của một phụ nữ Á Đông hi sinh quên mình vì chồng con, để khi bước qua độ xế chiều, bà lại trở nên lạc lõng giữa những thay đổi của xã hội hiện đại. Tác phẩm như một lời cảnh tỉnh: đừng để mẹ cha trở thành niềm hối tiếc lớn nhất trong đời mỗi người ■



BONG JOON-HO: TỪ “QUÁI VẬT” ĐẾN “QUÁI KIỆT” OSCAR

Vi Nam



Bong Joon-ho với tượng vàng Oscar Đạo diễn xuất sắc nhất. Ảnh: Reuters

Bong Joon-ho là đạo diễn và nhà biên kịch nổi tiếng người Hàn Quốc, từng thành công với những bộ phim thuộc top điện ảnh đạt doanh thu cao nhất lịch sử Hàn Quốc. Tác phẩm

mới nhất của ông - *Parasite* (Ký sinh trùng) vừa giúp ông xuất sắc mang về 4 tượng vàng Oscar, tạo nên một kỳ tích mới trong lịch sử điện ảnh Hàn Quốc nói riêng và điện ảnh châu Á nói chung.

Mọi con đường đều dẫn đến... làm phim

Bong Joon-ho sinh năm 1969 tại thành phố Daegu, Hàn Quốc, là con út trong gia đình bốn người con, có truyền thống khoa bảng và nghệ thuật. Ông ngoại ông là Park Tae-won, một tác giả được ái mộ, nổi tiếng với tiểu thuyết *A Day in the Life of Gubo the Novelist* (tạm dịch: Một ngày trong đời của tiểu thuyết gia Gubo). Bố ông là nhà thiết kế đồ họa và kiểu dáng công nghiệp kiêm giáo sư đại học. Anh của ông là giáo sư Anh ngữ tại Đại học Quốc gia Seoul và chị ông giảng dạy tạo mẫu thời trang tại Đại học Anyang.

Khi Bong Joon-ho tiểu học, gia đình ông chuyển đến sinh sống tại thủ đô Seoul. Thừa hưởng niềm đam mê nghệ thuật, từ những năm trung học, ông đã mong muốn đi theo con đường phim ảnh, tuy nhiên lựa chọn này lại không nhận được sự ủng hộ từ bố mẹ. Năm 1988, ông theo học ngành xã hội học tại Trường đại học Yonsei. Thời bấy giờ, các trường đại học như Yonsei là những nơi hoạt động phong trào

dân chủ rất mạnh. Ông nhiệt huyết tham gia các cuộc biểu tình và thường xuyên bị xịt hơi cay trong những năm đại học. Việc học trái nguyện vọng những tưởng sẽ gây khó khăn cho Bong Joon-ho, nhưng trái lại, chính những kiến thức xã hội học đã mang đến ông nhiều hiểu biết và góc nhìn mới mẻ trong quá trình làm phim.

Bong Joon-ho thi hành nghĩa vụ quân sự bắt buộc trong hai năm rồi trở về tiếp tục học đại học vào năm 1992. Tại đây, ông đồng sáng lập câu lạc bộ điện ảnh *Yellow Door* (tạm dịch: Cánh cửa màu vàng) với các sinh viên trường lân cận. Từ đó, ông sáng tạo những bộ phim đầu tiên, trong đó có phim ngắn theo lối stop-motion *Looking for Paradise* (tạm dịch: Tìm kiếm thiên đường). Ông tốt nghiệp năm 1995, bắt đầu dành thời gian để nghiên cứu và trải nghiệm điện ảnh nhiều hơn trong suốt sự nghiệp với những vai trò khác nhau như đạo diễn, biên kịch, nhà sản xuất, đạo diễn ánh sáng và kể cả diễn viên.

Những năm đầu thập niên 1990, Bong Joon-ho tham gia khóa học kéo dài hai năm tại Học viện Điện ảnh Hàn Quốc. Thời gian này, ông thực hiện nhiều phim ngắn. Hai phim ngắn tốt nghiệp của ông là *Memory Within the Frame* (tạm dịch: Ký ức trong khung) và *Incoherence* (tạm dịch: Rời rạc) được mời công chiếu tại các liên hoan phim quốc tế tại Vancouver, Canada và Hong Kong. Những bộ phim đầu tay đó cùng các tác phẩm kinh điển sau này đã mang đến nhiều tiếng vang cũng như khẳng định tài năng thật sự của Bong Joon-ho.

“Quái kiệt” trong làng điện ảnh

Những nền tảng về điện ảnh và xã hội học đã thúc đẩy đạo diễn xứ kim chi tiếp cận các ý tưởng làm phim từ góc độ mới, xây dựng lối khai thác độc đáo cho riêng mình. hài kịch đen (black comedy hay dark comedy) là phong cách thường thấy nhất của ông, nhằm gây cười dựa trên các vấn đề xã hội sâu sắc và đáng sợ. Các nhân vật trong phim của Bong Joon-ho đa số là những người bình thường trong cuộc sống, bị xã hội đẩy vào những hoàn cảnh trở trêu khiến họ bộc lộ những góc tối bên trong mình. Những tầng ẩn dụ được “cài cắm” trong phim ông không chỉ là chiếc chìa khóa bước vào căn phòng tối mà còn là một phương tiện tinh tế để ông đề cập và châm biếm các vấn đề nhạy cảm như chính trị, lịch sử...

Có thể nói rằng, tất cả phim của đạo diễn Bong Joon-ho đều đề cập quái vật, hiểu theo

cách này hay cách khác, hàm ẩn hay tường minh. Trong bộ phim *Memories of Murder* (Ký ức của kẻ sát nhân), “quái vật” là một tên sát nhân hàng loạt, lẩn trốn trong bóng tối. Còn trong *Snowpiercer* (tạm dịch: Người khoét tuyết), “quái vật” là một thế lực trừu tượng của chủ nghĩa tư bản, ăn mòn con người từ trong ra ngoài khi họ bắt đầu ăn thịt nhau để tồn tại. Bất cứ nỗi sợ tâm lý hay nỗi kinh hoàng vật lý nào cũng có thể trở thành quái vật trong phim của đạo diễn người Hàn Quốc này. Vì thế danh hiệu “quái kiệt” có thể được dùng để đề cập cả hai thứ, tài năng xuất chúng và “bậc thầy quái vật”.

Khác với những tác phẩm kể trên, ở “bộ phim quái vật đầu tiên của Hàn Quốc” - *The Host* (Quái vật sông Hàn), Bong Joon-ho đã tạo ra một con quái vật sông Hàn thật sự, sẵn sàng nuốt chửng mọi con mồi mà nó phát hiện. Không ai biết trước được khi nào và ở đâu con quái vật ấy sẽ xuất hiện, và ai sẽ là nạn nhân xấu số tiếp theo. Tuy nhiên, sau cùng bộ phim vẫn đặt ra cho người xem câu hỏi lớn: Liệu đây chỉ đơn giản là bộ phim về một con quái vật ăn thịt hay còn điều gì khác nữa? Ngoài những tình tiết ẩn dụ về lịch sử và tệ nạn quan liêu, *The Host* cũng hàm chứa thái độ phản Mỹ, chính vì đặc điểm đó mà bộ phim Hàn Quốc này lại được chiếu ở Triều Tiên bất chấp những căng thẳng giữa hai lãnh thổ.

Đối ứng với *The Host* là *Parasite*, một tên phim thoạt nghe qua làm người ta liên tưởng đến một quái vật thật sự khác, hóa ra lại là một phép ẩn dụ tài tình. Phong cách black comedy vẫn được Bong Joon-ho duy trì tinh thần chủ đạo trong bộ phim này. *Parasite* được đánh giá cao về cả cốt truyện, tình tiết lẫn kỹ thuật điện ảnh sánh ngang với Hollywood. Điều này một lần nữa khẳng định tài năng kiệt xuất của Bong Joon-ho, vượt ra khỏi những khuôn khổ. Với *Parasite*, đạo diễn Bong Joon-ho trở thành người Hàn Quốc đầu tiên giành giải Cành cọ vàng tại Liên hoan phim Cannes 2019 và tiếp nối là bốn tượng vàng Oscar 2020: Phim hay nhất, Đạo diễn xuất sắc nhất, Phim quốc tế hay nhất và Kịch bản gốc xuất sắc nhất.

Bước ngoặt quan trọng này đã mở ra một vị thế mới trong nền điện ảnh quốc tế, tạo động lực phát triển cho ngành công nghiệp điện ảnh của Hàn Quốc nói riêng và châu Á nói chung. Như bước lên bậc thang của nhà họ Park trong *Parasite*, đạo diễn Bong Joon-ho đang vươn đến những tầm cao mới trong bộ môn nghệ thuật thứ bảy ■



Hình tượng thiên nga được BTS lựa chọn trở thành concept đầu tiên trong bộ ảnh quảng bá *Map of the Soul: 7*.



Các phân cảnh tối trong album chứa những ẩn dụ về sự giằng xé giữa "shadow", "ego" và "persona".

Khi âm nhạc tự tình cùng bóng tối tâm hồn

Cielo Nguyễn

Map of the soul: 7 là album mới nhất được BTS phát hành vào đầu năm nay đã tiếp tục tạo nên hiện tượng âm nhạc trên toàn thế giới. Album ra mắt ở vị trí số một trên Billboard 200 của Hoa Kỳ với 422.000 album được bán trong tuần đầu tiên, nhiều hơn 6 album tiếp sau trên bảng xếp hạng này cộng lại.

Đây là album thứ tư của BTS đạt vị trí số một tại Mỹ, khiến họ trở thành nhóm nhạc đứng vào top nhanh nhất kể từ khi Beatles có bốn album số một trong vòng chưa đầy hai năm. Các ca khúc trong album phơi bày cuộc chiến danh vọng của ngành công nghiệp giải trí từ những trải nghiệm của chính BTS và hành trình giữ lấy bản ngã của mình.

Thoát khỏi bóng của K-pop

Album gồm 20 bài hát là một sản phẩm hấp dẫn và tạo sức ảnh hưởng vang dội trên toàn thế giới. 8 ca khúc trong album này đã trở nên quá quen thuộc với người hâm mộ, gồm cả 5 ca khúc đầu tiên đã ra mắt trong *Map of the Soul: Persona*

vào năm ngoái. Hai ca khúc đơn còn lại là *Black Swan* và *On*, thể hiện sự kết hợp của những bản ballad du dương cùng những bản rap mạnh mẽ mà người hâm mộ mong chờ.

Map of the Soul 7 kể lại hành trình của BTS. Đó là câu chuyện được viết lên từ góc nhìn của người trọng cuộc - sự cô đơn khi đạt đến đỉnh cao danh vọng cùng những cái giá phải trả trên hành trình này. Nhưng BTS đã mở lòng với cảm xúc của mình. Album không dừng lại những lời trách móc, than vãn quen thuộc của giới nghệ sĩ về chủ đề này. BTS cho công chúng thấy rằng trong quá trình hoàn thiện bản thân qua con đường âm nhạc, họ đã thoát ra khỏi giới hạn của Kpop - sự kỳ vọng vào một thần tượng bóng bẩy, những nghệ sĩ biểu diễn hoàn hảo, và âm nhạc



Qua MV *Outro: Ego*, J-Hope mang đến thông điệp bỏ lại những định kiến xã hội và tự tin vào chính năng lực của bản thân.



7 chàng trai của BTS đã phá vỡ hình ảnh đơn thuần về một nhóm nhạc thần tượng.

chỉ như sản phẩm công nghiệp pop-lite đầy xa lạ thay vì trông đợi vào xu hướng lớn nhất trong Pop: sự chân thành.

Sự kết hợp của BTS trong *Map of the Soul 7* với những tên tuổi lừng danh trong làng nhạc pop đã không còn là điều quá bất ngờ. *Boy With Love*, ca khúc được xếp hạng cao của BTS với Halsey, được người hâm mộ thể loại bubblegum đánh giá là sự kết nối mạnh mẽ giữa tiếng nói trong âm nhạc và vấn đề tâm lý của con người. *Make It Right*, đồng sáng tác với Ed Sheeran, là một bản tình ca ngọt ngào và âm áp ẩn giấu trong đoạn tiếng Hàn chống lại thứ sức mạnh đen tối cố dồn họ vào đường cùng. Và *Louder Than Bombs*, một track mới nghệ sĩ nhạc pop Nam châu Phi-Úc, Troye Sivan sáng tác. Tôi tâm và đe dọa, thông qua phần nhạc *Louder Than Bombs* đã phô diễn toàn bộ giọng hát cao vút và đầy ám ảnh của những chàng trai xú sở kim chi. “Tôi muốn nói cho bạn biết rằng sự đen tối tồn tại ở khắp mọi nơi”, J-Hope đã hát như thế và sau đó lại tiếp tục với câu “Đừng sợ nó”.

Một dấu ấn khác trong album, Sia, trụ cột của làng nhạc pop đã xuất hiện trong bản remix ca khúc mới *On*. *On* khởi động bằng hệ thống ảnh hưởng âm phức, tiếng gõ đẩy, tiếng trống giòn giã xé toạc mọi thứ cùng đoạn điệp khúc đẩy bài hát lên đến cao trào: “Chẳng thể kìm

hãm, vì người biết ta là một chiến binh mà”. Đây là câu hát đáng nhớ nhất của album. Sia tham gia vào đoạn điệp khúc như một giọng ca tương phản, nhưng sự thật cô ấy đã ở đó - một sự xuất hiện mà chính BTS công bố đồng hành - nói lên tham vọng của họ để được xem trọng như một hành động đứng đầu bảng xếp hạng làng nhạc pop, bất kể rào cản ngôn ngữ.

Chất liệu sáng tạo từ phân tâm học Carl Jung *Map of the Soul: 7* không phải những ca từ sáo rỗng. BTS đã dựa trên thuyết phân tâm học của Carl Jung để vẽ nên bản đồ tâm hồn còn hằn những vết sẹo của các chàng trai trong 7 năm qua.

Carl Jung nghiên cứu về tâm lý học con người và đặt nó trong khái niệm vô thức tập thể. Theo Jung, trong quá trình phát triển, con người buộc phải che giấu một phần nhân cách của mình thông qua việc tạo dựng “persona” (mặt nạ). Phần nhân cách bị che giấu đó, cả tốt lẫn xấu được cái tôi chủ thể - hoặc dồn nén hoặc không bao giờ nhận biết được chúng, có vai trò ngược lại với “persona”, được ông gọi là “shadow” (cái bóng). Đối với một người bình thường, cái tôi chủ thể không thể kiểm soát được “shadow”, và không trải qua trực tiếp “shadow” mà nó được phóng chiếu lên người khác. Theo Carl Jung, việc tìm hiểu và hòa nhập “shadow” là việc làm hết sức khó khăn.

Trong thế giới hiện đại, thuyết phân tâm học của Carl Jung hoàn toàn thể hiện được bản chất của con người cũng như cách con người hòa nhập tập thể. Chúng ta thường cố gắng sống và làm hài lòng đám đông, chẳng mấy ai dám bỏ ngoài tai những lời nhận xét để sống là chính mình, thừa nhận những thứ tận sâu bên trong mình.

Interlude: Shadow - trạm dừng chân đầu tiên của *Map of the soul: 7*, một bầu không khí đầy u tối với sự mâu thuẫn tâm lý rõ rệt trong từng câu hát. Ở đây, Suga vẫn khao khát theo đuổi giấc mơ ban đầu của mình song trong giọng hát đã có phần sợ sệt, vừa muốn trở thành “top star”, “rap star” lại vừa muốn giữ lại cái gì đó cho riêng mình. Nơi mà vinh quang nở rộ cũng là lúc Suga muốn trốn thoát khỏi cái bóng danh vọng ấy.

Thế nhưng, càng cố gắng giấu bản thân mình để đeo lên tấm mặt nạ chỉ vì sợ hãi sự nổi tiếng, sợ hãi nếu bay quá cao mà rơi xuống đáy vực thì cái bóng sẽ càng trở nên đen đặc, mạnh mẽ hơn. Thay vì phải trốn chạy, Suga chấp nhận đặt cái bóng ngang hàng với cái tôi. *Interlude: Shadow* chính là hành trình Suga hay cái tôi đều chấp nhận sự tồn tại của cái bóng.

Chúng ta vốn dĩ không thể thoát khỏi “shadow”, càng không nên đồng nhất với nó. Điều chúng ta cần làm là ý thức nó, chấp nhận mọi khiếm khuyết để bản thân trở nên toàn diện. Carl Jung nói rằng yêu cái bóng bên trong là khi con người chạm đến một tầm cao mới. Điều này được BTS thể hiện rất rõ trong MV *ON*.

BTS là một thần tượng, họ phải đối diện với nhiều lời nhận xét từ công chúng, có người nói họ phải làm thế này, cũng có người nói họ nên làm điều ngược lại. Qua ca từ của *ON*, người hâm mộ có thể thấy cái bóng đối với BTS là sự ghét bỏ, đả tấu của công chúng. Nhưng cuối cùng, BTS mới là người tự thức tỉnh mình bởi họ đã chấp nhận được cái bóng, thậm chí Namjoon trong ca khúc *ON* đã chứng minh anh xem cái bóng như người bạn thân, có thể thoải mái trêu đùa.

“Không thể nào mà tôi không sợ hãi, không thể nào mà mọi thứ đều ổn. Kể cả thế, tôi biết thật vụng về, tôi trôi. Cùng ngọn gió đen đặc kia, tôi bay”. Dù có đôi lúc sợ hãi cái bóng này, BTS biết rằng họ không thể thoát khỏi nó, vậy nên chấp nhận để bước tiếp con đường của mình mới là sự lựa chọn tốt nhất. BTS chấp nhận bước chân vào “ngục tù hoa lệ” - nơi danh vọng, vinh

quang của một người phải đánh đổi bằng những hy sinh, tổn thương để rồi sống với vận mệnh ấy.

“Cứ mang đau thương đến rồi tắt thở cũng sẽ trở thành máu thịt nơi tôi” - một câu hát đầy ngao nghể của người đã đi qua đủ giông gió. Nỗi đau một khi trở thành máu thịt, nó thấm nhuần trong mỗi người, sự trưởng thành chẳng còn nằm ở thân xác mà nằm cả trong tâm hồn. Sự khát khao danh vọng hay sự chỉ trích của công chúng đều là những cái bóng mà BTS đã ý thức được và dĩ nhiên sau 7 năm, họ đã trở thành chiến binh mạnh mẽ. Ý định chạy trốn không còn nằm trong tư tưởng của họ nữa.

ON thể thiện rất rõ sức mạnh của một con người khi bản thân dung hòa được cái bóng và cái tôi, giữa sự sợ hãi và kiên cường. Người chống trả với đau thương thì thật dũng cảm, nhưng người mang đau thương theo mình lại muốn phân gan thép.

BTS được gì khi nhận ra “shadow”? Trong *Outro: Ego*, J-Hope khẳng định bỏ ngoài tai lời nói của xã hội ngoài kia, BTS mới là phiên bản BTS chân thật nhất: “Cứ tin tưởng chính mình, bản đồ của tâm hồn, bản đồ của tất cả. Đó là cái tôi của tôi”.

Nếu BTS thực sự là một chiếc filter để công chúng tùy ý chọn lựa, biến đổi hay họ chỉ chăm chăm chạy đến đỉnh cao của danh vọng mà quên mất bản chất thuần khiết bên trong, BTS sẽ đánh mất sự kết nối với bản thân. Đến một lúc nào đó, BTS sẽ bị tổn thương vì lời nói của công chúng, BTS sẽ trống rỗng nếu một ngày chẳng còn ai tôn sùng họ và quay trở về tìm lại bản ngã ban đầu của mình.

Một lần nữa cần phải khẳng định rằng để có một cái tôi hoàn chỉnh, con người cần chấp nhận cái bóng bên trong mình, để nó dung hòa với chiếc mặt nạ bên ngoài. Có như thế, tâm hồn mới vững mạnh, lý trí mới đủ khôn ngoan và trái tim luôn chứa đựng sự kiên cường.

Nếu ở *Map of the soul: Persona*, BTS chỉ khuyến khích mỗi người nói về nhân diện, thứ mà bản thân thực sự muốn thể hiện, là một cá thể hoàn toàn tách biệt thì ở *Map of the soul: 7*, BTS đề cao việc ý thức được những gì sâu bên trong mà chúng ta thường trốn chạy. Như BTS giờ đây đã chấp nhận cả phần ánh sáng đầy tự hào và bóng tối bị ẩn giấu để kể câu chuyện hành trình tìm thấy bản thể hoàn chỉnh của chính họ. Đây là điều Carl Jung muốn truyền tải đến con người khi nghiên cứu thuyết phân tâm học ■

Bài thơ viết trong lúc ngủ

Thanh Vy

*Con rắn bò khắp châu thân tôi,
ăn hết lục phủ ngũ tạng
chỉ chừa lại trái tim
và nó bỏ đi*

*Từ đó tôi ôm mỗi trái tim
không cần oxy
nước nở suốt mùa hè
mà vẫn chưa chịu chết.*

*Con rắn bò khắp châu thân tôi
không cần oxy
chỉ chừa lại trái tim
nước nở suốt mùa hè
và nó bỏ đi
mà vẫn chưa chịu chết.*



Cái tai chưa được thối

(Tặng những ngày 33 đi thối tai)

Thanh Vy

*Khi châu thân tôi thành đá
Trong căn phòng màu xanh
Tôi buộc cho con người tôi một mảnh bèo gỗ
Đẩy nó đi, cầu trời an lành*

*Khi người tôi yêu hóa thành gió
Trong căn phòng nhiều phi lao
Tôi buộc cho đôi tai tôi một tấm áo
Rặn để mặt trời bên xà cao*

*Tôi phóng sinh tôi trong nước mắt
Trong buồn/ bùn nước tiểu và phân
Con người trôi ra, nước nở
"Ta báo cho em một tin lành"*

*"Em là Yuan, ta cũng là Yuan
Những người có đôi tai chưa được thối
Suốt đời châu thân là đá cuội
May mà con người đã chạy trốn xa rồi".*

*Em không nhìn thơ bằng con người của em
Ta đọc thơ bằng cái tai chưa thối của ta
Bài thơ em rặn để bên cây xà phía đông
Đã thành một điều ngu xuẩn
Bồng bênh trên chiếc bèo gỗ cứu sinh ■*

Bên kia sông

Huỳnh Nhi

Mấy hôm trước mẹ nhờ nhỏ chạy qua sông tưới mạ giúp cậu, cậu đi thăm anh chị trên thành phố không có ở nhà. Nhỏ dạ dạ chạy riết ra sau hè kiếm cái sa, mặc áo khoác, đội nón lá, xỏ đôi dép lười rồi cầm hai ngàn chạy lại bên đò. "Chú ơi, đưa con qua sông với!". Tiếng máy dầu nổ giòn giã trên bến sông quê, chưa đầy năm phút sau, nhỏ đã qua bên kia bờ.

Nhìn từ bờ kia, cái nhà ba gian nằm ngang cặp mé sông của nhỏ chỉ xiu xiu, nhỏ thấy mẹ đứng ở cửa sau vẫy tay nói lớn: "Đi riết đi ăn cơm nhe!". Nhỏ cũng gật gật đầu mà chẳng biết mẹ có thấy không.

Vừa chạy xe đạp, nhỏ không khỏi háo hức. Trời, cách có con sông mà bên đây khác bên mình quá. Nhà nào cũng có cái hàng rào bông bụp trước sân. Có cây mận, cây xoài trái sum suê, có vườn ổi vườn cam nặng trĩu cành. Có mấy cô chú đang bút bông súng ở ao, cũng có người

đang cắt nhỏ rau muống cho cá tai tượng ăn, tiếng kêu vọt kiếc kiếc nhỏ cũng thấy hay. Nhỏ thấy bên sông vui quá, rộn ràng quá.

Chẳng biết tiếng ai từ đằng sau vọng tới: "Con nhà ai đi lạc qua xóm bên đây vậy cà?" rồi cười khà khà, nhỏ cũng hớn hớn: "Dạ con Út T, cháu bà Tư M bên Vịnh Chèo chú ơi". Người lạ nói tiếp: "Coi chừng bị bắt cóc nhen!".

Nhỏ dạ dạ rồi nghĩ thầm, người bên sông mắc cười quá, vui tính quá. Nhỏ thấy người bên sông dễ gần và thân thuộc quá chừng, như bà con xa lâu ngày gặp nhau rồi hỏi thăm vậy đó.

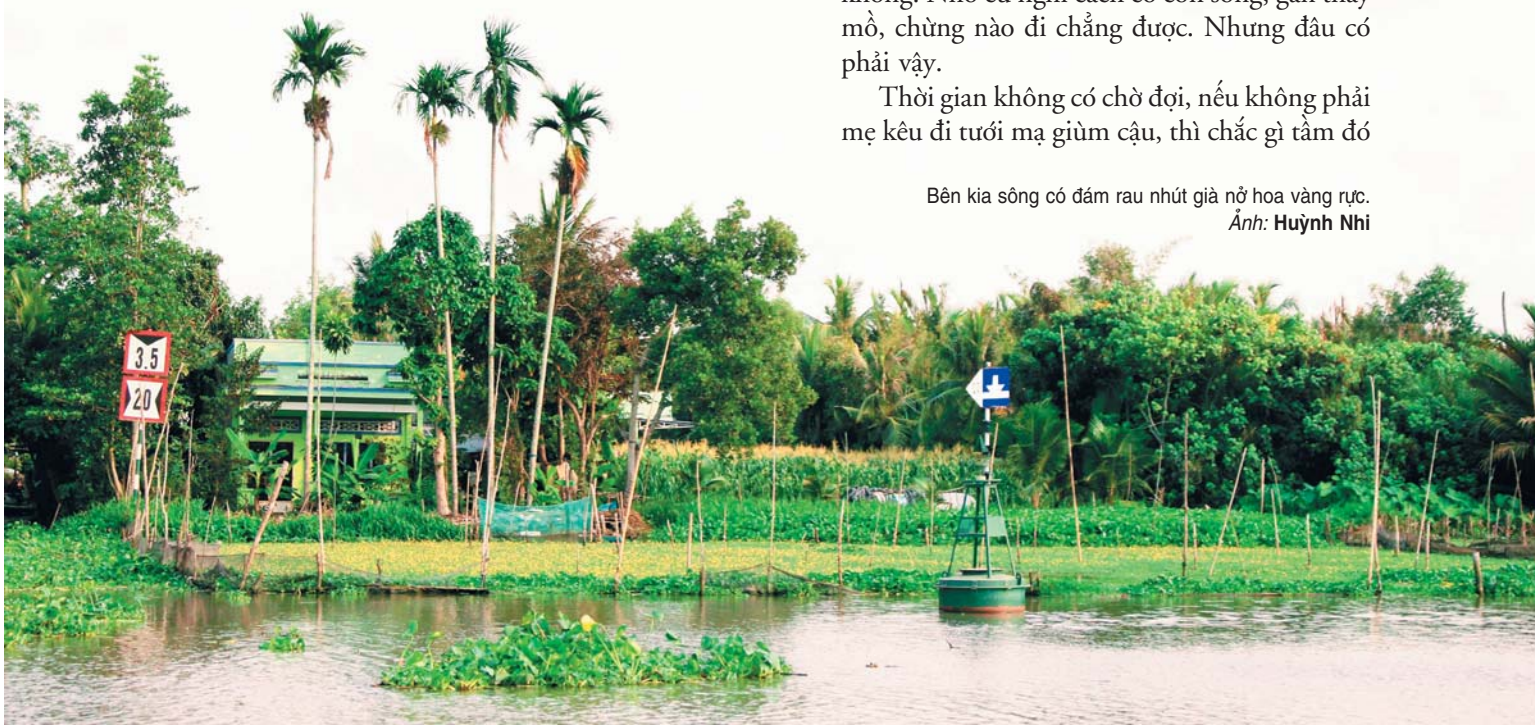
Hồi còn nhỏ, nhỏ cũng từng qua sông, cũng từng lại nhà cậu, nhưng lâu rồi nhỏ không qua đó nữa. Nhỏ đi học, đi chơi chỗ này chỗ kia rồi về nhà với cha mẹ. Bên kia sông là những ký ức mơ mơ màng màng với nhỏ, nhỏ nhớ cái này, nhỏ quên cái kia dù chỉ cách có một con sông.

Với nhỏ, bên sông là những buổi chiều nước lớn, ở góc sông có cây bần lớn rung rinh trước gió, có cây bằng lăng nở tím trời, có ai đó đi cắt rau nhút cho kịp buổi chợ sáng mai, cũng có khi là khói bếp nhà ai nghi ngút bữa cơm chiều.

Nhỏ thấy vậy, nhưng suốt nhiều năm, chưa có lần nào nhỏ chạy qua bên kia sông chơi, coi người ta trồng rau nhút ra sao, cây bằng lăng đó của nhà nào mà đẹp quá, cây bần kia mình qua xin trái ăn được không hay đơn giản là chạy lơn tơn coi bên sông có... nhiều nhà hơn bên mình không. Nhỏ cứ nghĩ cách có con sông, gần thấy mò, chừng nào đi chẳng được. Nhưng đâu có phải vậy.

Thời gian không có chờ đợi, nếu không phải mẹ kêu đi tưới mạ giúp cậu, thì chắc gì tầm đó

Bên kia sông có đám rau nhút già nở hoa vàng rực.
Ảnh: Huỳnh Nhi





Di C vừa hái rau nhút vừa khoe rau nhút có giá, ngày hái 200 ký không đủ bán.
Ảnh: Huỳnh Nhi

nhỏ đã qua bên kia sông. Nhỏ cứ ấp ủ cái dự định qua sông trong đầu thôi. Nhưng qua bên kia sông rồi, nhỏ mới tiếc vì bên sông cũng hay ho không kém gì mấy chỗ nhỏ từng đi chơi.

Nhỏ ước phải chi mình qua sông sớm hơn, gặp người này người kia, làm thân chuyện trò để

rảnh rỗi thì xách xe đạp qua nhà đó, ra vườn bẻ trái xoài, trái mận rồi xuống ghe, vừa ăn vừa cảm nhận sự lênh đênh sông nước, băng quơ mấy chuyện, kiểu: "Nghe nói hồi đó chỗ này có cá chạch lấu nhiều lắm, không biết giờ còn con nào không?", "Chiều nay cha tui đi bắt chuột đồng về muối sả chiên ngon bá cháy, ăn món đó chưa?". Nhỏ nghĩ tới là thấy người phẩn chấn hẳn.

Bây giờ, nhỏ ngồi đây hỏi thăm chuyện di C trồng rau nhút, di C nói chừng nào muốn ăn bơi ghe qua di cát cho ít cọng về nấu canh chua lục bình. Trời, nhỏ nghe mà thấy đã gì đâu, nhỏ dạ dạ lia lia rồi cười hí hí. Bất chợt, nhỏ cũng nhớ chuyện này quen quá, cái cảm giác được người khác thương yêu, ưu ái nó giống hệt hồi nhỏ đi Ninh Thuận được cho bịch táo xanh đem về, đi Kon Tum được đãi ăn món gà nướng com lam, ra Phú Quốc được dẫn đi hái sim trên rừng.

Phải chăng, những chuyến đi của nhỏ trước giờ ngoài chuyện khám phá, thỏa thú vui phiêu lưu tuổi trẻ đi đây đi đó cho biết thì còn là để cảm nhận tình yêu thương từ mọi người, để thấy đâu đâu cũng có người tốt, người dễ thương và mình cũng nên bắt chước cái tốt của người ta đó sao?

Và đôi khi, những người tốt, người dễ thương ở sát bên mà nhỏ không nhận ra, nhỏ coi những điều đó là hiển nhiên và muốn tìm đâu đó, xa xa một chút để thấy lòng mình rộng hơn. Nhưng có lẽ bây giờ, chuyện bên kia sông cũng làm lòng nhỏ rộng hơn một chút, bước chân qua con sông này đã là một chân trời mới chứ không phải đi đây đi đó mới xa xôi, mà biết đâu bước qua nhà hàng xóm đôi khi cũng làm nhỏ thấy xa lác xa rồi.

Thôi, nhỏ về nhà ăn cơm để cha mẹ và em gái không phải chờ nữa! ■



Con đường bên kia sông buổi sáng. Ảnh: Huỳnh Nhi



Những ngày trống không

Lã Hoài Mai

Đó là những ngày bạn quanh quẩn bên mấy cái chậu con con bên hiên nhà, trông ngóng từng mầm xanh non nhỏ trỗi lên từ mảnh đất xám xịt. Còn má vật lộn với hai đứa cháu, một vừa biết đi, một chưa đầy tuổi, ngó bạn vào ra với hai cái đuôi mắt nhăn nheo. Má không nói, nhưng trong đôi mắt nhìn xa xăm chỉ thấy mịt mờ.

Những ngày trống không thiệt ra là những

ngày thất nghiệp. Con đại dịch COVID-19 không dung từ đâu ập tới giữa mùa Tết. Người chết như rạ. Tin tức hàng ngày đưa về như bão lửa chiến tranh, thiêu rụi cái dư âm Tết còn vương trong lòng người. Công ty tạm đóng cửa. Bạn trả phòng trọ, về quê. Trả ngang xương, coi như mất luôn tiền cọc. Đã nghèo, còn mắc cái eo. Bạn nghĩ vậy, nhưng cũng đành vậy. Trận dịch này không chỉ mình bạn thất nghiệp, còn

biết bao người ngoài kia. May, bạn còn nhà, còn chỗ dựa được. Thôi thì về ăn cơm mẹ nấu cho qua ngày đoạn tháng.

Bạn nhân tiện những ngày rảnh rỗi, chăm chút lại căn nhà. Đi chợ, mua thực phẩm dự trữ chất đầy tủ lạnh. Lăn xả vào bếp nấu nướng, mỗi ngày một món mới. Bạn vui khi thấy người thân ăn uống ngon lành, trò chuyện với nhau nhiều hơn về những gì đang diễn ra xung quanh. Lên mạng, thấy nhiều người cũng giống bạn, họ kháo nhau rằng mùa cách ly đã kéo những người thân ngồi lại với nhau nhiều hơn, sau những ngày dài bù đầu với công việc, chịu cảnh cơm hàng cháo chợ, con cái nheo nhóc. Những "bình yên" thuở đầu khiến bạn hài lòng.

Nhưng những "bình yên" không kéo dài. Chi phí cho một gia đình 8 miệng ăn mỗi lúc một tăng khi giá thịt đắt đỏ. Công việc của chị gái lúc có lúc không, có khi nghỉ hẳn nửa tháng không lương. Anh rể thất nghiệp nằm nhà suốt tháng. Bạn đi chợ phải dè xẻn từng đồng vì không biết mùa dịch sẽ kéo dài bao lâu nữa. Má im lặng không nói để phản ứng lại cơn hần học, sốt ruột của ba khi phần lớn nhân lực trong nhà đang trong tình trạng "đóng băng", "đắp chiếu".

Những ngày trống không, tin báo dài rả rả "cô vi cô vít" suốt mấy tháng. Bạn dành một chút thời gian để hoang mang vì cộng đồng, phần thời gian lớn hơn, bạn hoang mang chuyện khác: tìm việc.

Từ hồi ra trường tới giờ, bạn chạy tới chạy lui tìm việc, mấy hồi lên bờ xuống ruộng, nằm xài lai nghỉ đời mình không lẽ cứ mãi chên vênh đến thế. Rồi rờn rã gõ cửa các nơi, cuối cùng cũng được nhận. Những tưởng kiếm được việc như ý ở một công ty sách, xong hai tháng thử việc là yên chuyện. Nhưng hợp đồng chưa ký. Nhân sự non trẻ. Công việc ra đi theo mùa dịch, bạn như kẻ thất thần đứng bên đường ngó lá mùa thu cuốn theo cơn gió lốc. Lật lại hồ sơ ứng tuyển, thêm chỗ này, bớt chỗ kia, cố làm sao cho có một CV ấn tượng. Nhưng hai tháng rờn, không có lấy một lời phản hồi nào. Bạn xoay ra trồng rau, trồng cây, vừa khuấy khỏa vừa có thêm việc để đỡ trống trải chân tay.

Giữa một vạt đất đen, cuối cùng đã nảy lên những chấm xanh be bé. Nhưng rồi những chấm xanh cứ voi dần. Có một loài sâu ăn mầm mỗi đêm. Bạn không cách nào tìm ra chúng, không

thể nhìn thấy chúng. Chỉ có thể nhận biết chúng qua số cây non lụi dần. Cuối cùng, chỉ còn lại một cây sống được. Bạn thấy mình cũng mang phận như những mầm xanh đó. Trận đại dịch như một biển cổ mà theo cách người Anh gọi, là sự chọn lọc tự nhiên. Bạn sẽ sống sót qua biển cổ này hay là chết? Nếu sống sót thì sống sót như thế nào?

"Rồi mình sẽ ra sao sau khi trận dịch qua đi?", bạn luôn hỏi mình như thế. Có lúc, bạn hoảng sợ nghĩ đến buổi mọi người ngừng cách ly. Họ sẽ trở lại với guồng quay của công việc, bận rộn đến đâu đâu vì phải xử lý những việc ứ đọng. Còn bạn, bạn sẽ làm gì tiếp đây? Bạn có một công việc để bù đầu bù cổ hay không? Hay sẽ lại tiếp tục chăm chút cái mầm xanh duy nhất sống sót để giết thời gian trong ánh mắt xa xăm mù mịt của má?

Nghĩ đến đó, bạn đã có lúc ích kỷ mà ước ao, rằng khoảng thời gian giãn cách này kéo dài thêm chút nữa.

Bạn nhận ra cuộc sống này có quá nhiều tạm bợ. Công việc có thể thay đổi bất cứ lúc nào, bảo hiểm không thể đảm bảo rằng bạn không mắc bệnh. Mỗi khắc đã có quá nhiều biến đổi, hướng chi một trận đại dịch phủ bóng đen toàn cầu? Ai cũng nằm trong vùng tối đó, không ai có thể thoát ra được.

Bạn nhận ra cái gọi là sự ổn định thực tế chỉ là một khái niệm rỗng mà tự bạn huyền hoặc đi tìm. Bạn đã bám lấy một công việc như một chiếc phao cứu hộ mà không nghĩ rằng bạn không thể làm mãi công việc đó đến suốt cuộc đời. Bạn đã tin tưởng vào sự ổn định đến mức nếu không còn công việc đó, bạn sẽ chẳng làm được điều gì khác hơn. Mà, bạn quên mất rằng chọn lọc tự nhiên ngoài việc đào thải những sinh thể yếu đuối, nó sẽ tạo cơ hội cho những sinh thể khác tìm đường vươn ra ngoài và thích ứng được với nhiều loại môi trường hơn. Bao năm qua, dường như bạn đã sống quen trong vòng an toàn và tự ràng buộc mình trong nghĩ suy của một sinh thể yếu đuối.

Đi qua những ngày trống không, một niềm tin trong bạn đổ vỡ, nhưng cũng kịp xác lập một điểm tựa khác. Tin vào sự làm chủ của chính mình giữa vùn xoay thời cuộc, tin vào những giá trị chỉ có thể trường tồn bởi những viên gạch do mình hun đúc nên.

Và rồi bây giờ, khi nhìn lại, bạn thấy những ngày đó, hình như đã được làm đầy ■



Bốn sinh viên Trường ĐH Bách Khoa ĐHQG-HCM giành chiến thắng cuộc thi Solution Challenge 2020. Ảnh: Thy Hiền

Thời điểm diễn ra cuộc thi Solution Challenge 2020 trùng với giai đoạn đất nước thực hiện giãn cách xã hội. Nhịp sống chậm lại, mọi công việc tưởng chừng như bị đảo lộn, thế nhưng nhóm sinh viên trẻ của Trường ĐH Bách Khoa ĐHQG-HCM tận dụng khoảng thời gian ở nhà nghỉ dịch COVID-19 để tạo nên ứng dụng hỗ trợ tâm lý Shareapy.

Vượt qua hơn 800 trường đại học từ 60 quốc gia, ứng dụng Shareapy đã mang về giải thưởng lớn và giúp nhóm sinh viên Trường ĐH Bách Khoa trở thành những người đầu tiên của Việt Nam chiến thắng cuộc thi này.

Dự án chăm sóc tinh thần

Mất 4 tháng để trình làng đứa con tinh thần của mình - Shareapy tại cuộc thi Solution Challenge, bốn bạn sinh viên thuộc Trường ĐH Bách Khoa là Võ Ngọc Khánh Linh (trưởng

Tận dụng thời gian nghỉ dịch, nhóm sinh viên trẻ "ôm" giải thưởng Google

Hoài Thương - Hoàng An

nhóm, K2018 chương trình Chất lượng cao, ngành Quản lý Công nghiệp), Trần Lâm Bảo Khang (K2018 chương trình chất lượng cao, ngành Quản lý Công nghiệp), Nguyễn Thành Nhân (K2018 chương trình Tài năng, ngành Khoa học Máy tính), Nguyễn Đăng Huy (K2017 chương trình đại trà, ngành Khoa học Máy tính) đã chinh phục được các kỹ sư công nghệ của hãng Google bằng chiến thắng top 10 chung cuộc qua dự án với mục tiêu chăm sóc tinh thần cho xã hội. Theo các bạn trẻ, giá trị của Shareapy ở chỗ đây là dự án đã đặt lên bàn cân so sánh tính quan trọng của thế giới bên trong mỗi cá thể song song với đời sống vật chất hằng ngày của con người.

Xuất phát điểm là dự án chăm sóc tinh thần, người dùng sẽ nhận diện app qua cái tên đầu tiên, vì thế Shareapy chứa đựng những thông điệp mà chủ nhân muốn xây dựng và truyền tải. Giải mã về tên ứng dụng, bạn Khánh Linh bật mí: "Ý tưởng thành lập Shareapy xuất phát từ nhu cầu của chính em và những người gần gũi xung quanh, còn hình thức 'Nhóm hỗ trợ' được khơi nguồn cảm hứng từ các phim điện ảnh, truyền hình nước ngoài. Shareapy được ghép từ chữ Share (chia sẻ) và Therapy (trị liệu). Đó cũng là ý nghĩa của ứng dụng, lấy việc lắng nghe và chia sẻ làm giải pháp trị liệu tâm lý cho xã hội".

Quá trình tạo ra Shareapy trùng với thời điểm xã hội đang thực hiện giãn cách, vì thế nhóm phát minh đã gặp nhiều thử thách khi không thể làm việc trực tiếp với nhau như việc lên ý tưởng rất khó để truyền đạt được đúng ý



chỉnh...

"Tuy nhiên, vượt qua giai đoạn đó, mỗi thành viên đều nhận ra được sức mạnh của tinh thần sẻ chia và đoàn kết. Nhờ sự động viên nhau liên tục, nhóm đã 'khai sinh' thành công đứa con đầu đời của mình" - thành viên Bảo Khang tâm sự.

4 tháng, tưởng dài nhưng lại ngắn, là sinh viên nên các bạn phải phân bổ thời gian, sức lực để cân bằng việc học và hoàn thành sản phẩm dự thi đúng thời hạn. Mô tả các giai đoạn thực hiện dự án, trưởng nhóm Khánh Linh cho biết, đầu tiên, nhóm phải tìm hiểu vấn đề của xã hội, lên ý tưởng cho giải pháp của vấn đề đó. Giai đoạn này được rút ngắn do nhóm đã có ý tưởng từ trước. Tiếp đến nhóm bắt đầu phác thảo và chọn ra phiên bản tối ưu nhất để dựng prototype. Đến bước này, các bạn tách ra thành hai nhóm, một nhóm thiết kế UI/UX, làm prototype và một nhóm bắt tay vào code. Sau khi có bản MVP của prototype, nhóm đi test với người dùng lần một, chỉnh sửa và tiếp tục cho tới khi UI/UX hoàn thiện. Bước cuối cùng là sau khi làm ra sản phẩm sử dụng được, nhóm mang đi test và lấy feedback, chỉnh sửa rồi làm báo cáo nộp sản phẩm.

Nhớ lại thời gian đầu làm *Shareapy*, Linh bật cười kể: "Khó khăn lớn nhất của em là không có kiến thức chuyên ngành về lĩnh vực công nghệ thông tin, khoảng thời gian ấy thật khó quên khi phải vừa tự mò tự làm frontend phụ bạn Nhân trên Android Studio, trong khi kiến thức về coding là bằng 0".

Trau chuốt để khác biệt

Ngoài chức năng phụ là chia sẻ cảm xúc một chiều, app còn có chức năng chính là "Nhóm hỗ trợ online". Hình thức này chưa được phổ biến ở Việt Nam, tuy nhiên ở các nước phát triển, đây là một hình thức hỗ trợ và chữa trị tâm lý rất hiệu

Solution Challenge là cuộc thi thường niên do cộng đồng Developer Student Clubs (DSC) tổ chức, với sự hậu thuẫn từ hãng công nghệ hàng đầu thế giới Google. Cuộc thi nhằm tìm ra các giải pháp cho các vấn đề của cộng đồng địa phương bằng cách sử dụng một hoặc nhiều sản phẩm nền tảng của Google.

quả nhờ vào giá trị cốt lõi ở việc người tham gia được lắng nghe và chia sẻ với những người có cùng hoàn cảnh với mình. Đồng thời, họ ít tốn kém chi phí khi so với việc đi gặp các chuyên gia, bác sĩ tâm lý và giảm thiểu tối đa vấn đề phân biệt đối xử khi chia sẻ với những người xung quanh.

Nhóm quan niệm rằng một cuộc sống khỏe mạnh không chỉ cần sức khỏe về thể chất mà còn sức khỏe tinh thần. *Shareapy* được kỳ vọng sẽ mang đến sự nhận thức về tầm quan trọng của việc chăm sóc sức khỏe tinh thần cũng như cung cấp một giải pháp hỗ trợ không tốn kém, gần gũi, lành mạnh và hiệu quả cho cộng đồng Việt Nam.

Khi "đứa con" *Shareapy* được hoàn thiện các thành viên hy vọng nó sẽ được xã hội đón nhận, sử dụng và phản hồi để các bạn có thể càng ngày càng đưa ra được phiên bản tốt hơn, hữu ích hơn và giúp đỡ được nhiều người hơn. Hiện tại các thành viên đang cố gắng hoàn thiện các chức năng còn thiếu cũng như tiếp tục kiểm tra và chỉnh sửa sao cho phù hợp với nhu cầu của người sử dụng.

Nhóm cũng đang tìm kiếm thêm các quỹ đầu tư các dự án công nghệ, cũng như các cuộc thi để đưa *Shareapy* đến gần hơn với người dùng. Dù các ứng dụng hỗ trợ có khả năng như thế nào thì cũng cần điểm khác biệt để có thể tồn tại lâu dài trên thị trường ứng dụng ở CH Play và Appstore. "Hiện tại thì chưa có ứng dụng hỗ trợ sức khỏe tâm lý theo hình thức Digitized Support Group như *Shareapy* nên tụi mình tin đó là điểm mạnh lớn nhất" - trưởng nhóm Khánh Linh tự hào về sản phẩm của mình.

Đạt giải thưởng uy tín của Google, các bạn cho biết mình còn tự tích lũy được những kinh nghiệm quý giá sau 4 tháng chạy đua với thời gian. Các bạn chia sẻ bài học lớn nhất đối với họ là quản lý thời gian thật tốt, đừng để thời gian chết. Ngoài ra, phải luôn nghiên cứu, tìm hiểu thật kỹ các khía cạnh của vấn đề, một sự trau chuốt nhỏ cũng có thể tạo nên kết quả khác biệt ■

ỨNG DỤNG AI PHÁT HIỆN VI PHẠM VƯỢT ĐÈN ĐỎ

Trình Lê

Hằng năm có rất nhiều vụ vượt đèn đỏ diễn ra trên khắp cả nước gây ra hàng loạt tai nạn nghiêm trọng, phần lớn nguyên nhân xuất phát từ sự thiếu ý thức của con người khi tham gia giao thông. Nhận thấy vấn đề bất cập đó, hai sinh viên Trần Doãn Thuyên và Phạm Xuân Trí (năm II, khoa Khoa Học Máy Tính Trường ĐH Công nghệ Thông tin ĐHQG-HCM) đề xuất xây dựng hệ thống phát hiện vi phạm vượt đèn đỏ bằng việc áp dụng AI trên dữ liệu thu được từ qua camera giám sát mang tính khả thi cao.



Mô phỏng hệ thống phát hiện vi phạm vượt đèn đỏ bằng việc ứng dụng AI. Ảnh: NVCC

Sản phẩm của hai bạn đã xuất sắc giành giải Ba - hình thức sản phẩm ứng dụng trong cuộc thi "Sáng tạo ứng dụng công nghệ số trong tuyên truyền, giáo dục an toàn giao thông" do Cục Công tác phía Nam, Bộ Khoa học và Công nghệ phối hợp Trung tâm Phát triển Khoa học và Công nghệ Trẻ, Thành Đoàn TP Hồ Chí Minh tổ chức.

Tự động hóa quá trình phát hiện vượt đèn đỏ

Nói về việc ứng dụng AI trên dữ liệu để xây dựng hệ thống phát hiện vi phạm vượt đèn đỏ, bạn Phạm Xuân Trí cho biết: "AI hiện nay đang

là công nghệ rất hot trong thời đại 4.0, việc áp dụng AI vào vấn đề này không chỉ giúp nhóm chúng tôi tìm hiểu sâu về công nghệ này mà còn áp dụng được kiến thức mình đã học vào cuộc sống. Bên cạnh đó, việc áp dụng AI đem lại nhiều tác dụng khác nhau chẳng hạn: Chúng ta có thể tự động hóa quá trình phát hiện vượt đèn đỏ mà không cần sự giám sát của con người, giảm được các chi phí về thời gian và tiền của trong việc quản lý giao thông... Từ đó nhằm giảm thiểu tai nạn giao thông vì đèn đỏ, nâng cao ý thức chấp hành tham gia giao thông".

Theo Trí, khi tìm hiểu những công nghệ trong việc xử lý vấn đề nhóm đã gặp rất nhiều từ



Trần Doãn Thuyền và Phạm Xuân Trí tại vòng chung kết cuộc thi "Sáng tạo ứng dụng công nghệ số trong tuyên truyền giáo dục an toàn giao thông".
 Ảnh: NVCC

ngữ chuyên ngành, cũng như các kiến thức liên quan ngành các bạn đang theo học là Khoa Học Máy Tính. Việc đã hiểu được một số khái niệm, có kiến thức về lĩnh vực này, giúp việc tiếp cận tìm hiểu công nghệ dễ dàng hơn nhiều. Và cũng nhờ có một số kiến thức sẵn về ngành này nên việc áp dụng, triển khai gặp ít khó khăn hơn. Nguồn tài liệu nhóm thường tham khảo đa số là trên Internet, và các sách, tài liệu chuyên ngành. Tuy nhiên, nhóm khẳng định sự hiểu biết không bao giờ là đủ, nên việc tìm hiểu thêm các kiến thức khác, và củng cố kiến thức hiện tại của nhóm đang có là việc nên làm.

Bên cạnh thuận lợi về nguồn tài liệu dồi dào trên internet, các bạn cũng gặp không ít khó khăn trong việc nghiên cứu tài liệu: "Tài liệu đa số từ nước ngoài nên việc đọc và áp dụng được là 2 chuyện khác nhau, Việc áp dụng cũng gặp nhiều vấn đề như môi trường cài đặt các công nghệ. Dữ liệu lấy từ các camera quan sát khá khó khăn vì các dữ liệu này thuộc quyền quản lý của các cơ quan nhà nước" - Trí cho biết

Mang tính khả thi cao

Để hoàn thành sản phẩm nhóm đã tìm hiểu các công nghệ trên internet liên quan vấn đề nhóm đang nghiên cứu, sau đó thử áp dụng. Tuy nhiên, nhóm cho rằng yếu tố đóng vai trò quan trọng nhất thành công của sản phẩm là sự đóng góp, giúp đỡ từ các thầy, cô. Trí chia sẻ: "Người hướng dẫn trực tiếp cho chúng tôi là ThS Đỗ

Văn Tiến. Thầy đã hướng dẫn cho nhóm rất nhiều, từ việc tìm hiểu, phân tích vấn đề, cho tới việc đọc hiểu các tài liệu và ứng dụng cái mình đã học vào thực tế như thế nào. Và cả việc trình bày các vấn đề cho người khác hiểu".

Đánh giá sản phẩm của nhóm, ThS Đỗ Văn Tiến - Giảng viên bộ môn Tính Toán Đa Phương Tiện, khoa Khoa Học Máy Tính cho biết: "Thực tế đã có nhiều sản phẩm phát hiện phương tiện vượt đèn đỏ được áp dụng trong các hệ thống giao thông thông minh. Tuy nhiên, việc áp dụng kết quả bài toán này theo hướng tác động tới ý thức người tham gia giao thông thì đây là ý tưởng khá thú vị. Nếu được áp dụng thực tế, hy vọng sản phẩm sẽ nâng cao ý thức của người tham gia giao thông để giảm thiểu tối đa các tai nạn".

"Về Thuyền và Trí, đây đều là sinh viên năm II khoa Khoa Học Máy Tính cũng chưa được học nhiều đến lĩnh vực thị giác máy (Computer Vision), do đó mình đánh giá cao tinh thần chủ động tìm tòi, học tập và làm việc. Bên cạnh đó, nhóm cũng thể hiện được tốt các kỹ năng mềm như làm việc nhóm, kỹ năng trình bày và viết thuyết minh về sản phẩm" - thầy Tiến cho biết thêm

Nhóm còn nhận định rằng, nếu được ứng dụng thì sản phẩm sẽ rất khả thi, vì mạng lưới camera quan sát giao thông của Việt Nam hiện đã có sẵn. Cùng với đó số lượng hành vi vượt đèn đỏ tại Việt Nam hiện nay vẫn còn rất nhiều. Hiện tại ở nước ngoài và một số nơi ở nước ta cũng đã có hoặc đang phát triển các ý tưởng này. Sản phẩm không chỉ dừng lại ở việc phát hiện hành vi phạm vượt đèn đỏ, mà các hình ảnh này còn được truyền tải tới các màn hình tại các điểm nút giao thông đông đúc nhằm nêu cao tinh thần chấp hành tín hiệu đèn giao thông.

Trí cho biết: "Sản phẩm của nhóm đang giai đoạn hoàn thiện nên chưa ước tính được chi phí. Trước mắt, nhóm muốn ứng dụng tại TP.HCM, việc áp dụng lên cả nước sẽ còn gặp nhiều khó khăn khác nên hiện tại nhóm vẫn đang thử nghiệm. Trong thời gian tới nhóm sẽ cố gắng xây dựng thêm tính năng phát hiện các hành vi vượt đèn đỏ và báo về điện thoại của người vi phạm đó, thu thập nhiều dữ liệu để tăng hiệu quả của sản phẩm" ■

"KHÔNG CÓ ÁP LỰC, KHÔNG CÓ KIM CƯƠNG"

Kim Ngân

Đó là sẻ của Nguyễn Phương Mẫn Tuệ, cựu sinh viên Trường Đại học Bách Khoa ĐHQG-HCM khi nói về hành trình học tập của mình. Mẫn Tuệ tốt nghiệp ngành Công nghệ Dệt May - khoa Cơ khí và trở thành nhân vật đặc biệt với thành tích: 4 năm đại học, đã đi đến 3 nước Ý, Singapore và Canada qua hình thức học bổng, trao đổi sinh viên ngắn hạn.



Trong 4 năm đại học, Nguyễn Phương Mẫn Tuệ đã đi 3 nước bằng học bổng.
Ảnh: NVCC

May mắn là một phần trong hành trình

Đến với ngành học như một cơ duyên, lúc nộp hồ sơ tuyển sinh, Mẫn Tuệ cảm thấy ngành Kỹ thuật dệt may "hợp" với mình nên đã quyết định theo đuổi đến cùng.

Ngày bước vào giảng đường, như bao bạn bè, Mẫn Tuệ có nhiều ngỡ ngàng. Nhưng bằng những cố gắng và nỗ lực học hỏi từng ngày, Tuệ đã xác định được định hướng cho bản thân ở môi trường đại học. Mẫn Tuệ chia sẻ: "Mình may mắn được tiếp xúc với nhiều anh chị khóa trên, họ đều là những người học rất giỏi, được đi du học nhiều nơi, có nhiều kỹ năng mềm. Mình cảm thấy điều đó 'rất gì và này nọ' nên trong suy nghĩ của mình cũng muốn bản thân được một phần như vậy". Qua quá trình giao tiếp với nhiều cựu sinh viên, thầy cô và tìm hiểu về các học bổng trên kênh thông tin Quan hệ đối ngoại của

trường, Mẫn Tuệ dần tìm được học bổng phù hợp với bản thân và nỗ lực để đáp ứng cho các tiêu chí của chương trình học bổng đó.

Mẫn Tuệ cho biết, có nhiều chương trình học bổng với những tiêu chí yêu cầu khác nhau, điều quan trọng trước hết là chúng ta phải xác định đúng yêu cầu, mục đích của chương trình học bổng đó. Khi xác định được yêu cầu trên thì xem như chúng ta đã đi đúng 50% quãng đường săn học bổng, còn nửa đoạn đường còn lại phụ thuộc vào năng lực của mỗi người.

"Từ đó vạch ra cho mình những lộ trình học tập, rèn luyện kỹ năng, và điều đặc biệt là cố gắng thể hiện hết mình để họ thấy được sự nỗ lực, phù hợp, xứng đáng của mình đối với học bổng. Ngoài việc nắm chắc kiến thức chuyên môn, sinh viên cần phải rèn nhiều kỹ năng như ngoại ngữ, kỹ năng giao tiếp - hòa nhập, kỹ năng thực tiễn xã hội... để có thể giải quyết vấn đề một cách tốt nhất" - Mẫn Tuệ chia sẻ.

PGS.TS Bùi Mai Hương - Giảng viên chủ nhiệm của Mẫn Tuệ, nhận xét: "Tuệ là sinh viên cá tính, thông minh, biết lập kế hoạch và thực hiện mục tiêu đề ra. Ở em vừa có sự tự tin, vừa có sự khiêm tốn và cầu tiến, mỗi cuộc thi hay dự án em tham dự đều với tinh thần học hỏi và trải nghiệm. Đây là một tinh thần, tích cách mà tôi rất trân trọng".

Đừng để bản thân trong vỏ bọc an toàn

Vừa theo học tại chương trình đại học tại Việt Nam vừa đi du học trao đổi ở nhiều quốc gia trong khoảng thời gian hạn định, đây là một việc khó đối với nhiều sinh viên.



"Nói về khó khăn thì chắc chắn mình gặp rất nhiều, sự khác biệt về văn hóa, lối sống, môi trường giáo dục... nhưng đây là khó khăn chung mà bạn du học sinh nào cũng mắc phải. Thực sự cá nhân mình không quan tâm đến khó khăn lắm, nó sẽ có ý nghĩa gì nếu bạn so sánh với những thử thách mà bạn đã vượt

qua. Mình quan tâm đến những 'trái ngọt' mà mình sẽ nhận được hơn. Có ba thứ mình luôn nghĩ đó là: Học được gì, phát triển như thế nào, và bản thân thay đổi được gì" - Mẫn Tuệ bộc bạch.

Cô sinh viên luôn muốn bản thân được trở thành phiên bản tốt nhất của chính mình. Không khó để có thể nhận thấy được tinh thần cầu tiến, chủ động và sự nghiêm túc qua cách cô chia sẻ về hành trình du học của mình.

"Mình nghĩ mình có thể làm được những gì, tham gia những gì thì hãy thực hiện nó ngay, vì khoảng thời gian hạn định. Trong khoảng thời gian mình du học thì ngoài lớp học của mình, thì thoảng mình vẫn tham gia vào các lớp học liên quan khác để trải nghiệm và tiếp thu thêm" - Tuệ thích thú biết thêm.

Theo quan niệm của cựu sinh viên khoa Cơ khí, du học là một việc có muôn hình vạn trạng, mỗi sinh viên sẽ có một góc nhìn khác nhau. Chúng ta sẽ không nói về tính tốt xấu của những

noi mà mình đã từng đến, mình chỉ khẳng định đó là một môi trường mới, về nhiều thứ. Chính vì mới nên bản thân bạn sẽ phải gặp khó khăn, và bạn phải tìm cách thích nghi với nó, càng sớm càng tốt.

Cô bạn chia sẻ: "Có nhiều điều bạn cần phải học, từ hững cái nhỏ nhặt nhất. Điều quan trọng hơn hết là bạn phải thoát ly khỏi vỏ bọc an toàn của chính mình. Bạn là người mới nên cái nhìn của người bản xứ về bạn cũng sẽ khác, họ sẽ không đánh giá bạn qua việc bạn cố gắng học hỏi, cải thiện. Vì vậy đừng ngại ngùng hay sợ hãi gì cả, sự mạnh mẽ, dạn dĩ là một tính cách cần thiết khi bạn xuất ngoại".

Để có được những suất học bổng "xịn", Mẫn Tuệ cũng phải trải qua rất nhiều khó khăn. Có những đề tài khoa học của mình bị bác bỏ ngay từ đầu, có những ý tưởng có thể đi xa được đôi chút nhưng rồi cũng khép lại vì không có tính ứng dụng...

Mẫn Tuệ chia sẻ: "Mình nghĩ ai trong cuộc sống này cũng đều có áp lực cả. Có một câu danh ngôn rằng '*No pressure, no diamonds*' - Không có áp lực thì sẽ không có kim cương. Khi bạn mệt mỏi, bất lực, bạn có thể dừng lại và không ai trách bạn cả, vì bạn đã cố gắng hết sức. Nhưng nếu bạn tự hài lòng về mình quá nhiều, bạn sẽ mãi nhỏ bé và không lớn lên được".

Qua những lần đi du học, Mẫn Tuệ nhận thấy tính cách của mình trở nên hướng ngoại hơn, thay đổi so với bản thân của những năm trước. Đó cũng là một thành quả mà Tuệ xem như mình đạt được. Hiện tại Nguyễn Phương Mẫn Tuệ đang làm việc tại Công ty Uniqlo. Tuy nhiên, Tuệ là một người có đam mê tham gia nghiên cứu khoa học, nên vẫn mong muốn có cơ hội để học cao hơn. Cô sinh viên tìm thấy được niềm vui trong hoạt động nghiên cứu và nhận thấy vẫn có thể tiếp tục học thêm từng ngày ở vị trí đó ■

4 năm đại học 3 lần du học

Mẫn Tuệ lần đầu tiên đến Ý khi đang học năm II. Đây là phần thưởng khi bài báo "Triển vọng ứng dụng xơ tre làm nguồn vật liệu tái tạo cho ngành dệt may" của cô thuộc 4 bài báo xuất sắc nhất tại chương trình *Italian Technology Award Training Course & Factory Visit*.

Năm III, cô sinh viên quyết tâm chinh phục học bổng *Temasek Foundation International Specialist's Community Action & Leadership Exchange (TFISCALE) 2018* - Singapore với mục đích bồi dưỡng và tăng cường khả năng lãnh đạo, khả năng hội nhập và phát triển các kỹ năng mềm trong tương lai cho sinh viên.

Năm thứ IV đại học, Mẫn Tuệ tiếp tục trúng tuyển học bổng *The Canada - ASEAN Scholarships and Educational Exchanges for Development (SEED) 2019*. Mẫn Tuệ quyết định kéo dài thời gian học ở Việt Nam để qua Canada trải nghiệm một học kỳ.

PHÓNG VIÊN TRẺ - ĐƯA SỨC TRẺ BAY XA

Ảnh Trình - Trọng Nhân

Trong số các câu lạc bộ, đội, nhóm của Khoa Báo chí và Truyền Thông Trường ĐH KHXH&NV ĐHQG-HCM, Câu lạc bộ Phóng viên Trẻ (CLBPVT - Young Reporters Club) được xem là môi trường lý tưởng giúp sinh viên làm quen với nghề báo, truyền thông ngay khi còn ngồi trên ghế nhà trường.

Được thành lập ngày 18/10/2009, sau hơn 10 năm xây dựng và phát triển, CLBPVT không chỉ là nơi giao lưu học hỏi mà còn là một đại gia đình, kết nối các thành viên có cùng đam mê và nhiệt huyết với hoạt động báo chí, truyền thông.

Mô hình thực hành, trải nghiệm sát thực tế

Mục đích của CLBPVT là tạo môi trường học tập, rèn luyện và trau dồi kỹ năng thực hành, tác nghiệp cho sinh viên trong khoa thông qua những dự án và chương trình sản xuất tác phẩm báo chí. Qua đó, giúp sinh viên dần tiếp cận và biết cách giải quyết các tình huống thực tế của nghề báo và nghề truyền thông trong xã hội.

Hiện nay CLBPVT có 40 thành viên chia

làm 5 ê-kíp hoạt động ở các mảng: Báo in - Báo trực tuyến (ê-kíp Ký giả tương lai), Truyền hình (ê-kíp Báo chí trẻ), Video online (ê-kíp F4F và ê-kíp Panorama) và Ảnh báo chí (ê-kíp E-Photo). Hoạt động chính của Phóng viên Trẻ là sản xuất các sản phẩm định kỳ.

Bên cạnh việc sản xuất các sản phẩm định kỳ do từng ê-kíp thực hiện để cung cấp cho các trang tin, website, chương trình phát thanh, Fanpage của khoa và trường, CLBPVT còn mời các nhà báo, chuyên gia truyền thông tổ chức những buổi workshop, training về kỹ năng nghề nghiệp cho các thành viên. CLBPVT là đơn vị bảo trợ truyền thông cho nhiều sự kiện trong và ngoài nhà trường như: Micro bay, Gương mặt MC Nhân văn, Greatest show - Tài năng Sinh viên TP.HCM. Đồng thời, CLBPVT cũng là



Kỷ niệm 10 năm thành lập CLB Phóng viên Trẻ.
Ảnh: PVT



Sinh viên tham gia thử thách tác nghiệp thực tế trong mùa tuyển thành viên thế hệ 11 của CLB PVT Ảnh: PVT

đơn vị tổ chức định kỳ cuộc thi báo chí dành cho sinh viên duy nhất tại TP.HCM mang tên Tuần lễ Phóng viên Trẻ. CLB PVT còn đóng vai trò là cầu nối đưa nhiều sinh viên đến với các cơ quan báo chí và truyền thông uy tín như Thanh Niên, Tuổi Trẻ, Zing News, HTV, VTV24, VOV...

Lê Hoàng Trân - Chủ nhiệm CLB PVT, cho biết: "Ban Chủ nhiệm luôn cố gắng mở ra một sân chơi thiết thực và hữu ích để các bạn sinh viên có thể thực hành những gì đã học được từ giảng đường, đồng thời tạo điều kiện để các bạn có cơ hội thực tập hoặc làm cộng tác viên ở các tòa soạn báo. Đây là nơi mà các bạn yêu thích nghề báo và truyền thông có thể thỏa sức sáng tạo, rèn luyện bản thân và học hỏi, giao lưu với nhiều bạn mới".

Từ khi tham gia CLB PVT, bạn Thế Nguyễn (Lớp BCK18 CLC) đã thuần thục nhiều kỹ năng và khắc phục nhược điểm của bản thân. "Đến nay mình đã biết cách chụp ảnh, sử dụng chân máy, biết viết kịch bản thể nào cho chín chu, biết cách liên hệ khách mời, đặt lịch hẹn, đặt chỗ, đi khảo sát địa điểm quay khi chuẩn bị cho một sự kiện" - Nguyễn chia sẻ.

Với bạn Đình Mai, CLB PVT chính là nơi đầu tiên "cầm tay chỉ việc" giúp bạn có thêm lửa nghề: "Tại đây mình được học những điều cơ bản về nghề báo, nên khi thực hiện các bài tập hoặc khi tác nghiệp ở hiện trường, mình tự tin và chủ động hơn. Ngoài ra, sự đoàn kết của các thành viên chính là lý do lớn nhất khiến mình gắn bó nhiều và muốn gắn bó lâu dài hơn nữa với CLB".

"Nhà Trẻ" gắn kết yêu thương

Tất cả thế hệ thành viên khi nhắc về CLB PVT

đều gọi bằng cái tên thân thương là "Nhà Trẻ". Bởi như Chủ nhiệm Lê Hoàng Trân giải thích, đây là một gia đình lớn chứ không đơn thuần là một CLB.

"Các anh chị lớp trên khi rời CLB PVT hay thậm chí đã ra trường rồi, vẫn coi tụi mình như những người em trong nhà, khi tụi mình cần thì các anh chị sẵn sàng giúp đỡ. Mỗi năm khi tuyển lứa thành viên mới, CLB đều mời các anh chị thuộc thế hệ đầu tiên về để tư vấn và training. Không những vậy, mỗi khi tòa soạn hay cơ quan của các anh chị có tuyển cộng tác viên, các anh chị vẫn luôn ưu tiên giới thiệu các thành viên của CLB" - Hoàng Trân cho biết.

Anh Nguyễn Hồ Mạnh Khang - nguyên Phó Chủ nhiệm CLB PVT, cho rằng nhờ sớm tham gia CLB mà anh có "bước đà" xuất phát sớm hơn các bạn đồng trang lứa: "Cuối năm nhất mình đã có thể viết bài cộng tác với các báo đài, phụ trách một chuyên mục lớn của báo điện tử. Sau này khi ra trường, những kiến thức và kỹ năng đó luôn đi bên mình, giúp mình tự tin và vững vàng hơn".

Chị Huỳnh Tịnh Hoài Nhân - nguyên Chủ nhiệm, thành viên sáng lập CLB PVT, chia sẻ: "Nếu thế hệ K07 tụi mình là những viên gạch lát đường, vẽ khung nhà, hô hào nguồn lực, tập tành những hoạt động đầu tiên, thì các thế hệ tiếp theo thực sự đã đắp da thịt, xây nên linh hồn cho Phóng viên Trẻ. Khi trở về khoa, mình luôn có những người bạn nhỏ trong một mái nhà chung ấm cúng. Sự gắn kết cũng là đặc trưng của sinh viên khoa, là tinh thần mà khoa gây dựng và vun đắp qua nhiều thế hệ. Điều này với mình còn quan trọng hơn cả chuyện nghiệp vụ, nghiệp vụ thì sẽ học được cả thôi. Tình cảm khoẻ khoắn, trong lành thời trẻ mới là điều khó kiếm".

Theo ThS Đoàn Hữu Hoàng Khuyến, Phó Trưởng khoa Khoa Báo chí và Truyền thông, hầu hết sinh viên tham gia CLB PVT đều trở nên giỏi nghề, từ ý tưởng, nội dung cho tới kỹ thuật quay dựng, viết bài. Cô nhấn nhủ: "Sinh viên ngày càng giỏi và số lượng cũng khá đông. Do đó, tôi mong mỗi CLB phát huy các thế mạnh vốn có của mình đồng thời mở rộng cánh cửa hơn nữa cho nhiều thành viên mới tham gia".

Trải qua hơn 10 năm hình thành và phát triển, đến nay CLB PVT đã định vị được "thương hiệu" của mình trong bản đồ các câu lạc bộ, đội, nhóm sinh viên tại TP.HCM ■

GÓC NHỎ ĐÔNG NAM Á GIỮA LÒNG SÀI GÒN

Lai Hòa

Mỗi góc phố, nẻo đường của Sài Gòn luôn mang trong mình những câu chuyện riêng biệt. Qua bao thăng trầm lịch sử, địa danh cầu - đường mà các tiền nhân đặt cho Sài Gòn vẫn luôn thôi thúc những ai tơ vương thành đô này dày công giải mã. Trong đó, ẩn hiện qua những cái tên này là một "góc nhỏ Đông Nam Á".



Chợ Kim Biên ở Chợ Lớn, hai bên là đường Kim Biên và Vạn Tượng.
Ảnh: Báo Pháp luật Việt Nam

"Đông Dương thu nhỏ" giữa phố người Hoa

Chợ Lớn có thể được xem là phố người Hoa của Sài Gòn. Từ xưa, người Hoa đến đây lập làng Minh Hương. Sau đó đông đảo người Hoa từ Cù lao Phố di cư đến, mở rộng thành cộng đồng người Hoa đông đúc. Họ bắt đầu lập chợ, giao thương, mua bán tấp nập, đến nay vẫn còn nức tiếng là khu sầm uất ở đất Sài Gòn. Do địa bàn của người Hoa sinh sống, nên tên những con đường ở đây ít nhiều cũng là những cái tên Trung Hoa như Trang Tử, Lão Tử... hay tên những người Hoa tìm đến đất Việt hay có tổ tiên di cư sang đất Việt gắn liền lịch sử nước Nam như Mạc Cửu, Ngô Nhân Tịnh...

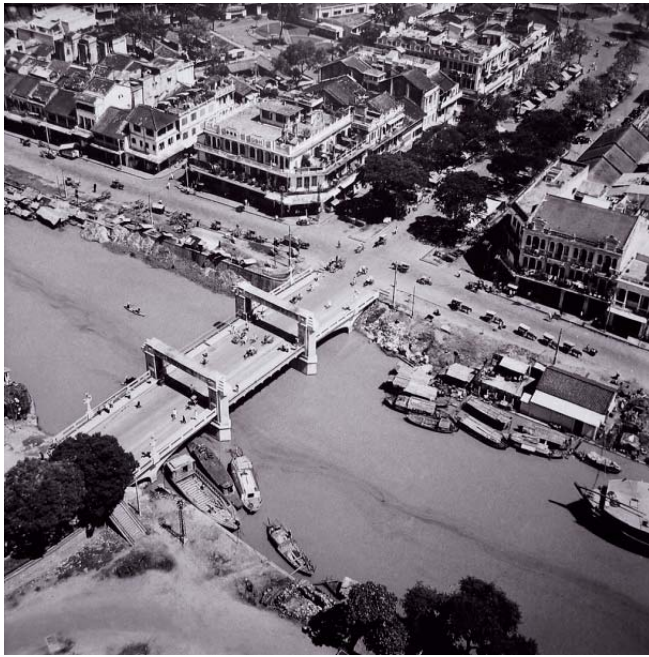
Ấy vậy mà, giữa Chợ Lớn lại xuất hiện hai con đường Kim Biên và Vạn Tượng dọc hai bên chợ Kim Biên, vốn là cách gọi Hán - Việt tương ứng với Phnom Penh, thủ đô Campuchia và

Vientiane, thủ đô Lào! Có thể dễ dàng giải thích tên gọi đường Kim Biên, bởi trước đây người Pháp đặt tên đường này là Cambodge, tức Campuchia. Nhưng vì sao Kim Biên là Phnom Penh lại một câu chuyện kỳ thú khác, gắn với truyền thuyết tên gọi Phnom Penh: Wat Phnom Daun Penh, nghĩa là "Chùa (trên) Núi bà Penh".

Trang web của giới chức thành phố Phnom Penh đã viết truyền thuyết sau. Năm 1372, Campuchia bị một trận lụt lớn. Trên một ngọn đồi bên con sông chảy qua kinh đô, có một góa phụ giàu mang tên Penh đã cất nhà ở. Hôm nọ, bà Penh ra sông lấy nước chợt thấy giữa dòng nước chảy cuộn cuộn nổi lên một một cái cây to phát ra ánh sáng lấp lánh. Bà cùng vài phụ nữ kéo cây lên bờ thì thấy trong cây có mấy bức tượng Phật. Bà kính cẩn đem về thờ phụng và sau xây chùa trên đồi để đặt các bức tượng này. Học giả An Chi kể:

"Để ghi nhớ công lao của bà, người đời sau mới gọi ngọn đồi này là Phnom Penh (Núi [bà] Penh), mà người Hoa phiên âm thành Bách Nang Bôn 百囊奔(...). Dần dần, người Hoa vừa tôn xưng vừa tỉnh lược mà gọi là Kim Bôn ÍTY, âm Quảng Đông là Cẩm Pấn (Pánh). Ở đây, kim (= vàng) hiển nhiên là một từ có tác dụng "làm đẹp" còn Pấn (Pánh), tên bà Penh vẫn được giữ lại. Nhưng với thời gian thì dân Quảng Đông ở Phnom Penh đã biến Pấn (Pánh) 奔 thành Pín 邊, khiến cho Cẩm Pấn (Pánh) 金奔 thành Cẩm Pín 金邊 - phiên âm theo Hán Việt là Kim Biên - rồi cứ như thế mà gọi cho đến ngày nay".

Vì vậy, sau này đường Cambodge đổi thành Kim Biên, ngôi chợ kế bên cũng gọi là chợ Kim Biên. Còn đường Vạn Nam (đặt theo tên một



Cầu Chà Và xưa và nay. Ảnh: Sưu tâm

tỉnh của Trung Quốc) thì đổi thành Vạn Tượng.

Gọi cầu Chà Và bởi... nhầm lẫn

Quận 8 và Quận 5 xưa giờ vẫn được nối nhau bằng cây cầu Chà Và, tên gọi lạ tai có thể khiến người dân vùng khác không hiểu từ đâu mà có.

Chà Và là cách người Việt đọc chữ Java, tức chỉ Indonesia (Nam Dương) bấy giờ. Cụ Vương Hồng Sển viết trong quyển Ăn cơm mới, nói chuyện cũ: Hậu Giang - Ba Thắc: "Cách đây khoảng 70 năm, ở miền Nam có từ 'Chà và' phiên âm từ chữ 'Java', có từ vùng Nam Đảo, như Indonesia, Malaysia...), có làn da đen. Dựa

trên những đặc điểm riêng mà người Việt ta gọi họ bằng những cái tên khác nhau:

- Chà gạch mặt (rạch mặt): vì trên gương mặt họ có những vết sẹo dọc.

- Chà tóc đỏ: vì tóc, râu của họ có màu

- Chà tóc quăn: vì

- Chà Châu Giang, vốn là người Chăm (Chăm) di cư về miền Hậu Giang và sinh sống tại cù lao Châu Giang, ngang chợ Châu Đốc trên sông Cái.

- Chà hạch: chỉ những người canh gác ban đêm tại các cảng, kho hàng..."

Cứ như vậy, người Việt đều gọi bất cứ người ngoại quốc da ngăm đen là người Chà. Ngoại trừ những người Chà Nam Dương di cư đến Việt Nam thì phần lớn người Chà mà người Việt ở khu Chợ Lớn sinh hoạt cùng là người Ấn Độ. Có lẽ không chỉ riêng người Sài Gòn gặp khó khăn trong việc phân biệt giữa người Indonesia với người Ấn Độ, mà chính tên gọi Indonesia do phương Tây đặt cho quốc gia này vốn đã mang ý nghĩa "đảo Ấn Độ" rồi! Người Ấn Độ ở Việt Nam sau gọi là Chà Bombay để phân biệt với những người Chà khác. Đặc điểm chung là họ chuyên làm nghề buôn bán vải vóc tơ lụa.

"Ông già Nam Bộ" Sơn Nam từng kể trong quyển biên khảo Sài Gòn xưa - Ấn tượng 300 năm và Tiếp cận với Đồng bằng sông Cửu Long; "Người Ấn qua Sài Gòn hồi những năm cuối thế kỷ XIX, sau khi Pháp chiếm Nam bộ. [...] Họ qua Sài Gòn, Chợ Lớn bán tơ lụa, vải, dấu ấn còn lại là cầu Chà Và ở Chợ Lớn, sát mé sông bấy giờ trưng bày nhiều sạp vải của người Ấn".

Do tưởng nhầm là người Nam Dương tập trung sinh sống ở gần cầu nên người Việt ở đây gọi là cầu Chà Và. Dưới chân cầu phía Quận 8 thời bấy giờ từng có rạp hát Phi Long, đặc biệt hay chiếu phim Ấn Độ. Rạp này nay là nhà sách Lý Thái Tổ. Văn hóa ẩm thực ở khu này cũng chịu ảnh hưởng bởi sự giao lưu, nổi tiếng có món cà ri Ông Chà Và.

Một điều trùng hợp, khi xuống chân cầu Chà Và ở bờ Quận 8 và đi dọc khoảng 500m theo đường Bến Bình Đông hướng về kênh Lò Gốm, ta bắt gặp xí nghiệp nước chấm Nam Dương mà nhiều người vẫn hay gọi là "nước tương Con Mèo Đen". Xưởng nước chấm này đã được một doanh nhân người Hoa mở vào năm 1951 với tên gọi "Nam Dương xì dầu thực phẩm xưởng", tuy nhiên không rõ "Nam Dương" có liên hệ gì đến "Chà Và" hay không ■



Năm 2003, khi đó Jay Williams đang sống cuộc đời mà anh mơ ước. Là một ngôi sao bóng rổ tài năng, anh giành nhiều danh hiệu và kiếm được hàng triệu đô la cùng tương lai rộng mở phía trước - phần thưởng xứng đáng cho những cố gắng, cống hiến và hy sinh của anh.

Nguyễn Thành Tín

Mọi thứ đột ngột thay đổi vào một buổi trưa tháng Sáu, khi Jay leo lên chiếc Yamaha R6 mới coong của mình. Nghĩ rằng xe vẫn đang ở số 0, anh bắt cần vận ga. Chiếc mô-tô vọt đi với vận tốc gần 100km/giờ, đâm thẳng vào cột điện trước mặt. Sau đó Jay thấy mình đang nằm sóng soài trên mặt đường, phần thân dưới bị đè bởi cỗ xe nặng trĩu.

Sống là khủng hoảng, khủng hoảng là sống

Đột nhiên, anh không còn cảm nhận được chân trái nữa. Jay chẳng hề thấy đau, cũng không sợ hãi cái chết hay phẫu thuật cắt chi. Thứ duy nhất anh nghĩ đến khi đó là con đường sự nghiệp vừa đóng sập trước mắt. Anh thét lên tuyệt vọng khi nằm trên xe cứu thương đến bệnh viện. Nổi đau tiếp diễn với những ca phẫu thuật và vật lý trị liệu để phục hồi chiếc chân trái đập nát. Trong khoảng thời gian tồi tệ đó, Jay suy sụp đến

mức từng có ý định tự tử. Bóng rổ đã mang đến cho anh ý nghĩa và mục đích cuộc đời. Nó là thứ định nghĩa nên con người Jay; nhưng giờ anh đã vĩnh viễn không thể chơi bóng được nữa.

Vậy thì sống tiếp làm gì?

Đa số chúng ta may mắn không rơi vào bi kịch như Jay. Nhưng sớm hay muộn chúng ta cũng sẽ bị dẫn dắt bởi câu hỏi tương tự. Không dưới một lần trong đời, ta tự vấn mình với những "vấn đề triết học" đại loại như "mình sống để làm gì?", "ta là ai trong thế giới này?" hoặc đơn giản là suy nghĩ không biết tương lai mình sẽ đi về đâu. Tệ hơn nữa, ta còn phải đối mặt với những thứ khó chịu đi kèm như nỗi bất an, lo âu và hoảng loạn; sự cạn kiệt năng lượng và động lực; cảm giác cô đơn và tách biệt; hay như trong trường hợp của Jay, là cả những suy nghĩ tiêu cực đến mức đáng sợ. Tình trạng mất cân bằng tâm lý mà nhiều người đã, đang và sẽ gặp phải này được gọi là "khủng hoảng hiện sinh" - "existential crisis".

Hai từ "hiện sinh" gắn liền với những triết gia như Sartre hay Nietzsche, thoát nghe có vẻ cao siêu; nhưng có thể hiểu đơn giản là vì sự hạn hữu vốn có của cuộc đời, mọi thứ về cơ bản đều vô nghĩa. Đến cuối cùng thì tất cả sẽ chấm dứt, vậy những điều mà ta ném trái có ý nghĩa gì?

Khủng hoảng hiện sinh là khi ta hoài nghi về ý nghĩa và mục đích của cuộc sống. Tình trạng này có thể xảy đến khi những giá trị và niềm tin cốt lõi (kể cả đức tin tôn giáo) dẫn lối cuộc đời ta bấy lâu nay bỗng sụp đổ. Đó có thể là hệ quả của những biến cố lớn trong đời như rẽ hướng sự nghiệp, mất mát người thân, biết mình mắc bệnh hiểm nghèo (như ung thư); hoặc những biến cố liên quan đến hôn nhân như kết hôn, sinh con hay ly dị.

Ngoài ra, chủ nghĩa hiện sinh vốn đề cao sự tự do lựa chọn trong cuộc đời mỗi người và chính sự tự do lựa chọn đó cũng tạo nên gánh nặng về trách nhiệm. Nó gây ra cảm giác lo sợ về việc bản thân chúng ta đã, đang và sẽ đưa ra quyết định sai lầm, từ đó dẫn tới khủng hoảng. Đơn giản hơn, khủng hoảng có thể ập tới khi bước vào một độ tuổi nhất định, một giai đoạn mang tính chuyển giao trong cuộc đời. Những nguyên nhân trên đồng thời cũng cũng là một cách để phân loại khủng hoảng hiện sinh, vốn chỉ là một thuật ngữ mang tính khái quát. Những thuật ngữ phổ biến khác như "khủng hoảng tuổi trung niên"/"khủng hoảng nửa đời người" ("midlife

crisis"), cũng là một loại khủng hoảng hiện sinh.

Rộng hơn, khủng hoảng hiện sinh lại là một dạng vấn đề tâm lý bên cạnh "khủng hoảng phát triển" (tạm dịch từ "developmental crises", thuộc lý thuyết về các giai đoạn phát triển tâm lý do nhà tâm lý học người Đức Erik Erikson xây dựng, trong đó lại có thêm thuật ngữ "khủng hoảng nhân dạng" - "identity crisis"), và "khủng hoảng hoàn cảnh" (tạm dịch từ "situational crises", thường liên quan đến những tai nạn hoặc thảm họa tự nhiên không lường trước).

Khủng hoảng tâm lý nói chung thường dùng để chỉ phản ứng của cá nhân trước một sự việc hơn là bản thân sự việc đó. Khủng hoảng không chỉ dẫn đến những tác động nghiêm trọng về tâm lý và cảm xúc, chúng còn ảnh hưởng tiêu cực đến cả sinh lý, thể chất và hành vi. Ví dụ, người gặp khủng hoảng có thể kèm theo biểu hiện thay đổi đáng kể giờ giấc, thói quen sinh hoạt; tâm trạng không ổn định; hiệu suất công việc và học tập suy giảm; hoặc thậm chí là bỏ bê bản thân.

Có thể thấy, việc định nghĩa và phân loại các dạng vấn đề tâm lý này khá rắc rối và chông chéo. Bản thân thuật ngữ "khủng hoảng hiện sinh" xét theo nguyên nhân hay các yếu tố cấu thành đều rất phức tạp, thậm chí nó còn không được ghi nhận chính thức trong DSM-5 (Cẩm nang chẩn đoán và thống kê rối loạn tâm thần do Hiệp hội Tâm thần Mỹ xuất bản, ấn bản hiện hành là bản cập nhật lần thứ 5 vào năm 2013).





Tuy vậy, những khó khăn trong việc định nghĩa không phủ nhận sự hiện diện của hiện tượng này. Các nghiên cứu thống kê hoặc điều tra nhân khẩu học tại nhiều nơi và trên nhiều nhóm đối tượng cho thấy ở mức độ nào đó luôn có những cá nhân gặp vấn đề với nhân dạng bản thân hoặc kỳ vọng về chất lượng cuộc sống. Thậm chí một nghiên cứu còn chỉ ra một tỷ lệ những người gặp mâu thuẫn nội tại, họ đồng thời cảm nhận sâu sắc ý nghĩa cuộc đời; nhưng cùng lúc cũng cảm thấy khủng hoảng. Ít nhất một lần trong đời, ai cũng sẽ gặp phải cảm giác lừng lơ vô định, thấy cuộc đời như đang trôi đi trong vô thức, hay thậm chí không biết mình là ai.

Tình trạng này đang có xu hướng xuất hiện ngày càng sớm hơn và đặc biệt trở nên phổ biến trên phương diện truyền thông.

Khủng hoảng mục đích sống trong một xã hội đề cao mục đích

Những bài viết về khủng hoảng gần đây thường dễ dàng được chia sẻ rộng rãi. Chúng ta không biết liệu ngày xưa mọi người có đọc sách về khủng hoảng không, nhưng có lẽ bố mẹ, ông bà chúng ta cũng có cách thức nào đó để chia sẻ cho nhau nghe về những khủng hoảng. Dù sao với những vấn đề liên quan đến tâm lý hoặc cảm xúc, chúng ta nên có thái độ cẩn trọng và dành cho chúng sự quan tâm đúng mực, nhất là khi ngày càng nhiều bạn trẻ rơi vào "khủng hoảng phần tư cuộc đời" ("quarter-life crisis").

Có thể nhiều độc giả ở đây đã từng hoặc đang gặp phải vấn đề trong chuyện học hành, công việc hoặc những mối quan hệ. Không ít bạn trẻ cảm thấy bế tắc khi nhìn xung quanh bạn bè, thằng A vừa vào một công ty lớn, con B khoe ảnh đi du lịch cùng người yêu như đi chợ, còn thằng C đang chuẩn bị du học thạc sĩ ở trời Tây, trong

khi bản thân vẫn đang ì ra đó. Và rồi ta dễ dàng đi đến cảm giác căm ghét, hoặc cảm thấy chán nản với bản thân, với cuộc đời dang dở phía trước. Ta chẳng biết liệu những ngày về sau còn chứa đựng điều gì thú vị đáng để khám phá hay không, hay liệu ta có khả năng để khám phá những thứ mình muốn hay không, hay chỉ mãi mãi là nhân vật phụ ngồi ngắm nhìn thước phim cuộc đời này thôi?

Mặc dù khá vô dụng, nhưng ít ra thì lời khuyên "không sao đâu, ai cũng từng trải qua cảm giác này" lại phản ánh khá đúng sự thực.

Với những người trong khoảng 18-30 tuổi, họ đang ở vào giai đoạn đặc biệt quan trọng và phải đưa ra nhiều quyết định lớn trong đời; đặc biệt là về học vấn và sự nghiệp. Một thống kê năm 2017 của LinkedIn cho thấy có tới 75% trong số hơn 6.000 người thuộc độ tuổi 25-33 tại Anh, Mỹ, Úc và Ấn Độ được khảo sát đang gặp phải khủng hoảng phần tư cuộc đời. Thống kê này còn cho biết, có hơn 50% cảm thấy không chắc chắn về sự nghiệp tương lai hoặc thất vọng về các lựa chọn nghề nghiệp, hơn 40% không thỏa mãn với thu nhập hoặc cảm thấy mình đi du lịch chưa đủ, trong khi có khoảng 30% gặp vấn đề với việc kết hôn và sinh con, một số khác còn bị áp lực vì không đạt được những thành tựu cá nhân (ví dụ như tham gia chạy marathon). Tại Việt Nam, tuy có nhiều hạn chế trong công tác điều tra, thống kê xã hội cũng như nhận thức chung về các vấn đề tâm lý vẫn còn hạn hẹp, chủ đề khủng hoảng cũng đã được nhắc đến khá nhiều trong những năm gần đây.

Và cũng không lạ khi ở phía ngược lại, xuất hiện những quan điểm đổ lỗi theo kiểu người trẻ đang được hưởng thụ quá nhiều thành quả của xã hội, trong khi lại quá yếu đuối về mặt cảm xúc, ích kỷ, lười biếng, có thái độ kén chọn trong công việc; hoặc đơn giản là "những đứa trẻ không chịu lớn".

Thậm chí, còn có quan điểm cho rằng thế hệ Millennials đang hủy hoại và giết chết nền kinh tế cùng nhiều giá trị xã hội khác. Chẳng hạn, họ bị đổ lỗi vì đã hủy hoại các bữa tối trong các chuỗi nhà hàng, với lý do Gen Y không thích ngồi một chỗ và bắt đầu có nhận thức hơn về sức khỏe, ngành công nghiệp kim cương tụt dốc là vì Gen Y... nợ nần nhiều hơn và do quan tâm hơn đến vấn đề đạo đức trong việc khai thác kim cương. Hay thậm chí họ còn bị đổ lỗi cho sự thoái trào của mặt hàng xà phòng bánh, giấy ăn

hay cả giải bóng bầu dục quốc gia Mỹ NFL vì không dùng hoặc không tham gia những cuộc vui kiểu thể nữa.

Thay đổi, hoặc là chết

Vấn đề nằm ở chỗ, Gen Y, Gen Z hay người trẻ nói chung đang sống trong một xã hội có quá nhiều áp lực. Họ bị bóp nghẹt hoặc gò bó bởi kỳ vọng gia đình. Internet tạo điều kiện để họ tiếp cận thông tin quá dễ dàng; đồng thời cũng gây hoang mang bởi rừng thông tin nhiễu loạn, bởi quá nhiều những khả năng, con đường và sự lựa chọn. Mạng xã hội chỉ trưng ra những thứ hào nhoáng khiến người trẻ rơi vào tâm lý so sánh hay thậm chí là đổ kỵ, khi xung quanh họ toàn những người giỏi hơn, thành công hơn hoặc hạnh phúc hơn. Những lời chê trách và cái nhìn khắt khe của xã hội càng khiến họ bức bối, co mình và buộc phải che giấu cảm xúc để tồn tại. Sự lên ngôi của tư duy self-help và đề cao quá mức những khái niệm như đam mê, khởi nghiệp, sự theo đuổi các thành tựu cá nhân và khả năng làm giàu là một văn hóa độc hại vì nó dễ khiến người trẻ tự tạo ra áp lực cho bản thân.

Như đã nói, khủng hoảng chỉ là cảm giác của riêng chúng ta về vấn đề nào đó, chứ không phải ở bản thân vấn đề. Sự trưởng thành chẳng hạn, chính nó không có nhiều áp lực và là một việc hết sức tự nhiên và cần thiết; nhưng xã hội dường như đang ngày càng khiến chúng ta áp lực hơn về chuyện trưởng thành. Mọi lời khuyên về việc đối mặt với khủng hoảng đều có vẻ dư thừa, hoặc quá mức hiển nhiên như câu nói "không ai có thể cứu được bạn ngoài chính bản thân". Nhưng khi nhìn vào cấu trúc và các pha của khủng hoảng, câu trả lời khả dĩ duy nhất để vượt qua giai đoạn khó khăn này có lẽ là chấp nhận sự thay đổi và

thoát khỏi vùng an toàn.

Chúng ta luôn phải đi đến quyết định này, vấn đề chỉ là khi nào. Và tất nhiên, những nỗ lực để tốt hơn thường rất khó, trong khi quá trình thoái trào lại diễn ra quá mức dễ dàng và nhanh chóng. Những cố gắng của chúng ta cũng thường ngắt quãng và theo đợt, trong khi sự thoái trào lại luôn thường trực và hiện hữu. Từ khoảnh khắc cảm giác mắc kẹt, bế tắc trước thực tại xuất hiện; rồi sự thôi thúc muốn trốn chạy phát sinh; cho đến khi bản thân vùng thoát ra khỏi hoàn cảnh bức bối bằng cách bỏ học, nghỉ việc (hoặc tự sát) có thể diễn ra rất nhanh chóng. Nhưng để có thể chuyển sang giai đoạn tiếp theo, xây dựng và tái cấu trúc cuộc sống để đến được bước cuối cùng là cam kết và theo đuổi những giá trị mới, lại là một câu chuyện phức tạp khác.

Nhiều bạn trẻ có thể mắc kẹt rất lâu ở bước thứ ba. Sau khi "tẩu thoát" thành công, chúng ta dễ đắm chìm vào cảm giác hưng phấn và tự do nhất thời mà nó mang lại. Tiếp tục đi du lịch hoặc nằm nhà đọc sách là những lý do rất hay ho cho việc "dành nhiều thời gian hơn để chăm chút bản thân". Rồi mọi thứ lại chuyển biến theo hướng tệ hơn, như trước nay vẫn vậy. Xem chết hụt vì cát lún ở một bãi biển hoang vắng hoặc cảm giác bất lực khi bị chuột rút ngay trước vạch đích một cuộc thi chạy trail (chạy đường mòn) có thể là những trải nghiệm đắt giá và đáng để kể lại trong những buổi trà dư tửu hậu, nhưng cũng có thể là những lời bao biện khá xuôi tai khi ai đó hỏi bạn đã làm được gì sau 6 tháng bỏ việc.

Trở lại với câu chuyện của Jay, anh đánh mất sự nghiệp cầu thủ và từng có ý định tự sát vì suy sụp tinh thần, nhưng may là anh đã không làm điều đó. Đến tận 6 năm sau tai nạn, sau khi đã thất bại trong những nỗ lực trở lại sân đấu, anh rẽ hướng trở thành một nhà phân tích trận đấu đầy tiềm năng cho kênh thể thao ESPN và tìm lại được ý nghĩa để tiếp tục sống và cống hiến.

Trong tiếng Trung Quốc, từ "khủng hoảng" - "危機" được cấu thành từ hai Hán tự, trong đó 危 biểu thị cho sự nguy hiểm, và 機 tượng trưng cho cơ hội. Khủng hoảng, bế tắc hay sự thay đổi, hóa cũng ra không đáng sợ đến thế.

Hoặc đúng là nó đáng sợ thật ■



NHỮNG VẾT THƯƠNG CŨ ĐÃ DẠY EM ĐIỀU GÌ?

Quốc Thái



Tôi vẫn còn nhớ cái ngày em bảo rằng em muốn được ngắm nhìn biển. Hôm ấy, tôi đeo em trên con xe Cub, chạy mấy chục cây số để đến được bãi biển Vũng Tàu.

Đến nơi, mặt trời đã sắp lặn. Ánh hoàng hôn đang chìm dần xuống biển, nhuộm một màu vàng dịu dàng trên mặt biển trong xanh và bờ cát trắng. Em đứng trước biển cả mênh mông, đôi mắt nhìn xa xăm trong vô định. Tôi thấy một giọt nước mắt lăn dài trên má em. Tôi thấy bóng hình ai đó đã không còn quá đậm sâu nơi đây mắt em nữa. Ở những năm tháng nay đã thuộc về một quãng đời xa xôi trước đó, em là một cô gái yếu mềm trước tình cảm, em lo sợ những mất mát và đau thương sẽ tìm đến mình. Nhưng hôm nay, một mình em đối diện với biển sóng mênh mông. Em lấy hết sức hét lên thật lớn. Như muốn vứt bỏ một quá khứ đầy vết xước sọc của đời mình vào biển cả, để trăm ngàn con sóng ngoài kia cuốn nó đi thật xa về phía cuối chân trời.

Những vết thương cũ đã dạy cho em điều gì?

Những đổ vỡ trong quá khứ đã cho em biết một điều rằng những thứ đã tan vỡ rồi thì không thể nào có thể trở lại nguyên vẹn được. Em cố chấp lục tìm những kỷ niệm đẹp đẽ, rồi đắp xây chúng lại trong một hình hài mong manh. Hệt như việc xây một lâu đài cát trên biển, chỉ cần một con sóng nhỏ cũng đủ cuốn trôi nó đi. Cuộc đời ngoài kia không hề tồn tại hai chữ "làm lại". Tất cả những điều em và người ta đã gây ra trong quá khứ, dẫu cho có mang nhiều nỗi tiếc thì em cũng phải chấp nhận rằng nó không còn thuộc về em nữa.

Những vết thương cũ đã dạy cho em điều gì?

Nỗi đau năm nào đã dạy cho em rằng người yếu mềm trong tình cảm sẽ luôn là người chịu nhiều đắng cay nhất. Chúng ta trên cuộc đời này, đến với nhau bởi một chữ "thương" buộc chặt, và rời bỏ nhau cũng bởi hai tiếng "phận duyên" đứt đoạn. Yêu thương hết như một cánh hoa sớm nở tối tàn. Hôm nay người ở bên, nhưng ngày hôm sau người ta có thể quay gót ra đi mà không mang một câu từ biệt. Yêu thương ngắn hạn rốt cuộc cũng chỉ là một trong những điều hết sức bình thường mà tuổi trẻ của em phải trải qua. Nếu quá yếu lòng trước sự chia ly, thì đến khi nào em mới có thể mạnh mẽ mà tự bước đi trên đôi chân của mình?

Những vết thương cũ đã dạy cho em điều gì?

Đi qua nhiều bận chông gai, em biết được con người ta chỉ có sống thật tốt, yêu thương bản thân thật nhiều thì mới không phải chịu tổn thương. Chúng ta đang sống trong xã hội mà một lời nói cũng đủ để giết chết một con người. Con người ta đi qua đời nhau, chỉ cần một cái chạm nhẹ cũng đủ làm đau nhau cả đời. Biết là khó tìm được một ai thật lòng thương mình, vậy có sao em cứ hết lần này đến lần khác, dành hết tình cảm cho những người ghé ngang đời em như thế. Họ chỉ đến tìm em một lần rồi lại tiếp tục cuộc hành trình tìm kiếm hạnh phúc của đời họ. Họ đến gặp em là tạm thời, nhưng vết thương họ để lại trong em là mãi mãi. Vì thế, trước tiên, em hãy yêu bản thân mình thật nhiều. Chỉ khi chăm sóc bản thân thật tốt, tận hưởng cuộc sống này thật thoải mái, em mới có thể tạo được cho mình một vỏ bọc mạnh mẽ để đương đầu với những phong ba ngoài kia.

Ánh hoàng hôn đã bị biển cả nuốt chửng. Em nói với tôi rằng chuyến đi biển hôm nay khiến em cảm thấy dễ chịu nhiều lắm, kiểu như những nỗi đau mà em còn đeo mang bao tháng ngày qua, chỉ cần một lần buông thả hết vào đất trời là lòng tự khắc nhẹ lại.

Đi qua một cơn bão dữ, em mới biết cảm ơn những cơn đau hôm qua đã khiến em trưởng thành như hôm nay ■



Bức ảnh gia đình "gây sốt" của cặp vợ chồng 9x trong Lễ tốt nghiệp Thạc sĩ. Ảnh: NVCC

HÀNH TRÌNH TỐT NGHIỆP THẠC SĨ CỦA CẶP VỢ CHỒNG 9X

Hoài Thương - Quỳnh Như

Thời gian vừa qua, tấm ảnh gia đình ghi lại khoảnh khắc của hai vợ chồng cùng cậu con trai 9 tháng tuổi trong buổi Lễ tốt nghiệp Thạc sĩ của Trường ĐH Bách Khoa ĐHQG-HCM đã thu hút sự chú ý của cộng đồng mạng. Chủ nhân của bức hình này là vợ chồng Thạc sĩ chị Hoàng Nữ Diệu Linh và anh Nguyễn Ngọc Phương.

Nên duyên từ khóa học

Sở dĩ bức ảnh nhận được sự quan tâm đồng đảo của cộng đồng mạng là vì nhiều người hiểu lầm anh chị lập gia đình và có con trước khi tốt nghiệp. Tuy nhiên, bức ảnh ấy được chụp trong Lễ tốt nghiệp Thạc sĩ của anh Ngọc Phương, chị Diệu Linh đã tốt nghiệp Thạc sĩ vào năm 2018. Chị Linh đã mượn đồ tốt nghiệp của bạn để chụp một tấm ảnh ghi lại kỷ niệm đẹp với gia đình nhỏ trong dịp đặc biệt này. "Lúc tôi tốt nghiệp, tôi chưa có con còn chồng bận đi công

tác nên không có tấm ảnh kỷ niệm nào. Đến bây giờ, tôi vẫn rất bất ngờ khi tấm ảnh gia đình của mình được rất nhiều người quan tâm và chúc phúc. Chắc là do cậu con trai nhà tôi đáng yêu nên bức ảnh mới nhận được sự yêu thích lớn đến như vậy." - chị Linh tâm sự.

Mặc dù đã quen biết nhau từ trước nhưng mãi cho đến khi học chung lớp cao học ngành Quản lý Tài Nguyên và Môi trường khóa 2015 (khoa Môi trường và Tài nguyên), anh chị mới có điều kiện và cơ hội để tìm hiểu nhau. Được

sự ủng hộ nhiệt tình của mọi người, anh chị quyết định đi đến hôn nhân sau hai năm tìm hiểu. Đón nhận tin vui này, nhiều bạn bè chung lớp cao học hay nói đùa là nhờ đi học thạc sĩ nên anh chị mới tìm được bạn đời.

Anh Phương chia sẻ: "Gia đình và bạn bè hai bên đều rất ủng hộ vì căn bản, vợ chồng tôi đều đã tốt nghiệp Đại học và có việc làm ổn định. Chúng tôi hoàn thành chương trình học cùng lúc với nhau, chỉ còn chờ ngày ra hội đồng bảo vệ luận văn nữa là xong nên thời điểm kết hôn cũng thích hợp, không ảnh hưởng gì đến việc học".

Sau khi về chung một nhà, anh Phương và chị Linh cùng nhau đi làm, đi học và cùng nhau xây dựng, vun vén cho tổ ấm của mình. Chị Diệu Linh mất hơn hai năm để hoàn thành khóa học, tốt nghiệp Thạc sĩ vào năm 2018. Với khối lượng công việc nặng, thường xuyên phải đi công tác nên vào ngày 10/7 vừa qua, anh Ngọc Phương mới nhận bằng Thạc sĩ. Do đó, anh Phương không giấu được niềm hạnh phúc và sự xúc động khi cả vợ và thiên thần nhỏ có mặt trong ngày lễ quan trọng của mình. Hiện tại, chị Linh đang làm nhân viên kỹ thuật cho một công ty tại Quận 7, TP.HCM. Còn anh Phương đang là chuyên viên tại Trung tâm Công nghệ môi trường TP.HCM (thuộc Viện Hàn lâm Khoa học và Công nghệ Việt Nam).

Không xem tám bằng là ước mơ

Đối với những sinh viên đã tốt nghiệp đại học và đi làm như anh chị, khó khăn lớn nhất trong quá trình học cao học là cân bằng thời gian giữa việc học sao cho phù hợp để không ảnh hưởng đến công việc mình đang làm. Theo anh Ngọc Phương, chương trình học sẽ không quá khó và nặng với những bạn đã đi làm và có kinh nghiệm thực tế. Những kiến thức được học trong khóa học có tính thực tiễn và ứng dụng cao, hỗ trợ rất nhiều cho công việc đúng ngành anh theo học. Những bạn sinh viên mới ra trường hoặc chuẩn bị ra trường hãy nghĩ tới việc tìm cho mình một công việc đúng chuyên môn, đúng năng lực trước rồi sau đó mới nên tính đến việc lựa chọn ngành học để học lên sao cho phù hợp với nghề mình đã chọn để nâng cao năng lực của bản thân.

Do công việc bận rộn, có lần anh chị đã quên cập nhật thông tin dẫn đến việc đăng ký nhầm môn học của khóa trước. Vì môn học đó không được học vượt nên anh chị bắt buộc phải đăng ký

học lại vào kỳ sau. Mặc dù bị thầy mắng vì phạm lỗi nhưng anh chị cũng rất vui vì được thầy cô trong khoa dành cho mình sự quan tâm đặc biệt.

Trong quá trình làm luận văn, cũng có lúc chị Diệu Linh nản lòng muốn bỏ cuộc. Đề tài chị chọn rất mới nên phải tự xây dựng số liệu và chạy mô hình vì vậy, thời gian hoàn thành luận văn mất đến một năm. Quá trình làm xảy ra nhiều khó khăn vì đề tài khó và đòi hỏi độ tỉ mỉ, chi tiết, tính chính xác cao. Những lúc muốn từ bỏ, gia đình, bạn bè và giáo viên hướng dẫn của chị - PGS.TS Phạm Thị Anh (Viện trưởng Viện Nghiên cứu Môi trường và Giao thông, Trường ĐH Giao Thông Vận Tải TP.HCM) đã động viên, giúp đỡ chị vượt qua để hoàn thành tốt luận văn tốt nghiệp.

Chia sẻ về giáo viên hướng dẫn của mình, chị Linh trái lòng: "Mặc dù công việc bận rộn nhưng cô Anh luôn dành thời gian để trao đổi, hỗ trợ và kiểm tra tiến độ làm việc của mọi người. Ngay từ khi bắt đầu, cô đã hướng dẫn kỹ càng từng công việc phải làm. Cô luôn là người gỡ rối chỗ khó cho sinh viên. Nhận thấy tôi bị áp lực nhiều, cô thường xuyên gọi điện và nhắn tin để hỏi thăm và động viên".

Không phụ lòng sự mong mỏi của mọi người, chị Diệu Linh đã hoàn thành luận văn, tốt nghiệp Thạc sĩ loại giỏi. Theo chị, kinh nghiệm để đạt được kết quả tốt là nên chọn cho mình những đề tài có tính thực tiễn và ứng dụng cao, tất cả các bước thực hiện đều phải được thực hiện một cách tỉ mỉ theo công thức. Bên cạnh đó, khi làm đề tài cần phải dồn tâm huyết vào để thực hiện và nên thường xuyên trao đổi với giáo viên hướng dẫn để khắc phục những điểm yếu. Để đạt kết quả tốt, người học cần phải tự lập trong việc tìm kiếm tài liệu, nắm được ý nghĩa thực tiễn của môn học. Không có cách nào tốt hơn để vượt qua khó khăn ngoài việc đặt quyết tâm cao độ và kiên định với mục tiêu đã được đề ra khi quyết định học cao học.

Nói về thành tích mà vợ chồng mình đạt được, anh Ngọc Phương chia sẻ: "Chúng tôi không xem tám bằng Thạc sĩ là ước mơ và cũng không đồng tình với những ai coi nó là ước mơ. Nó đơn giản là một người bạn đồng hành, giúp bản thân có thêm hành trang về kiến thức và kinh nghiệm để tự tin vững bước hơn trên đường đời...". Ở thời điểm hiện tại, anh chị đang toàn tâm toàn ý cống hiến cho công việc và chăm sóc cậu con trai vừa tròn 9 tháng tuổi của mình ■



Minh Nhựt nhận giải thưởng Sao tháng Giêng. Ảnh: AGU

Nguyễn Minh Nhựt: "KHÔNG GÌ LÀ KHÔNG THỂ"

Nguyễn Minh Nhựt là sinh viên tiêu biểu của ngành Ngữ văn (lớp DH17NV, Trường ĐH An Giang ĐHQG-HCM). Riêng trong năm học 2019, Minh Nhựt giành được kết quả học tập và rèn luyện xuất sắc cùng các danh hiệu Sinh viên 5 tốt, Sao tháng Giêng...

Chế Thị Ngọc Hân

Sách luôn bên cạnh mình

Nhựt kể, lời dặn của cha mẹ "nghèo tiền nghèo bạc chứ không nghèo con chữ" là động lực để Nhựt cố gắng mỗi ngày. Chính ý thức về hoàn cảnh gia đình còn nhiều khó khăn, cha mẹ phải mưu sinh ở đất Sài Gòn mà suốt 4 năm đại học Nhựt luôn phấn đấu theo phương châm "không gì là không thể".

Khác với nhiều bạn đồng trang lứa, Minh Nhựt chọn cách làm thêm để trải nghiệm, tự lập và phụ giúp cha mẹ. Trong những năm học đại

học, Minh Nhựt chỉ đón "một nửa Tết": tranh thủ làm thêm đến chiều 30 Tết và mùng 2 Tết lại đi làm.

Nhựt tâm sự: "Mình may mắn vì cánh cửa đại học rộng mở, có một khởi đầu thuận lợi trên con đường thực hiện ước mơ. Nhờ sự nhiệt tình, tận tâm giảng dạy của thầy cô, tình yêu của mình với bục giảng, văn chương và nghề nghiệp cứ lớn dần. Giờ mình chỉ mong sớm hoàn thành khóa luận tốt nghiệp, không chỉ để lưu giữ một kỷ niệm đẹp của quãng đời sinh viên mà còn để đủ

điều kiện bước vào đời".

Một thói quen đặc biệt của Nhựt là thường xuyên mang một vài quyển sách trong cặp để đọc mọi lúc mọi nơi. "Mình mê sách lắm. Vì thời gian trên lớp hạn hẹp, giảng viên chỉ có thể dẫn dắt những điểm chính, mình muốn hiểu rõ tác phẩm phải đọc sách, nghiên cứu tài liệu. Trong cặp mình lúc nào cũng có sách để không lãng phí thời gian rảnh rỗi. Nhiều bạn ngại giáo trình dài, khô khan, khó đọc, nhưng theo mình, việc đọc giáo trình là một trong những bước chuẩn bị quan trọng cho mỗi buổi học. Hơn nữa, nếu không đọc giáo trình mình sẽ không thể nhận thức sâu được vấn đề, không nắm chắc kiến thức dẫn đến việc làm bài tập, viết tiểu luận hay thực hiện thuyết trình không hiệu quả" - Minh Nhựt chia sẻ.

Có lẽ nhờ tích cực và chủ động tự học mà trong mắt các giảng viên, Minh Nhựt luôn là một hình mẫu sinh viên lý tưởng. Cô Huỳnh Thị Diễm (cố vấn học tập lớp DH17NV) cho biết cô đặt rất nhiều kỳ vọng vào Minh Nhựt: "Em có một tinh thần học tập đáng trân trọng. Nhiều năm qua, em luôn đứng đầu lớp. Hy vọng rằng, đức tính chăm chỉ, khát vọng cầu tiến sẽ là hành trang hữu ích giúp em thành công trên con đường lập nghiệp tương lai".

Cô Thu Giang, giảng viên trực tiếp hướng dẫn khóa luận tốt nghiệp cho Minh Nhựt, nhận xét: "Minh Nhựt là một sinh viên rất có lý tưởng, say mê học tập và nghiêm túc trong nghiên cứu, chủ động tìm kiếm hướng đi riêng. Tuy gặp một ít trục trặc trong quá trình phản biện đề tài nhưng Nhựt nhanh chóng tiếp thu với tinh thần cầu thị và thực hiện đề cương khá hoàn hảo".



3 năm gắn với màu áo xanh tình nguyện

Nhựt là một trong số ít sinh viên tiêu biểu được bầu chọn vào Ban chấp hành Hội Sinh viên Trường ĐH An Giang. Ba năm liền, Nhựt là chiến sĩ tình nguyện Mùa hè Xanh.

Minh Nhựt chia sẻ: "Lúc đầu mình không biết Mùa hè Xanh là gì, sợ sinh hoạt không quen, không thể hòa nhập với mọi người. Nhưng sau hơn 20 ngày cùng sống, sinh hoạt với đội, với dân, mình 'thay da đổi thịt' thật sự. Bây giờ mình đã trưởng thành hơn, biết giao tiếp, ứng xử một cách tự tin, học hỏi thêm nhiều kỹ năng mềm thiết thực. Mình cảm nhận được niềm vui của các em nhỏ khi được học chữ, được tặng sách; mình hạnh phúc trước nụ cười tươi của cô bác lớn khi thấy đường sá được dọn sạch cỏ dại, thay bằng những chuỗi hoa mười giờ đầy sắc màu".

Chị Bùi Thị Thanh Thúy - Bí thư Xã Đoàn Tân Lợi, cho biết: "Năm vừa rồi, Nhựt làm đội trưởng và dẫn dắt các chiến sĩ Mùa hè Xanh rất tốt. Địa phương cần hỗ trợ gì thì Nhựt và các bạn đều xông xáo làm ngay. Nhựt và các bạn sống tình cảm với người dân và luôn hòa đồng với anh em trong xã".

Theo Minh Nhựt, một trong những kỷ niệm đẹp thời đại học của mình là được sinh hoạt và trải nghiệm trong sân khấu Dạ hội Văn học. Đây là sân chơi dành cho sinh viên yêu thích bộ môn cải lương, loại hình nghệ thuật được yêu thích nhất ở An Giang và vùng Đồng bằng sông Cửu Long. Nhựt tham gia Dạ hội Văn học với tất cả sự trường và nhiệt huyết của mình: bắt đầu từ việc múa minh họa cho đến thủ vai chính trong

trích đoạn tuồng cổ Chung Vô Diễm, thậm chí kiêm luôn biên kịch cho vở Lan và Diệp. Nhựt tâm sự: "Mình làm công việc này phần vì đam mê, phần vì mong muốn bộ môn nghệ thuật cải lương được lưu giữ, không bị mai một và lãng quên trong giới trẻ".

Nhựt cho biết: "Sau khi ra trường mình sẽ theo đuổi nghề giáo, làm bạn với phấn trắng bảng đen. Mình luôn tin vào tương lai, tin vào năng lực bản thân và tin vào hai chữ 'YOU CAN' - Không gì là không thể - của G.Adams" ■

Nguyễn Minh Nhựt. Ảnh: AGU

Lâm làm một hơi nửa ly cà phê sữa đá, rồi đặt cái ly xuống, nuốt một cái mạnh như thể để đẩy khối chất lỏng đó trôi xuống dạ dày. Rồi nó bắt đầu bài thuyết giảng:

"Cuộc đời về cơ bản là phải xoay sở. Trừ khi lúc sinh ra, tức là mày chưa biết gì và khi chết đi, tức là mày hết biết gì rồi, thì nguyên một khúc giữa là mày phải xoay tới xoay lui, làm này làm khác để mà vật lộn với cuộc sống này".

Tôi gật đầu, nhưng không tỏ vẻ đồng tình, chỉ là để khuyến khích Lâm nói tiếp. Kinh nghiệm của tôi là nếu lắc đầu thì nó sẽ nói hăng hơn nữa. Mà tôi

thì đang trong tâm trạng không hứng thú tranh luận. Nhưng Lâm bắt được sự phản kháng trong mắt tôi, nên nó tiếp tục gân cổ lên:

"Đạo này tao đi bơi lội. Mỗi sáng. Đều như vắt chanh. Đứng 6 giờ nhảy xuống hồ bơi đủ một lượt 1.200 mét ech. Rồi tao nghiệm ra một điều. Hồ bơi chính là ẩn dụ của cuộc đời. Mày phải bơi, để tiến về phía trước. Phải bơi cho đủ số lượng. Và khi hoàn thành chỉ tiêu, thì mày có thể hài lòng mà nhìn lại tự thưởng cho những nỗ lực của mình, nhưng cơ thể mày sẽ mệt mỏi rã rời, và ngày hôm sau, mày lại phải bắt đầu một chu kỳ mới, cứ như vậy như vậy...".

Tôi cũng biết bơi, cơ bản. Nên tôi lắng nghe tiếp một cách tử tế hơn.

"Nếu mày chỉ có thể bơi ngắn, 50 hay 100 mét, rồi thở hồng hộc, thì tức là chưa biết bơi. Mày phải bơi 500 hay 1000 mét mà vẫn thấy nhẹ nhàng như không ấy, thì mới được công nhận. Hồi mới quay trở lại hồ, tao không thể bơi dài được. Ngày đầu tiên tao chỉ bơi 25 mét/lần. Nghỉ rồi bơi tiếp. Tao gần như không thể thở. Suốt 1 tuần sau, mỗi ngày tao đều chỉ bơi được tối đa 400 - 500 mét là hết sức, mà phải chia thành nhiều lượt nghỉ".

"Ừm..."

"Sau đó tao dần dần cải thiện



Bạn thân

Long Huỳnh

Photo by Nguyễn Nhu

được việc thở nước. Mà phải thành thực kỹ năng này. Cho dù chân tay mà có khoẻ, dẻo dai, thì nó cần nhất vẫn là oxy để duy trì vận động. Yes. Khi mà có thể hô hấp như ở trên cạn, thì việc bơi lội cũng tựa như đi bộ. Nó là sự kết hợp của vận động tay chân với sự điều phối oxy từ phổi một cách đều đặn".

"Tao hiểu rồi".

"Phải trả giá đấy. Cho đến khi nó thật sự nhuần nhuyễn, thì mà phải thấy được khi chưa nhuần nhuyễn nó khổ sở như thế nào. Mà sẽ như hết hơi, mặt thì tái mét, tay chân bắt đầu luống cuống và chẳng thể nào theo nhịp được nữa. Tất cả những gì mà muốn sẽ chỉ là dừng lại".

Tôi hiểu cảm giác đó. Hồi năm lớp 9 tôi suýt nữa chết đuối ở biển trong một cuộc đua điền khùng xem thằng nào vớt được quả bóng dưới biển trước, chỉ để lấy le với bọn con gái trên bờ. Lúc thấy chân mình hụt hẫng và nước biển đột nhiên lạnh như băng, còn thân thể như tê dại và không còn theo ý mình nữa, tôi mới thấy mình thật là ngu. Nhưng may mắn là tôi vẫn bơi được vào bờ. Có lẽ những nhóm cơ của tôi đã nỗ lực hết sức để cứu sống cơ thể đang bị điều khiển bởi một bộ não chưa trưởng thành.

Thực ra cho đến bây giờ tôi vẫn thấy mình chưa trưởng thành. Mỗi lần gặp Lâm, tôi lại như có cơ hội để chứng minh điều ấy.

Lâm với tôi cùng học chung với nhau từ năm lớp 7, khi tôi chuyển sang lớp nó và được thầy chủ nhiệm xếp ngồi chung. Nó toàn là lợi dụng tôi: chở nó đi học, giữ cặp cho nó chơi đá banh một phần cũng vì tôi chơi không đủ giỏi, ghi điểm cho

nhóm bạn của nó khi chơi billard hoặc chơi bài. Hai môn sau thì tôi không hào hứng. Tôi tự kiểm duyệt mình với mấy thứ tôi-cho-là-ăn-chơi-hư-đốn đó. Mỗi quan hệ của tôi với Lâm là một mối quan hệ không lành mạnh, công bằng mà nói là như thế. Nhưng tôi vẫn cần một người bạn. Mặc dù cũng có những lúc nó cư xử cũng được. Lâm cũng là kiểu con trai đẹp trai, có duyên và chơi thể thao giỏi. Nó khiến tôi thấy mình hầu như luôn luôn thua kém. Có chăng thì tôi học giỏi hơn, hầu hết ở các điểm số, kể cả môn thể dục cũng ngang ngửa nó.

Một mối quan hệ không lành mạnh mà tôi cảm nhận là có vẻ như nó không cần đến tôi. Trong khi tôi coi nó như một đứa bạn thân duy nhất, nó lại là đứa chơi với rất nhiều nhóm khác nhau: nhóm bóng rổ, nhóm bóng đá, nhóm bạn của nó thời tiểu học... và hầu hết thì tôi luôn đồng ý khi nó rủ đi chơi, còn nó thì ngược lại, luôn biến kế hoạch đi chơi của tôi thành kế hoạch đi chơi của nó. Mãi cho đến khi vào đại học, tôi mới giác ngộ ra một sự thật có phần ngốc nghếch: tôi có thể không chơi với nó nữa mà vẫn thấy dễ chịu.

Khoảng 5 năm sau khi tốt nghiệp đại học, đi làm, lăn lộn, tôi với Lâm hiếm khi gặp nhau. Trừ những-khi-nó-gặp-rắc-rối.

Rắc rối của Lâm luôn là số nhiều, có "s". Nó kết hôn với rắc rối. Mẹ tôi có biết Lâm, ấn tượng với nó kể từ hồi năm nó lên lớp 10, đá bóng trúng bụng của một thằng nhỏ cầu thủ đối phương đến nỗi phải đi bệnh viện. Gia đình thằng nhỏ sang nhà nó bắt đền thì trước đó ba nó đã bảo "mày trốn đi đâu thì trốn", rồi xua tay bảo không

biết. Thế là 8 giờ tối nó qua nhà tôi xin tá túc. Mẹ tôi bảo không. Nó bảo có tiền cho tao mượn. Tôi đập heo đưa nó hai mươi lăm ngàn. Sau này hình như nó cũng không trả lại cho tôi.

"Chuyện nhỏ mà", nó nói khi một lần tôi vui miệng nhắc lại. Những gì tôi giúp nó thì thường nó vẫn coi là nhỏ, nên riết rồi tôi cũng coi là nhỏ luôn.

Một lần khác, khoảng cách đây hai năm, Lâm muốn vay số tiền tôi để dành đám cưới, bảo để hùn hạp làm ăn đảm bảo 100% lời. Tôi cũng suýt nữa cho nó vay cho đến khi người yêu bảo là đẹp đi. Tôi từ chối nó với tâm trạng áy náy vô cùng. Sau đó nó đi rêu rao khắp nơi là tôi đã làm cho nó mất đi một cơ hội làm giàu chỉ vì "đâm sau lưng" nó.

Giờ thì Lâm lại đến gặp tôi. Có lẽ đây sẽ lần gặp cuối cùng giữa tôi và Lâm. Tôi quá chán những rắc rối của nó. Và cũng chán nhìn thấy mình trong mắt nó. Điều sau quan trọng hơn. Tôi đang ở một giai đoạn muốn thay đổi.

Trong khi đầu tôi đang tái hiện cả một lịch sử tình bạn với Lâm, thì nó vẫn đang nói tràng giang đại hải về chuyện bơi lội gì đó của nó rồi chuyển sang công việc và gia đình của nó.

"Tóm lại là tao đang cần tiền. Mà có không cho tao mượn ít!"

Tôi không nhịn được một cái nhếch mép, định nói rồi lại thôi. Tôi cần lựa chọn từ ngữ cẩn thận. Con tôi mới sinh, một thằng cu kháu khỉnh. Vợ tôi đang nằm ở nhà và chúng tôi ưu tiên mọi thứ cho con đầu lòng. Vợ chồng tôi cũng không dư dả nhiều. Ba mẹ tôi cũng hay phải mua thuốc huyết áp và họ không có lương hưu. Đại khái những điều này đều có thể làm

cái có để từ chối cho thằng Lâm vay được. Nhưng rồi tôi chọn không nói ra.

"Mày cần bao nhiêu?"

"Mày có bao nhiêu?" - thằng Lâm xác xược hỏi lại.

Tôi chửi thề. Lâm cười.

"Tao mới xây nhà, cần tiền gấp chứ thực ra thu nhập tao cũng ổn. Do thiếu tiền ngân hàng nên tao phải vay nóng xã hội đen, đến hạn nên nó đòi thôi. Mà mày thân tao mới mượn, chứ những đứa khác tao ngại".

Ra vậy. Được Lâm vay tiền cũng là một ân huệ. Nhưng ngay cả khi Lâm nói điều này, tôi đồ rằng đó cũng chỉ là một lời nói dối nữa của nó.

Tôi chán đến nỗi không muốn tiếp tục cuộc trò chuyện. Tôi bảo Lâm sáng mai ghé công ty tôi, tôi sẽ đưa nó một khoản



tiền. Nó cười. Mặt nó hệt như hỏi tôi đập ống heo đưa tiền cho nó.

Tối hôm đó, tôi nghĩ nếu như tôi phải trả một khoản tiền để chấm dứt một mối quan hệ độc hại kiểu này, thì xem ra cũng rẻ.

Sáng hôm sau, nó đến đúng hẹn. Nhận một khoản tiền bằng phân nửa lương tháng của tôi, với thái độ mà tôi đã đoán trước, nó xem đó là "chuyện nhỏ". Không sao, tôi cũng xem đó là "chuyện nhỏ". Khi nó về, tôi khoá số điện thoại, block tài khoản xã hội và xoá thêm một lần cái tên nó trong đầu. Kể từ nay, nó biến mất khỏi cuộc đời tôi.

Duy có một chuyện tôi quyết định giữ lại, vì nó khá là hữu ích: lời khuyên về việc đi bơi của Lâm. Suy cho cùng tôi cũng phải lợi dụng lại từ thằng bạn chết tiệt của mình một điều gì đó chứ.

Khi bắt đầu đi bơi trở lại, tôi cảm nhận những điều Lâm đã nói trong buổi trò chuyện cuối cùng sâu sắc hơn. Không dễ để điều hoà nhịp thở. Nhất là một tay mơ thể thao như tôi. Đã có mấy lần tôi định bỏ cuộc, nhưng khi hình dung ra vẻ mặt chế nhạo của Lâm, tôi quyết định sẽ nỗ lực hơn.

Trong chừng mực nào đó thì việc tập luyện khách quan giúp cải thiện sức khoẻ, nhưng có vẻ tôi đang thực hiện một cuộc cạnh tranh tưởng tượng với thằng Lâm. Tôi không thể để thua nó mãi được. Thế là sau khoảng 2 tháng, đi bơi liên tục trừ thứ bảy và chủ nhật, tôi đã có thể bơi đủ 1200 mét mỗi buổi sáng. Mỗi ngày một trở nên dễ dàng hơn. Cơ thể tôi đã có những đường cơ và cứng cáp hơn hẳn.

Vào một buổi sáng nọ, khi vừa ra khỏi hồ bơi và chuẩn bị đến chỗ làm, tôi nhận được điện thoại của Thu, một đứa bạn xa lắc xa lơ hồi cấp 2, bạn chung của tôi và Lâm. Nó báo tin Lâm đã chết. Chết thật. Nhảy cầu tự vẫn. "Tớ cũng mới biết cách đây mấy ngày, hôm nay chôn, cậu có muốn đi qua viếng Lâm lần cuối không?"

Tôi im lặng sau đó suốt một tháng trời. Gần như không thể nói nói chuyện với ai cả. Dù cố gắng tôi vẫn không thể không nghĩ gì về Lâm thì trong đầu tôi luôn là sự dựng lại buổi nói chuyện cuối cùng với nó.

"Mày phải biết. Cuộc đời vốn dĩ là chỉ sự xoay sở, từ mới sinh cho đến khi chết đi".

"Mày bi quan quá. Lúc nào cũng có cách mà".

Lâm cười:

"Không. Tao tạo ra quá nhiều rắc rối rồi. Không có cách nào khác nữa đâu. Cuộc chơi đã đi quá xa. Còn tao thì đã quá nhiều điều tiêng. Ngay cả mày, cũng đâu có tin tao đúng không?"

"Mày cứ nói dối suốt thì sao tao tin được?"

"Tao không nói dối. Tất cả đều là sự thật. Chỉ là mày có muốn tin hay không thôi".

Tôi lắc đầu:

"Dù thế nào, mày lẽ ra không nên chọn cái chết".

"Tao xoay sở đủ rồi, mệt rồi, đuối rồi. Mọi thứ với tao đã trở thành vô nghĩa. Hơn nữa, tao đã đến bờ bên kia rồi".

Lâm đứng dậy và bỏ đi. Nó biến mất vào làn sương mù trước mặt. Có lẽ ở đâu đó, nó vẫn chờ tôi. Hoặc không. Tôi hiện giờ thì vẫn ngồi đây mà suy nghĩ về chuyện đúng sai của tôi và nó. Có phải chuyện gì con người ta cũng kết luận được đâu? ■